Закон@Бізнес

№15 (1054), 7 — 13 КВІТНЯ 2012 Р. НАМ 20 РОКІВ! WWW.ZIB.COM.UA

АНОНС

ВИБОРИ

Нардеп з-за кордону

До цього року українці, які мешкають або тимчасово знаходяться за кордоном, не могли напряму обрати «свого» представника в парламенті. Рішення Конституційного Суду, оприлюднене 5 квітня, дає їм такий шанс. > СТОР. 2

ОПИТУВАННЯ «З@Б»

Багато шуму через що?

Чи наблизило Україну до ЄС парафування угоди. > СТОР. 2

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Голова ВККС Ігор Самсін:

«На «резервістів» може чекати неприємна ситуація» > СТОР. 4

РІШЕННЯ

Найскладніша постанова

Пленум ВСС розібрався з кредитною практикою > СТОР. 5

ПРАВОВИЙ ОГЛЯД

Старе сито Мін'юсту

Ініціативи влади, покликані спростити життя громадян, ускладнюють його > СТОР. 11

АНАЛІЗ

Компенсація за фартом

Суди в різних регіонах по-різному оцінюють виплати за однакові травми > СТОР. 13

ГУЧНИЙ ПРОЦЕС

Хуліганство в межах… самозахисту

Екс-депутат розстріляв з автомата людину, але відбувся виправним «переляком» з амністією. > СТОР. 14

ДОБІР

Кадрове підкріплення

ВККС визначила переможцями конкурсу на посаду судді вперше 133 кандидатів. > СТОР. 20

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ

Одна з передумов ефективної роботи суду — належна організація його діяльності. Чи взмозі апарат ВСС забезпечити «організаційну» стабільність, як нестача робочих рук позначається на його діяльності і чи вдається ВСС зберігати імідж, у інтерв'ю «ЗіБ» розповів заступник голови Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ Михайло ВІЛЬГУШИНСЬКИЙ.

РЕЗОНАНС

Борги провадження

Голова Верховного Суду Петро ПИЛИПЧУК: «ВС не закривав «справу Тимошенко»

> СТОР.3

СВЯТО

«Адміністративний» ювілей

КААС відзначив 5-річчя з дня початку своєї діяльності

МАРИНА ЗАКАБЛУК

Київський апеляційний адміністративний суд відсвяткував день народження: 2 квітня йому виповнилося 5 років. У цей день колектив КААС отримав вітання та подарунки від Вищого адмінсуду, Державної судової адміністрації та Ради суддів адмінсудів.

Першими на свято прийшли служителі Феміди з ВАС. Згодом у залі, де мали відбутись урочисті збори суддів та працівників КААС, не було де і яблуку впасти.

Голова ВАС Ігор Темкіжев зазначив, що святкування цього ювілею є одним із доказів успішної реалізації судово-правової реформи в Україні, свідченням того, що наша держава є демократичною країною й приділяє велику увагу захисту прав і законних інтересів громадян. За словами очільника ВАС, попри велике навантаження КААС протягом років незмінно утримує високу планку якості розгляду справ.

«Сьогодні КААС — один із найпотужніших судів адмін'юстиції. Йому вдалося пройти випробування і недоліками в законодавстві, і фінансовими труднощами», — підкреслив І.Темкіжев.

Він висловив сподівання, що досвід, наполегливість, конструктивне та відповідальне ставлення до дорученої справи всіх працівників КААС сприятимуть подальшому розвитку адмінсудочинства та утвердженню правосуддя в Україні. Також І.Темкіжев побажав завжди залишатися на передових позиціях адмін'юстиції і вручив суддям та працівникам апарату почесні знаки Вищого адмінсуду та пам'ятні подарунки — годинники з логотипом ВАС.

В.Маслій (праворуч) був радий, що на 5-річний ювілей КААС завітали гості з ВАС.

«Сьогодні КААС — зразковий суд в системі адмінсудів, від його рішень залежить не лише доля окремих людей. Рішення КААС мають велике значення і для розвитку держави», — привітав суд ще один гість — керівник ДСАУ Руслан Кирилюк.

Він побажав, аби володарі мантій завжди були вірними складеній присязі, гідно виконували обов'язки в ім'я законності, справедливості, гуманізму, захисту прав і свобод людини. «Щастя вам, здоров'я та натхнення в роботі», — завершив своє вітальне слово Р.Кирилюк і вручив керівництву КААС почесні грамоти ДСАУ.

Голова КААС Володимир Маслій нагадав, що очолювана ним обитель Феміди була створена указом Президента від 16.11.2004, а розпочала свою діяльність 2 квітня 2007 р. Він подякував 56 суддям і 272 працівникам за плідну роботу.

Заступник голови РСАС Любов Гончар побажала колективу КААС великих успіхів, наснаги в непростій роботі, душевної гармонії, спокою. «Нехай у ваших сім'ях панує злагода, адже якщо вдома лад, то й на роботі буде все гаразд», — наголосила Л.Гончар. Також вона передала привітання від органу суддівського самоврядування «адміністративників» — почесні знаки РСАС.

Шестеро представників ВАС подарували В.Маслію своє групове фото й великий настінний годинник, який «рахуватиме» всі здобутки й перемоги КААС за наступні 5 років. А в день десятиріччя суду годинник «розповість», скільки часу володарі мантій з КААС приділили роботі та яке значення мала кожна хвилина для вирішення людських доль.

АПЕЛЯЦІЯ

10 років — без змін

Апеляційний суд м.Києва завершив розгляд апеляційної скарги екс-судді Ігоря Зварича на вирок Оболонського райсуду і залишив у силі вирок районного суду, яким І.Зварича засудили до 10 років позбавлення волі.

У апеляційній скарзі на вирок суду першої інстанції колишній голова Львівського апеляційного адмінсуду І.Зварич наполягав на тому, що співробітники СБУ незаконно прослуховували його кабінет, і вимагав розшифрування телефонних розмов з колишнім губернатором Львівщини Петром Олійником за жовтень 2007-го. Під час цих розмов, доводив екс-суддя, губернатор зізнавався, що показання проти І.Зварича його змусили зробити слідчі Генпрокуратури та тодішній Президент Віктор Ющенко.

Подаючи апеляційну скаргу, І.Зварич сподівався, що порушену проти нього кримінальну справу буде скеровано на додаткове розслідування. Проте Апеляційний суд м.Києва залишив вирок Оболонського райсуду в силі. Відтепер І.Зваричу доводиться сподіватися лише на розгляд його касаційної скарги у Вищому спеціалізованому суді з розгляду цивільних та кримінальних справ.

Наразі І.Зварич перебуває в Лук'янівському СІЗО.

Нагадаємо, що кримінальну справу проти нього було порушено в грудні 2008 р. за хабарництво в особливо великих розмірах. Під час обшуків за місцем роботи й проживання цього діяча і 6 представників того ж суду працівники СБУ й Генпрокуратури вилучили $1 млн і 2 млн грн. Наявність коштів І.Зварич пояснював досить просто: частину зазначеної суми позичив у друга, а ті гроші, які знайшли в приміщенні суду, охрестив «посівними» (мовляв, ними йому засіяли новий кабінет під час різдвяних свят). Після того як порушили справу, І.Зварич пішов на лікарняний, а в ніч на 12 грудня зник з поля зору правоохоронців. І лише в березні 2009-го чоловіка затримали й доставили в Київське СІЗО, де він перебував 2 наступні роки. Наприкінці грудня 2009-го ГПУ завершила розслідування. Справу передали до Оболонського райсуду м.Києва, який у жовтні 2010 р. розпочав її розгляд по суті. 23 серпня 2011-го суд відправився в нарадчу кімнату для ухвалення вироку. У вересні було оголошено вирок, яким І.Зварича засуджено до 10 років позбавлення волі та конфіскації всього майна. Також колишнього суддю позбавили права обіймати будь-які посади в судах та виконувати організаційно-виконавчі функції в державних установах протягом 3 років після відбуття основного покарання.

У лютому цього року Апеляційний суд м.Києва розпочав розгляд апеляційної скарги захисту екс-голови на вирок Оболонського райсуду.

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ!

НОВИЙ КПК ВІД «ЗіБ»!

Відразу після ухвалення парламентом нового Кримінального процесуального кодексу редакція «ЗіБ» видасть його окремою брошурою.

Замовити кодекс можна безпосередньо в редакції:

— за телефоном **(044)537-34-33;**

— надіславши лист-замовлення на адресу **zibpodpiska@optima.com.ua.**

Вартість 1 примірника — 49 грн. з урахуванням доставки.

Читайте, вивчайте, застосовуйте!

2 Новини і коментарі
4 Від першої особи
5 Судова влада
8 Фотофакт
10 Законодавча влада
12 Юридична практика
13 Судова практика
14 Іменем закону
15 Міжнародне право
16 Weekend

61018 ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС

Оформити передплату на газету «Закон@Бізнес» можна в будь-якому відділенні зв'язку України

ЦІНА ДОГОВІРНА

4 820105 830014

ВІТАЄМО!

МИХАЙЛО ЗУБЕЦЬ
7 квітня, 74 роки

Голова підкомітету Комітету ВР з питань науки і освіти, представник фракції Партії регіонів, народний депутат IV—VI скликань.

МИКОЛА КУЛЬЧИНСЬКИЙ
10 квітня, 65 років

Голова підкомітету Комітету ВР у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів, представник фракції блоку «НУНС», народний депутат III—VI скликань.

СЕРГІЙ ПАЧЕСЮК
10 квітня, 61 рік

Член Комітету ВР з питань транспорту і зв'язку, представник фракції ПР, народний депутат V та VI скликань.

ОЛЕГ ТИЩЕНКО
12 квітня, 70 років

Член Комітету ВР з питань промислової і регуляторної політики та підприємництва, представник фракції БЮТ—«Батьківщина», народний депутат VI скликання.

АНТОНІНА БОЛЮРА
13 квітня

Член Комітету ВР з питань бюджету, представник фракції БЮТ—«Батьківщина», народний депутат VI скликання.

ОЛЕКСАНДР КЛИМЕНКО
14 квітня, 47 років

Голова підкомітету Комітету ВР з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики, представник фракції блоку «НУНС», народний депутат VI скликання.

ВИБОРИ

Нардеп з-за кордону

КС не дозволив розпорошувати голоси «іноземних» українців

РОМАН ЧИМНИЙ

До цього року чотири рази склад Верховної Ради повністю чи наполовину формувався в мажоритарних округах. А українці, які мешкають або тимчасово знаходяться за кордоном, не могли обрати «свого» представника в парламенті. Рішення Конституційного Суду, оприлюднене 5 квітня, дає їм такий шанс. Принаймні, теоретично.

Столиця — тільки для киян

Звісно, що українців за кордоном ніхто не позбавляв права голосу. Для них відкривалися виборчі дільниці, на яких розвішували стандартні агітки кандидатів, але окремий виборчий округ не утворювався. Відповідно, результати їхнього волевиявлення додавалися до результатів у столичних округах. Лише після переходу на суто пропорційну систему з'явився окремий закордонний округ, але, зрозуміло, що це було зроблено лише для наочності даних.

У новому виборчому законі нардепи не стали вигадувати велосипед, але окремим положенням у ст.22 уточнили, що закордонні виборчі дільниці утворюються при закордонних дипломатичних установах України, військових частинах (формуваннях), дислокованих за межами держави. При цьому їх рівномірно розподіляють між усіма одномандатними виборчими округами м.Києва.

Однак 59 народних депутатів поставили під сумнів конституційність такого поділу й звернулися з поданням до єдиного органу конституційної юрисдикції. На їхню думку, таким чином порушуються принципи рівного, вільного виборчого права, не забезпечуються рівні можливості «мажоритарників», а також однакова юридична вага голосів виборців. Крім того, штучно збільшується кількість столичних виборців, які насправді жодним чином не пов'язані з територіальною громадою Києва, і спотворюється волевиявлення власне самих киян.

Можна шукати різні причини та підтексти, чому саме цього разу нардепи засумнівалися в конституційності такого розподілу виборців за округами. Проте безумовним є факт, що автоматичне зарахування всіх закордонних українців до виборців Києва збільшувало б кількість округів у столиці. Наприклад, на останніх «змішаних» виборах у столиці можна було здобути 12 мандатів, а для голосування на президентських виборах 2010 року в Києві утворювалося лише 10 окружних виборчих комісій.

Судді КС, звісно, аналізували не виборчу арифметику, а конституційне право. Тому й нагадали законодавцеві, що «всім виборцям і всім кандидатам у народні депутати України Конституція надає і гарантує рівні правові можливості для реалізації своїх виборчих прав». Це, між іншим, було обов'язковим до виконання ще з 1998 року, після оприлюднення рішення КС від 26.02.98 №1-рп/98.

Також у мотивувальній частині нового рішення від 4.04.2012 №7-рп/2012 відзначено, що спірні положення закону «Про вибори народних депутатів України» від 17.11.2011 №4061-VI «не забезпечують рівних правових можливостей кандидатів, які балотуватимуться в одномандатних виборчих округах у місті Києві, щодо реалізації їх права бути обраними, оскільки обмежуються можливості таких кандидатів формувати вільне волевиявлення виборців, які проживають або перебувають за кордоном».

Таким чином, констатує Суд, «рівномірне віднесення згідно з ч.2 ст.22 закону закордонних виборчих дільниць до всіх одномандатних виборчих округів, утворених на території столиці України — міста Києва, не забезпечує рівного і вільного виборчого права виборцям, які проживають або перебувають за межами України і які за існуючою пропорційно-мажоритарною виборчою системою реалізовують таке право лише за пропорційною складовою змішаної виборчої системи». Тож це положення було визнано неконституційним і втратило чинність.

«Іноземні» мандати

За словами «регіонала» Дмитра Шпенова, який представляв у КС це подання, фактичне збільшення майже на 20% кількості виборців у столичних округах також порушує принцип рівного виборчого права. Адже, за даними держреєстру, в столиці налічується 2,16 млн виборців, за межами країни — понад 438 тис.

Уже на початку наступного тижня Центрвиборчком має визначитися з округами. Часу, аби перекроювати закон, у Верховної Ради фактично немає. Тож доведеться перекроювати округи. Зокрема, кількість мандатів, що розподілятимуть у Києві, за попередніми підрахунками ЦВК, зменшиться з 16 до 13.

У самому Центрвиборчкомі рішення КС №7-рп/2012 зустріли насторожено: заступник голови ЦВК Жанна Усенко-Чорна вважає, що ним взагалі фактично скасовується можливість голосування за кордоном за мажоритарними округами й ставиться під сумнів легітимність попередніх виборів за мажоритарними округами. Ще критичніше висновок КС прокоментували опозиціонери. Зокрема, Арсеній Яценюк уважає, що в такий спосіб Партія регіонів має намір перекроїти округи під себе.

Хоча гучні політичні заяви про домовленості між провладними та опозиційними партіями не мають нічого спільного з конституційними принципами. Адже під такий компроміс одного разу вже перекроїли Конституцію, але нічого хорошого для країни це не дало. Марними є перестороги й щодо легітимності попередніх складів ВР, адже, як неодноразово зауважував Суд, його акти не мають зворотної дії в часі.

Та й у страсбурзькому суді не заперечують, що тих виборців, котрі проживають за кордоном, можна позбавити активного виборчого права, оскільки вони «менш пов'язані, менш зацікавлені і менш обізнані зі щоденними внутрішньодержавними подіями та процесами». І це об'єктивна реальність, бо, наприклад, у 2010 році на закордонні дільниці прийшло менше ніж десята частина від кількості внесених до реєстру виборців. Відповідно вага голосу киян, які голосували б на столичних округах разом із закордонними українцями, ставала значно більшою, ніж по всій Україні. А такий стан речей назвати рівністю також важко.

ДОПОМОГА

Спонукання через заохочення

Новий порядок оплати послуг адвокатів значно покращить якість захисту прав клієнтів та ефективність розгляду справ під час надання громадянам безоплатної правової допомоги.

З 1 січня 2013 р. відповідно до акта «Про безоплатну правову допомогу» адвокати мають безкоштовно допомагати українцям за умов, передбачених законом. Сьогодні адвокат за надання безоплатної правової допомоги в кримінальних справах отримує 2,5% мінімальної зарплати за годину роботи. Однак це не збільшує зацікавленості адвокатів та юристів краще виконувати свою роботу. Навпаки, якість правової допомоги, що передбачена для населення й надається за рахунок держави, значно погіршилась.

Зважаючи на це, Міністерство юстиції спільно з Центром правової реформи і законопроектних робіт розробило новий порядок оплати послуг адвокатів державою.

Водночас міністр юстиції Олександр Лавринович повідомив, що в нинішньому КПК не прописано ефективного механізму спонукання адвокатів до надання безоплатної правової допомоги, а тому потрібно було розробити новий метод оплати послуг правників.

Тому при розробці нового проекту Мін'юст виходив з того, що розмір винагороди має відповідати реальним витратам адвокатів, а також рівню зарплат інших правників, які не працюють у межах системи безоплатної допомоги.

Згідно з новим методом пропонується збільшити оплату за годину роботи адвоката до 3,5% мінімальної заробітної плати. Також необхідно, щоб оплата адвокату здійснювалась погодинно, враховуючи такі фактори, як ступінь тяжкості злочину, коефіцієнт складності справи, стадія провадження, повнота участі адвоката у відповідних процесуальних діях, а також робота у святкові або неробочі дні, транспортні затрати адвокатів.

Більшість розробників проекту вважають, що такі новації покращать ефективність роботи адвокатів при захисті прав клієнтів у кримінальних справах.

Однак такий розмір заробітної плати навряд чи зацікавить адвокатів-професіоналів, адже їхні послуги коштують дорожче. А тому додаткові 11 грн. практично не вирішують це питання.

Більшість експертів стверджує, що саме завдяки змінам до закону «Про адвокатуру» можна буде говорити про нові правові перспективи. Як зауважував раніше в інтерв'ю «ЗіБ», президент асоціації правників України Валентин Загарія, налагодженню системи безоплатної допомоги сприятиме створення єдиної організації, яка б об'єднувала всіх адвокатів. А створення відповідного реєстру й вимога обов'язково надавати безоплатну правову допомогу не лише сприятиме реалізації закону, а й покращить якість захисту прав громадян.

ПЕРСПЕКТИВА

Багато шуму через що?

Україна доросла тільки до парафування угоди з ЄС, але не до її підписання

БОРИС РУДЬ,
«Подробиці»

Україна та Євросоюз у березні парафували угоду про асоціацію. Проте парафування не означає підписання. Нашій країні належить пройти ще довгий шлях. Саме підготовка до підписання угоди визначить подальше реформування в країні, членство у Євросоюзі й перспективи створення зони вільної торгівлі з ЄС.

Нарешті погодили

Що ж таке парафування угоди про асоціацію з ЄС, яке, за словами дипломатів, може принести так багато хорошого нашій країні? Парафування — це узгодження тексту документа, після чого вже не повинні вноситися правки. Потім саму угоду передають на розгляд 27 країнам — членам ЄС.

Від України відповідний документ підписав заступник міністра закордонних справ Павло Клімкін, від ЄС — директор Європейської служби зовнішньої діяльності з питань східного партнерства Мирослав Лайчак.

«Угода стосується не тільки співпраці як такої, вона стосуватиметься політичної асоціації і економічної інтеграції. Тобто фактично майбутня угода визначить рамки майбутніх реформ в Україні», — відзначив П.Клімкін. З ним погоджується й міністр закордонних справ Костянтин Грищенко: «Саме ефективне виконання угоди в найближчому майбутньому дозволить ввести в Україні високі стандарти європейського життя і наблизитися в перспективі до повноправного членства в ЄС».

Українська сторона не раз заявляла, що процедура парафування угоди дуже затягується. Але й після підписання звертає на себе увагу наступний факт — угода про асоціацію парафована не повністю. У Брюсселі П.Клімкін і М.Лайчак підписали політико-правову частину документа. Разом з тим ту частину, в якій мовиться про економічні перспективи співпраці (зокрема, про зону вільної торгівлі), ще погоджуватимуть. «Голови переговорних груп по ЗВТ підтвердили досягнуті 22 грудня 2011 року домовленості щодо змісту ЗВТ і зобов'язалися завершити правову експертизу тексту, включаючи технічні застосування і протоколи», — мовиться в повідомленні українського МЗС.

Думка експертів

Утім, дипломати пояснюють: узгодження такої угоди — не швидкий процес. «Угода про асоціацію України з ЄС складається з близько 1500 сторінок, це 486 статей, сотні протоколів і додатків. Експерти Єврокомісії повинні були неодноразово звірити текст, провести правову й лінгвістичну експертизи. Це дуже трудомісткий процес, і не дивно, що на це потрібен час», — цитує LB.ua представника України при Європейському Союзі Костянтина Єлісєєва. «Помилки в частині про поглиблену і всеосяжну зону вільної торгівлі неодмінно приведуть до фінансових наслідків, тому експерти дуже уважно, до ком і крапок, перевіряють ще раз текст документа. Від цього може залежати сенс угоди», — відзначає К.Єлісєєв.

Він навів як приклад угоду про зону вільної торгівлі між Євросоюзом і Республікою Корея. Переговори завершили у 2009 році, але сам документ підписали лише у 2011-му.

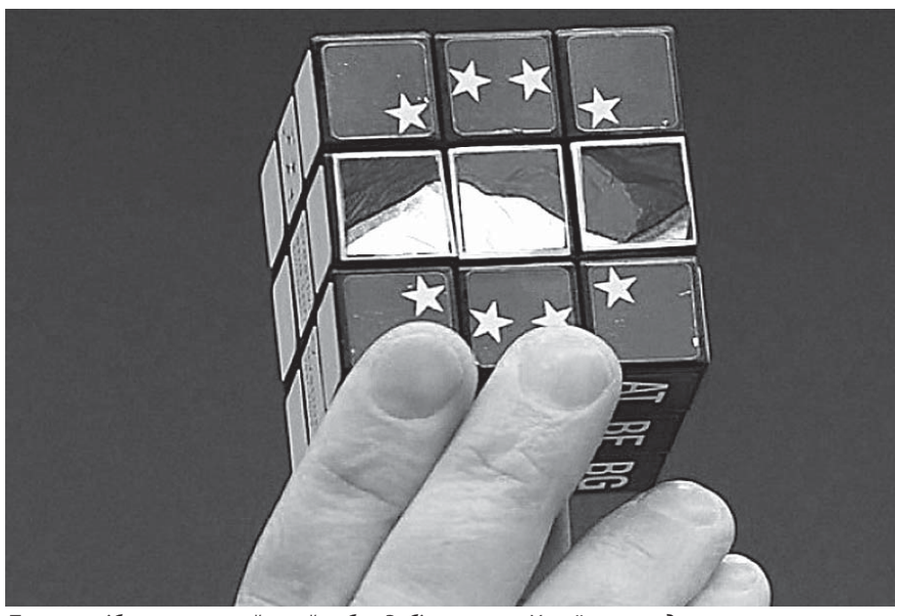

Поки що зібрати європейський кубик Рубіка разом з Україною не вдається.

Також К.Єлісєєв розповів, чому парафування угоди зайняло стільки часу. «Україна і ЄС починали переговори й погоджували окремі положення до набуття чинності Лісабонського договору, тому юристи ЄС змушені погоджувати положення угоди зі статтями Лісабонського договору», — відзначив він. «Її (зони вільної торгівлі. — **Прим. ред.**) створення відкриє європейський ринок для українських товарів — і навпаки. Тому там повинно бути все детально прописано — від хімії і металу до пива і цукерок», — підтримує колегу начальник департаменту інформації МЗС Олег Волошин. У коментарі «Коммерсанту» він підкреслив, що, створюючи зону вільної торгівлі з ЄС, Київ «не намагається відмежувати себе від східних партнерів». «Навпаки, ми хочемо, щоб зона вільної торгівлі і в СНД швидше вступила в силу», — відзначив О.Волошин.

«Євроскептицизм» у дії

У цілому ж країни ЄС дуже обережно ставляться до будь-яких угод з Україною, вважають спостерігачі. Експерти впевнені: остаточне парафування всіх без винятку частин документа — справа навіть не завтрашнього дня. Як відзначив глава правління громадської організації «Центр UA» Олег Рибачук, найближчим часом повністю угода парафованою не буде. За його словами, мова йде «не про парафування, а про часткове парафування з домовленістю про повне парафування десь восени». Та й після цього угоду навряд чи підпишуть усі країни ЄС. «Очевидно, підписання до парламентських виборів не буде. Другий момент: оскільки відбуваються процеси всередині країни, поки що не видно, щоб ця угода вступила в силу до президентських виборів 2015 року», — говорить заступник директора Центру О.Розумкова Валерій Чалий.

Проте, на думку депутата від «НУНС» Ірини Геращенко, в парафуванні угоди зіграли роль ще два важливі чинники. «Це парафування стало важливим, тому що — перша причина — європейці дуже економні люди. Для них долар — це вже гроші, євро — великі гроші. Вони вклали в цю угоду масу своїх сил, енергії і просто не можуть дозволити собі все це викинути», — відзначила нардеп. Друга причина — бажання показати Росії, що Україну в її євроінтеграційних устремліннях в ЄС підтримують.

Незважаючи на всі запевнення українських дипломатів, і опозиція, і експерти відзначають: навіть повне парафування угоди про асоціацію ще нічого не означає. Це всього лише узгодження документа. А ось підписувати його чи ні — країни ЄС ще не визначилися.

ОПИТУВАННЯ «ЗоБ»

Наскільки наблизило Україну до ЄС парафування угоди?

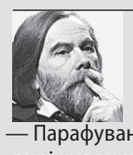

МИХАЙЛО ПОГРЕБИНСЬКИЙ:

— Парафування, що відбулося в березні, вирішує виключно тактичні завдання. Для українського керівництва це ніби демонстрація того, що якийсь рух у європейському напрямі є, а для європейців — можливість посадити Україну на гачок, нічого не обіцяючи реально. Навпаки, Старий світ дав зрозуміти, що при нинішньому ставленні влади до опозиції жодних шансів на ратифікацію цієї угоди немає. Очевидно, що бажання Європи — тримати Україну на цьому гачку, не даючи їй можливості просуватися якимось чином у інтеграційних планах з Росією та Митним союзом.

ВІКТОР НЕБОЖЕНКО:

— Ці документи більшою мірою є символічними кроками, які повинні допомогти Україні відбитися від євразійського союзу, що насувається. Це не на стільки входження до Європи, скільки оборона проти Москви. При тому, що ЄС не є єдиним цілим і розділився на Європу багатих і Європу бідних у периферії. Україна є ласим шматочком як для Росії, так і для Європи, геополітика тут на першому місці. Тому Європа робитиме все, щоб затягнути Україну в ЄС. Навіть такі безневинні «дитячі» заходи, як чемпіонат з футболу Євро-2012 — це не що інше як спосіб втягнути Україну до Європи, а не залишити її наодинці з Росією.

ВОЛОДИМИР КОРНІЛОВ:

— Узгодження всіх домовленостей, які були досягнуті в ході тривалих переговорів, не означає підписання цієї угоди. Але й ратифікація цієї угоди, нехай навіть у повному обсязі, не наблизить Україну до членства в Євросоюзі. Жодних європейських перспектив в України немає й бути не може. Що ж до асоціації, то це виключно декларативна, аморфна форма об'єднання, яка абсолютно не говорить про європерспективи. А в зоні вільної торгівлі з ЄС — десятки країн, зокрема багато країн Латинської Америки (це ж не відкриває їм шляху до ЄС). Те ж саме можна сказати й про Україну. Водночас Росія чудово розуміє, що асоціація кого б то не було з ЄС не є якоюсь перепоною. Навіть якщо цю угоду приймуть, в чому я дуже сумніваюся, це не вплине якось на інші інтеграційні процеси й плани України.

РЕЗОНАНС

Борги провадження

Голова Верховного Суду Петро ПИЛИПЧУК: «ВС не закривав «справу Тимошенко»

ЛЕВ СЕМИШОЦЬКИЙ

Незабаром у Харкові має розпочатися другий судовий процес стосовно екс-прем'єра Юлії Тимошенко. Цього разу — щодо періоду її діяльності як глави компанії «Єдині енергетичні системи України». Як стверджують адвокати екс-прем'єра, Верховний Суд ще у 2005 році закрив цю справу. Та не важко переконатися, що ці твердження не зовсім відповідають дійсності.

За словами В.Ющенка, В.Маляренко не раз скаржився йому, що Ю.Тимошенко при кожній слушній нагоді просила закрити «справу «ЄЕСУ».

«Закриті» не «закрити»

Як повідомляв «ЗіБ», прокурор Харківської області Геннадій Тюрін наприкінці березня передав до суду «справу «ЄЕСУ». За його словами, епізоди, які покладено в основу обвинувачення, стосуються 1997—1998 рр. Загалом Ю.Тимошенко інкримінують організацію ухилення від сплати податків на загальну суму понад 4,7 млн грн.

Після закінчення прес-конференції, на якій Г.Тюрін озвучив пред'явлені обвинувачення, захисник екс-прем'єра Сергій Власенко назвав їх абсурдними. «Усі ці обвинувачення вже були предметом судового розгляду… Я хочу подивитися в обличчя судді районного суду, який буде йти всупереч позиції двох палат Верховного Суду, які на спільному засіданні 11 листопада 2005 року вже закривали усі ці справи за цими самими обвинуваченнями», — запевнив він журналістів.

Аналогічну заяву захисник робив і торік. При цьому на сайті партії «Батьківщина» для підтвердження його слів розмістили ухвалу ВС від 11.11.2005 з позначками маркером (мабуть, для журналістів), які мали б свідчити про правоту адвоката. Однак при уважному ознайомленні з цим документом виявляється, що «кримінальна» палата та військова колегія ВС на спільному засіданні відмовили в задоволенні клопотання адвоката Віктора Швеця. Останній домагався не закриття справи, а лише скасування двох процесуальних документів: ухвали Судової палати в кримінальних справах ВС від 7.10.2003 та ухвали Апеляційного суду Житомирської області від 22.03.2004.

Перша відміняла ухвалу Апеляційного суду Київської області від 13.05.2003, якою, у свою чергу, було скасовано постанову Вишгородського районного суду Київської області від 21.03.2003 та відповідні постанови органів досудового слідства, а провадження у справах щодо Ю.Тимошенко та ще 5 обвинувачених закрито. Друга — залишала без змін цю ж постанову суду першої інстанції після повторного розгляду.

Судді ВС на спільному засіданні з'ясували, що на момент розгляду скарги В.Швеця був відсутній предмет спору, тобто факт порушення прав Ю.Тимошенко, членів її родини та керівників «ЄЕСУ». Адже Шевченківський районний суд столиці та власне сама Генеральна прокуратура в грудні 2004-го, січні та липні 2005-го вже винесли відповідні постанови про закриття провадження на підставі п.2 ст.6 КПК. Воно й не дивно, адже на той момент влада змінилася, і наявність кримінальних справ проти тодішнього Прем'єра Ю.Тимошенко та її родини дорого коштувала б керівництву Генпрокуратури.

Однак найвищий судовий орган виявився стійкішим до політичних віянь і не став «освячувати» закриття справ, фактично залишаючи за Генпрокуратурою можливість поновлення провадження. Але хто із журналістів додивиться до однієї літери в слові «закриті» з резолютивної частини ухвали від 11.11.2005?! Бо ВС не постановляв «закрити» провадження, а лише констатував, що справи були «закриті» до нього. Причому жоден суд не розглядав обвинувачення по суті…

ВС під тиском Прем'єра

На перший погляд доволі дивним видається намагання захисту оскаржити документи, які не мають жодного значення для подальшого слідства, як судового, так і досудового. Тим не менш у січні 2010 р. в інтерв'ю радіо «Свобода» тоді ще Президент Віктор Ющенко згадував: «Ю.Тимошенко у 2005 році почала своє прем'єрство з одного прохання до мене: аби я дав команду Василю Маляренку (який на той час очолював ВС. — **Прим.ред.**) закрити кримінальну справу на 8,6 млрд грн. за несплачені податки і пеню компанії «ЄЕСУ», яку очолювала нинішній Прем'єр». І додав, що очільник ВС навіть скаржився, що Ю.Тимошенко при кожній зустрічі з ним на якомусь публічному заході передусім озвучувала прохання про закриття справи.

Така наполегливість пояснюється дуже просто: рішення найвищого судового органу майже неможливо було б скасувати, натомість постанови Шевченківського райсуду столиці могли «не встояти» перед апеляційним чи касаційним переглядом. Але домогтися свого Юлії Володимирівні не вдалося. Ймовірно, через рік це вплинуло на те, що головуючого на спільному засіданні 11.11.2005 Першого заступника Голови ВС Петра Пилипчука так і не було підвищено в ранзі.

Через рік їй пощастило більше: з «ЄЕСУ» була остаточно списана вся заборгованість з податків перед бюджетом та штрафні санкції. Щоправда, перед тим через парламент було протягнуто відповідний закон, який дозволяв зараховувати борги енергопостачальників та комунальників за податками в рахунок загальних неплатежів споживачів цих послуг. Це й дозволило Судовій палаті в господарських справах ВС у грудні 2006 р. відмовити Генпрокуратурі в скасуванні рішень Вищого господарського суду про списання боргів «ЄЕСУ», що були прийняті за часів першого прем'єрства Ю.Тимошенко. А за місяць до того ВС відхилив касаційну скаргу ГПУ на іншу постанову ВГС, якою було скасовано акти попередніх інстанцій щодо визнання недійсними договорів між «ЄЕСУ» та «Газпромом» у 1995—1996 рр.

Прикметно, що в Єдиному державному реєстрі судових рішень наразі не відшукати ні ухвали від 11.11.2005, ні згаданих документів щодо корпорації «ЄЕСУ». Принаймні в загальному доступі цих документів немає. Сумніватися в наявності останніх не доводиться, оскільки свого часу вдавалося їх там знаходити, готуючи чергову підбірку судової практики.

Епілог до прологу

Отже, для порушення нової «справи «ЄЕСУ» та її розгляду по суті формальних процесуальних перешкод наразі не існує. За винятком строку давності.

З одного боку, як можна було зрозуміти із слів прокурора Харківщини Г.Тюріна, в цій справі йдеться про дещо інший період діяльності компанії «ЄЕСУ». Але і для нього, якщо врахувати лише ч.1 ст.49 КК, строк давності закінчився 3 роки тому. Адже максимальна санкція за ухилення від сплати податків становить 10 років.

Але на «допомогу» приходить інше положення — ч.3 ст.49 КК, яка визначає, що перебіг строку давності переривається й починається заново, якщо особа вчинила новий злочин. Цей зв'язок дозволяє зрозуміти, чому спочатку було розглянуто «газову справу» Ю.Тимошенко. Вирок у ній визначив для екс-прем'єра нову точку відліку для притягнення до кримінальної відповідальності за раніше скоєні діяння. Тобто за ті, стосовно яких станом на січень 2009 року не закінчився строк давності, з урахуванням того, що він міг перериватися на час ухилення від слідства або суду.

До того ж, якщо порівняти суми завданої шкоди, що згадуються обвинуваченням, то вони на порядок менші, ніж борги «ЄЕСУ» (В.Ющенко називав цифру 8,6 млрд грн., а в ухвалі ВС від 22.12.2006 фігурували близько 6 млрд грн.). Хоча й цього достатньо для їх кваліфікації як особливо великих за розміром. Таким чином, або в СБУ знайшли нові епізоди, або в обвинувальному висновку залишилися лише ті суми, що були виявлені перевіркою в 1999 р.

Та в будь-якому разі новий закон про гуманізацію господарських злочинів, який буде застосований і до Ю.Тимошенко, знизив санкцію ч.3 ст.212 КК до 25000 неоподатковуваних мінімумів штрафу (425 тис. грн.). Тож додаткові 10 років ув'язнення, як стверджує її захист, екс-прем'єрові в будь-якому випадку не загрожують.

ПРЯМА МОВА

ПЕТРО ПИЛИПЧУК, *Голова Верховного Суду України:*

— Рішення про закриття кримінальних справ стосовно Юлії Тимошенко Верховним Судом не приймалося. Ухвалою спільного засідання Судової палати з кримінальних справ і Військової судової колегії ВС від 11.11.2005 клопотання адвоката В.Швеця були залишені без задоволення.

ОЦІНКА

Майже зразковий

Національний антикорупційний комітет практично відповідає вимогам GRECO

ГАННА ГОНЧАРЕНКО

Створена Радою Європи Група держав проти корупції (GRECO) вважає, що Україна виконала рекомендацію щодо необхідності створення спеціального антикорупційного органу. Таку заяву зробив міністр юстиції Олександр Лавринович під час зустрічі з представниками Міжнародної правозахисної організації «Freedom House».

Як повідомили «ЗіБ» у пресслужбі Мін'юсту, відповідаючи на запитання щодо створення в Україні спеціального антикорупційного органу, міністр зазначив, що за підсумками засідання GRECO, яке відбулося 19—24 березня 2012 р. у Страсбурзі, було ухвалено рішення, в якому констатується, що спеціальний антикорупційний орган в Україні практично створений.

Йдеться про Національний антикорупційний комітет, заснований 26 лютого 2010 р. Очоливши його, Віктор Янукович пообіцяв «назавжди прикрити корупційну лавочку» в державній службі.

Щоправда, опозиція з недовірою поставилася до заяви глави держави та до самого органу й піддала рішення про його створення жорсткій критиці. Так, «нунсівець» Юрій Кармазін назвав антикорупційний комітет «бутафорією», відзначивши, що «жодними результатами цей комітет похизуватися не може». «Поки в Адміністрації Президента визначатимуть, хто винен, який і кому дати термін, яке рішення має прийняти суд, — корупція процвітатиме», — додав нардеп.

Водночас рішення GRECO суперечить заявам опозиціонерів — у ньому зазначається, що в комітеті представлено необхідні державні інституції — правоохоронні органи, органи судової влади та парламент. Крім того, GRECO відзначає, що в ньому певною мірою представлене й громадянське суспільство.

Організація вважає, що комітет не лише приймає рішення щодо антикорупційних стратегій та планів, а й проводить моніторинг їх впровадження.

Висновок GRECO щодо Національного антикорупційного комітету, який було створено, спираючись на проведений аналіз його складу, функцій та повноважень, втішний: комітет практично відповідає вимогам наданій Україні рекомендації щодо створення спеціального антикорупційного органу.

Міністр юстиції нагадав, що в ході засідання відбувся розгляд та прийняття звіту України щодо виконання антикорупційних рекомендацій за результатами спільного 1-го та 2-го раундів оцінювання нашої країни.

Під час візиту до Страсбургу делегація України надала додаткову інформацію та пояснення з питань, які раніше вважалися виконаними частково.

НА ГАРЯЧОМУ

Прибуткова екологія

Співробітники СБУ затримали керівника Державної екологічної інспекції у Волинській області та його заступника, які одержали хабар у розмірі 100 тис. грн. від свого підлеглого.

Зловмисники працювали за налагодженою схемою систематичного вимагання та одержання грошей від керівників структурних підрозділів відомства: джерелом коштів були побори за екологічний та радіологічний контроль вантажів, які підприємці перевозять через державний кордон.

Так хабарники вимагали в керівника одного з підрозділів інспекції 100 тис. гривень за незвільнення його з посади, в подальшому ж той мав передавати по 70 тис. грн. на місяць — ці гроші керівник підрозділу мав збирати під час здійснення контролю у пункті пропуску через кордон.

ХАБАР

«Губить людей не пиво…»

Україна багата на водні ресурси. Але не настільки, аби їх використовували безоплатно. І хоча в нашій державі, на відміну від Європи, вода не надто дорого коштує, знаходяться «бізнесмени», які економлять і на цьому.

Працівниками столичної прокуратури спільно з УБОЗ ГУ МВС у м.Києві затримано під час одержання 50 тис. грн. начальника інспекції з контролю за використанням питної води Комунального підприємства Київської міської ради «Білоцерківводоканал».

Цим хабарем керівникові інспекції «віддячила» комерційна структура, яка безобліково використовувала послуги комунального підприємства, за що мала б сплатити штраф у розмірі понад 777 тис. грн. Чиновник запропонував бізнесменам заплющити очі на правопорушення і не стягувати штраф, якщо вони знайдуть у 6 разів меншу суму — 120 тис. грн., але — готівкою. Власне, на першому «транші» він і погорів.

Як повідомили «ЗіБ» у прес-службі столичної прокуратури, за цим фактом порушено кримінальну справу. Дії чиновника кваліфіковані за ч.3 ст.368 КК («одержання хабара в особливо великому розмірі»). За вчинення такого злочину передбачено покарання від 5 до 10 років позбавлення волі з конфіскацією майна.

Наразі начальник інспекції затриманий. Вирішується питання про обрання запобіжного заходу.

ВЗАЄМОДОПОМОГА

Докази для Європи

Судові органи Португалії та Німеччини найчастіше надсилають запити в Україну для отримання доказів у цивільних та комерційних справах, розповів міністр юстиції Олександр Лавринович. У свою чергу наша держава часто звертається до Німеччини, Ізраїлю та Іспанії.

2 квітня минула одинадцята річниця відтоді, як у нашій державі набула чинності Конвенція про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах. Документ було розроблено для полегшення передачі й виконання судових доручень та поліпшення надання взаємної правової допомоги. Так, у разі якщо в суду під час розгляду справи виникає потреба в отриманні доказів за кордоном (витребуванні документів, допиті, проведенні інших процесуальних дій), він може звернутися з відповідним проханням до компетентного іноземного суду.

О.Лавринович повідомив, що за час застосування Конвенції до Мін'юсту як центрального органу, на який покладено функції отримання судових доручень, що надходять від судових органів інших держав, надійшло 117 відповідних прохань. Найбільшу кількість з них надіслано з Німеччини (31) і Португалії (19).

Мін'юст на підставі конвенції надіслав 105 прохань про надання правової допомоги. Найбільше доводилось звертатися до Німеччини — 23 рази, Ізраїлю — 13 та Іспанії — 13.

ЕКСПЕРТИЗА

Клаптик міста

У ході розслідування справи про зловживання службовим становищем посадовими особами відділу земельних ресурсів у м.Ірпені, які у 2009 році склали 501 державний акт на право власності на земельні ділянки у смт Коцюбинське, експертиза підтвердила: вказані землі є територією м.Києва.

Такий висновок Науково-дослідного інституту геодезії та картографії отримала столична прокуратура, після чого її представники внесли до КМДА подання з вимогою терміново вжити заходів з фінансування програми розроблення та видачі державних актів на право постійного користування землями КП «Святошинське ЛПГ».

Як повідомили «ЗіБ» у прес-службі прокуратури, такі заходи допоможуть не допустити подальшого незаконного вилучення земель лісового фонду Києва.

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів Ігор САМСІН: «На «резервістів» може чекати неприємна ситуація»

МАРИНА ЗАКАБЛУК

4 квітня Вища кваліфікаційна комісія суддів розпочала прийом заяв та документів для участі в другому доборі охочих одягти мантії. Напередодні цієї події голова постійно діючого органу Ігор САМСІН вирішив поспілкуватися з пресою та відповісти на запитання , які найбільше цікавлять журналістів.

«Оголосити другий добір потрібно без проведення спецпідготовки»

— Ігорю Леоновичу, другий добір кандидатів на обрання суддею вперше відбуватиметься з проведенням спеціальної підготовки?

— Дійсно, перед ВККС постало питання: проводити добір із спеціальною підготовкою чи без неї. Відповідно до ст.69 закону «Про судоустрій і статус суддів» спеціальна підготовка проводиться протягом 6 місяців за рахунок коштів державного бюджету. Скоротити цей термін неможливо.

На 2012 рік прогнозується 724 суддівські вакансії, а в резерві перебуває 81 особа. Цей резерв не є дієвим, адже кількість вільних посад суддів значно перевищує кількість «резервістів». Вирішуючи питання про оголошення добору, комісія дійшла висновку, що потрібно оголосити другий добір без проведення спецпідготовки.

Річ у тому, що піврічна підготовка майбутніх суддів потребує значного фінансування. А кошти на навчання понад 700 кандидатів потрібно буде брати з видатків, які призначалися для судової влади. Сьогодні в судах проблеми з грошима. Іноді коштів не вистачає навіть на надсилання повісток. Тому нині ми не можемо використовувати бюджетні кошти на спецпідготовку.

До того ж відповідно до вищесказаного закону на період проходження кандидатом спецпідготовки йому виплачується стипендія в розмірі не менше двох третин від посадового окладу судді місцевого суду загальної юрисдикції. Тобто кожному претендентові щомісяця доведеться платити приблизно 3 тис. грн.

Хочу наголосити, що це останній добір, який проводитиметься без спецпідготовки. Наприкінці 2012 року, після завершення другого добору, комісія зробить аналіз прогнозованої кількості вільних посад на 2013-ий. Сьогодні ми можемо сказати, що вакансій буде небагато — близько 100. У наступному році ВККС проведе новий добір, визначить кращих і направить їх навчатися до Національної школи суддів.

— А чому утворилося так багато вакансій?

— Це аж ніяк не пов'язано з недоліками в роботі ВККС, Вищої ради юстиції чи прогалинами в законі «Про судоустрій і статус суддів». Ситуація виникла у зв'язку з проведенням реформи у 2010-му (багато суддів пішли у відставку), створенням адмін'юстиції (з'явилося багато нових вакансій) тощо.

За результатами проведення першого добору значна кількість вакансій залишається незаповненою. Це стосується, зокрема, судів Донецької та Луганської областей. Зазначена обставина свідчить про відсутність дієвого механізму впливу на кандидатів та соціальну незахищеність суддів.

Відповідно до ст.132 закону «Про судоустрій і статус суддів» після призначення на посаду суддя, який потребує поліпшення житлових умов, забезпечується службовим житлом за місцем знаходження суду. Скажіть мені, будь ласка, чи ви бачили, аби останнім часом судді (особливо у віддалених районах) отримували службове житло?

— Яка доля чекатиме на тих, хто перебуває у резерві?

— Є новина для осіб, які перебувають у резерві. Незабаром комісія планує оголосити ще один конкурс на зайняття вакантних посад. Не варто забувати, що посада судді є рівнозначною, незалежно від того, в якому регіоні він її займатиме. Думаю, що працездатний, чесний, сумлінний і неупереджений суддя має всі шанси самоствердитися на посаді. А це дасть йому можливість шляхом переведення реалізувати свій професійний потенціал у судах вищих інстанцій чи тієї ж інстанції, але в іншому регіоні.

«Сьогодні багато юристів хочуть стати суддями, адже ця професія не тільки престижна, а й добре оплачувана»

— Ігорю Леоновичу, на вашу думку, цього року із заявами про участь у доборі звернеться більше осіб?

— До другого добору цікавість кандидатів буде більшою, ніж до першого. Тому очікується велика кількість охочих узяти участь у доборі цього року. Сьогодні багато юристів хочуть стати суддями, адже ця професія не тільки престижна, а й добре оплачувана.

Не слід забувати, що попередні кандидати, які не потрапили до резерву, вже навчені практикою. Сьогодні вони до екзаменів готуються, читають літературу. На мій погляд, вони будуть теоретично більш підкованими. Тому «резервістів» слід попередити, що на них може чекати досить неприємна ситуація: за результатами другого добору в резерв можуть потрапити кандидати з вищими балами. Це закономірний процес, адже, як показує практика, «нове покоління» суддів має вищий інтелектуальний потенціал, ніж деякі представники попереднього «покоління».

— Які зміни відбудуться на першому етапі добору — поданні заяв і документів до ВККС?

— За результатами проведення у 2011 році. першого добору, відповідно до висновків робочої групи щодо вдосконалення процедури добору кандидатів на посаду судді вперше, до складу якої увійшли, крім членів Вищої кваліфкомісії суддів та працівників секретаріату постійно діючого органу, представники державних органів, було певним чином змінено формат такого поняття, як прийняття та перевірка документів кандидатів.

Ні для кого не є таємницею, що посада судді є пріоритетною і соціально значущою в державі. Тому з метою оптимізації процесу добору комісія дійшла висновку, що відповідальність за правильність оформлення й заповнення документів повинен нести сам кандидат, який є юристом з вищою освітою.

Наприклад, під час минулого добору кандидати надавали комісії паспорт без фотографії, яка має вклеюватися у 25-річному віці. Невже юрист не розуміє, що цей паспорт — недійсний? Хіба консультант, який приймає документи, повинен робити претендентам зауваження: «У вас недійсний документ, його не можна подавати до комісії»?

Консультанти хотіли допомогти кандидатам і роз'яснювали, що в них не так з документами. Проте їм довелося наштовхнутися на опір кандидатів: «Що ви мені розказуєте, я все знаю» і так далі.

У законі «Про судоустрій і статус суддів» є перелік документів, які потрібно подати до комісії. За його межі ми не виходимо.

Кандидати повинні усвідомлювати всю відповідальність, яка покладається на них при реалізації прагнення стати суддею. Разом з тим, покладаючи на кандидатів таку відповідальність, ВККС жодним чином не усунулась від виконання своїх обов'язків. Комісія затвердила вимоги щодо оформлення й заповнення документів, з якими можна ознайомитися на офіційному веб-порталі ВККС. Вимоги детальні, регламентують всі основні моменти.

— Коли відбудеться анонімне тестування кандидатів?

— Точну дату проведення анонімного тестування назвати не можу, але можу спрогнозувати, що воно відбудеться в кінці травня — на початку червня (до Євро-2012 у м.Києві). Тестування проводитиметься або тільки в м.Києві, або й у тих містах, де воно відбувалося під час першого добору (Києві, Львові, Харкові та Одесі). Все залежатиме від наших можливостей та фінансування.

«Комісія планує розробити кваліфікаційні характеристики для визначення особистих і моральних якостей кандидата»

— Що нового буде в цьогорічній процедурі проведення добору? Чим вона відрізнятиметься від минулорічної?

— Процедура проведення добору, яка проводитиметься в цьому році, відрізнятиметься від тієї, яка використовувалася у 2011-му. З одного боку, ці зміни покликані спростити процедуру, з іншого — забезпечити більш якісний добір. Насамперед це стосується порядку проведення кваліфікаційного іспиту, оскільки при проведенні першого добору було висловлено низку зауважень та лунала критика як з боку кандидатів, так і з боку окремих експертів.

Нововведення будуть стосуватися більш ретельного підходу до виявлення особистих і моральних якостей кандидатів, що полягатиме, по-перше, у проходженні на стадії кваліфікаційного іспиту кожним кандидатом співбесіди; по-друге — в наближенні процесу виконання практичного завдання до реального вирішення судового спору.

Також буде здійснюватися комплексний підхід при визначенні результатів кваліфіспиту, який враховуватиме рівень теоретичних знань і практичної підготовки та готовність кандидата здійснювати правосуддя. Не останню роль у цьому відіграватимуть його особисті та моральні якості. Комісія планує розробити кваліфікаційні характеристики для визначення особистих і моральних якостей кандидата.

— Чи мають право особи, яким не вдалося скласти кваліфікаційний екзамен у минулому році, здавати його у 2012-му?

— Законом «Про судоустрій і статус суддів» передбачено: особа, яка не склала кваліфіспит, може бути допущена до повторного складення іспиту не раніш як через рік. Проходити знову анонімне тестування їм не доведеться. У цьому році у зв'язку з тим, що в червні в Україні відбуватиметься чемпіонат Європи з футболу, а потім розпочнеться період відпусток, комісія прийме рішення про проведення кваліфіспиту, швидше за все, в кінці літа — на початку осені.

— Чи зможуть «резервісти» повторно скласти кваліфіспит, аби покращити свій бал?

— Можуть, якщо змінять свій статус. Кандидат може добровільно вийти з резерву і пройти процедуру добору з самого початку: спершу подавати до ВККС документи, проходити анонімне тестування, а вже потім — складати іспит.

«Стабілізація судової системи залежить від кадрової політики»

— Ігорю Леоновичу, чого сьогодні потребує вітчизняна Феміда?

— Судову систему потрібно стабілізувати. Суди — не для суддів, вони для громадян. Останні повинні витрачати мінімум часу, аби подати скаргу й вирішити спір. Сьогодні тяганина під час розгляду справ виникає як із суб'єктивних, так і об'єктивних причин. Суб'єктивні причини — неналежне виконання суддею обов'язків, планування своєї роботи, а об'єктивні — незаповненість вакансій. Стабілізація судової системи залежить від кадрової політики. До цього часу в Україні не вивчалося питання, скільки суддів потрібно нашій судовій системі. Комісія вивчає цю проблему. Ми проведемо відповідні розрахунки й скажемо: Україні потрібна така-то кількість суддів. З цього і має розпочинатися стабілізація судової системи.

— Чи є необхідність, аби судді обиралися народом?

У цьому питанні є свої «за» і свої «проти». Якось я перебував з офіційним візитом у штаті Вашингтон, де обирають не федеральних, а місцевих суддів. Повірте, у цьому процесі виникають певні проблеми. Сьогодні для проведення виборчого процесу необхідні кошти. У 1987 році мене обрано суддею одного з районів Вінницької області. Було виготовлено 20 агітаційних плакатів, на яких написали, що Ігор Самсін балотується на вакантну посаду. Люди його читали, хотіли голосували, а хотіли — ні. Агітація полягала лише в розвішуванні в сільських радах плакатів — і все. Нині в демократичному суспільстві діють зовсім інші правила. Претендентам потрібно зустрічатися з виборцями, давати певні обіцянки. А які обіцянки може давати майбутній суддя? Можливо, лише обіцятиме, що чесно й добросовісно вершитиме правосуддя.

РЕФОРМА

Ювенальна юстиція «за зразком»

Сьогодні одним із напрямів удосконалення кримінального судочинства є реформування ювенальної юстиції. Орієнтиром в проведенні змін у цій сфері стала Концепція розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх. Нещодавно у стінах Верховного Суду обговорювався подальший розвиток цієї системи.

Керівник українсько-канадського проекту «Реформування системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні» Тані Сенфорд Аммар поінформувала присутніх на зустрічі заступника Голови ВС — секретаря судової палати у кримінальних справах Анатолія Редьку та суддю ВС Єлизавету Ковтюк про напрацювання проекту за 2 роки його діяльності в Україні.

Оскільки неповнолітні є особливою категорією суспільства, то, йшлося на зустрічі, необхідно враховувати вікові, соціально-психологічні та інші особливості їхнього розвитку. Україна, зауважив А.Редька, задекларувала нові підходи до вирішення проблеми дитячої злочинності: указом Президента від 24.05.2011 схвалено Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні.

Ініціатором створення концепції, нагадав А.Редька, був саме ВС. Пленум ВС прийняв низку постанов, що стосуються узагальнення судової практики щодо розгляду справ неповнолітніх правопорушників та запровадження відновлювальних методів.

А.Редька подякував Т.Сенфорд Аммар за вже проведену роботу в цьому напрямі і висловив сподівання, що проект зробить свій позитивний внесок у царину захисту прав дітей та наближення українського законодавства стосовно неповнолітніх до міжнародних стандартів. Адже права дитини потребують особливого захисту.

Т.Сенфорд Аммар поінформувала представників ВС, що наразі діє пілотний проект у м.Мелітополі (Запорізька область), у рамках якого створено Центр відвідування для неповнолітніх, які перебувають у конфлікті з законом. Робота центру спрямована на неповнолітніх, які були засуджені до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі. Головною метою є недопущення скоєння ними повторних злочинів. Розпочато роботу й зі створення другого пілотного проекту в м.Івано-Франківськ.

Позитивним напрямом у роботі проекту, зауважила його керівник, є і спрямування судової практики українських судів до пошуків інших видів покарань для неповнолітніх, крім позбавлення волі.

Нагадаємо, що «ЗіБ» тримає руку на пульсі реформування ювенальної юстиції. Так, у лютому цього року це питання стало темою розмови кореспондента нашого видання із завідувачем відділу головного управління з питань судоустрою Адміністрації Президента Мариною Паріновою.

«Сьогодні система захисту неповнолітніх осіб в Україні залишається нерозвинутою та не працює на достатньо ефективному рівні. Зокрема, ще 1991 року Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини, проте дотепер повною мірою не забезпечено реалізації прав та не виконано міжнародних зобов'язань, передбачених названим документом», — пояснила М.Парінова

Вона звернула увагу, що стосовно дітей, які скоїли злочини, у концепції використовується поняття «діти, що потрапили в конфлікт із законом». Саме тому вона орієнтована на побудову повноцінної системи кримінальної юстиції для таких осіб, створення належного юридичного супроводу дитини на кожному етапі «конфлікту із законом».

А одне з ключових завдань розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх, уважає М.Парінова, — трансформувати ставлення до дитини, зрозуміти її та допомогти. «І починати слід із запровадження якісно нового підходу до роботи з дітьми. Поступово правосуддя щодо них повинне перетворитися з карального на відновне», — наголосила завідувач відділу головного управління з питань судоустрою АП.

КАДРИ

Верховна Рада України
Постанова

Про обрання судді

Відповідно до пункту 27 частини першої статті 85, частини першої статті 128 Конституції України Верховна Рада України **постановляє:**

Обрати ТИМОЩУКА Олександра Ярославовича на посаду судді Рівненського міського суду Рівненської області безстроково.

Голова Верховної Ради України
В.ЛИТВИН
м.Київ,
22 березня 2012 року
№4575-VI

Верховна Рада України
Постанова

Про обрання судді

Відповідно до пункту 27 частини першої статті 85, частини першої статті 128 Конституції України Верховна Рада України **постановляє:**

Обрати СВИРГУНЕНКО Юлію Миколаївну на посаду судді Білопільського районного суду Сумської області безстроково.

Голова Верховної Ради України
В.ЛИТВИН
м.Київ,
22 березня 2012 року
№4576-VI

Верховна Рада України
Постанова

Про обрання суддів

Відповідно до пункту 27 частини першої статті 85, частини першої статті 128 Конституції України Верховна Рада України **постановляє:**

Обрати на посади суддів безстроково:
Жовтневого районного суду міста Луганська
ДІДОРЕНКО Анжеліку Едуардівну;
Личаківського районного суду міста Львова
ЛЕНЬО Світлану Іванівну;
Веселинівського районного суду Миколаївської області
ТУСТАНОВСЬКОГО Андрія Олександровича;
Малиновського районного суду міста Одеси
НЕПОРАДУ Олега Миколайовича;
Суворовського районного суду міста Одеси
АЛІНУ Сніжанну Степанівну;
Комінтернівського районного суду міста Харкова
КУРГАННИКОВУ Олену Андріївну;
Червонозаводського районного суду міста Харкова
ПРОШУТЮ Ірину Дмитрівну;
Новотроїцького районного суду Херсонської області
ТИМЧЕНКО Ольгу Василівну;
Новгород-Сіверського районного суду Чернігівської області
ІВАЩЕНКА Анатолія Івановича;
господарського суду Дніпропетровської області
РУДОВСЬКУ Інну Анатоліївну.

Голова Верховної Ради України
В.ЛИТВИН
м.Київ,
22 березня 2012 року
№4577-VI

Верховна Рада України
Постанова

Про обрання суддів

Відповідно до пункту 27 частини першої статті 85, частини першої статті 128 Конституції України Верховна Рада України **постановляє:**

Обрати ТИМЧЕНКА Богдана Петровича на посаду судді господарського суду Полтавської області безстроково.

Голова Верховної Ради України
В.ЛИТВИН
м.Київ,
22 березня 2012 року
№4578-VI

РІШЕННЯ

Найскладніша постанова

Пленум ВСС розібрався з «кредитною» практикою

ТЕТЯНА КУЛАГІНА

Роз'яснення практики застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають з кредитних правовідносин, уже давно потребували не лише представники третьої гілки влади. І нарешті судді ВСС прийняли відповідну постанову, хоча вона далась їм не легко.

Три блоки роз'яснень

Пленум Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ 30 березня розглянув у другому читанні три постанови.

Найбільш дискусійна й довгоочікувана постанова стосувалася практики застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають з кредитних правовідносин. «Це одна з найскладніших постанов, яку ВСС доводилося і доведеться приймати», — так її охарактеризував один з авторів, суддя Олег Ткачук. Протягом усього часу підготовки постанови, зауважив законник, надходили зауваження з різних зацікавлених організацій та установ, більшість з яких було враховано. «Необхідність прийняття цієї постанови викликана тим, що суди нерідко припускаються помилок при застосуванні норм матеріального та процесуального права, що у свою чергу негативно впливає на кредитні взаємовідносини їх учасників», — підкреслив О.Ткачук. До того ж, зазначив він, справи про кредитні правовідносини й проблеми, що виникають у цій сфері, становлять близько третини усіх спорів, які перебувають у провадженні судів.

За словами О.Ткачука, постанова розділена на три блоки. У першому висвітлено загальні питання застосування судами законодавства під час судового розгляду, деякі важливі процесуальні питання, зокрема, щодо ролі третейського застереження в кредитному договорі, юрисдикції спорів, можливості забезпечення позову шляхом заборони виїзду за межі України. Другий блок стосується загальних положень цивільного законодавства щодо укладення кредитного договору, розірвання, визнання його недійсним, забезпечення кредиту, правових наслідків у разі смерті позичальника, поручителя тощо. У третьому роз'яснюються питання щодо іпотечного законодавства, зокрема, звернення стягнення на заставне/іпотечне майно, особливостей відповідальності фінансових і майнових поручителів (різниці між ними), виселення з іпотечної нерухомості. У підсумку пленум проголосував за прийняття постанови.

Також судді схвалили в цілому постанову «Про практику застосування судами статті 376 Цивільного кодексу України (про правовий режим самочинного будівництва)». У важливості її прийняття переконувала суддя ВСС Валентина Сімоненко. Так, до потреби в роз'ясненні спонукає складна правова проблематика щодо самочинного будівництва, визнання прав на нього, знесення об'єкта самочинного будівництва або захисту прав інших осіб від останнього, а також законодавча база, яка часто змінюється й неоднозначно тлумачиться. Через що, наголосила В.Сімоненко, судова практика також є неоднозначною й нерідко суперечливою. Зокрема, неоднаково визначається поняття «самочинне будівництво». Також у представників третьої гілки влади виникають труднощі з визначення наслідків незаконних або самочинних прибудов та надбудов тощо.

Ще одна постанова, яку підтримав пленум, стосувалася застосування цивільного процесуального законодавства при перегляді судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами. На переконання судді Алли Олійник, актуальність прийняття постанови зумовлена, зокрема, тим, що чинна постанова Пленуму Верховного Суду ухвалена ще в 1981 році.

Неоднозначність тлумачення

Крім того, в першому читанні пленум підтримав проект постанови «Про судову практику розгляду цивільних справ у касаційному порядку», в якій роз'яснено спірні питання, що найчастіше виникають при касаційному провадженні. Секретар пленуму Дмитро Луспеник звернув увагу, що роз'яснення адресуються не лише судам. «З діяльністю суду тісно пов'язана діяльність інших органів і всі вони повинні знати, як суд касаційної інстанції застосовує ту чи іншу норму права при прийнятті касаційної скарги, відкритті провадження чи розгляді скарги. Все це робиться для того, щоб забезпечити дотримання розумних строків розгляду справи і касаційної скарги», — підкреслив важливість постанови Д.Луспеник. Як свідчить статистика, повідомив доповідач, чимало касаційних скарг залишається без руху, їх розгляд відкладається саме через те, що учасники процесу недобросовісно користуються своїми правами. Крім того, за словами Д.Луспеника, деякі норми ЦПК, які регулюють касаційне провадження, є неоднозначні й тлумачаться по-різному. Тому заради однакової судової практики їх роз'яснено. Доопрацьовувати проект і готувати його до другого читання пленум доручив робочій групі.

Суддя О.Ткачук ознайомив колег з доопрацьованим варіантом «кредитної» постанови.

Водночас судді внесли зміни й доповнення до постанови пленуму ВСС від 30.09.2011 «Про судову практику застосування статей 353—360 Цивільного процесуального кодексу України». Як зазначила суддя Галина Юровська, це необхідно у зв'язку з прийняттям закону від 20.10.2011 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розгляду справ Верховним Судом України».

Також учасники засідання заслухали інформацію судді ВСС Бориса Гулька про узагальнення судової практики розгляду судами цивільних справ про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки у 2010—2011 роках. Зокрема, в узагальненні висвітлюються питання законодавчого врегулювання спорів, пов'язаних із дорожньо-транспортними пригодами, страхуванням тощо. Роз'яснено поняття «джерело підвищеної небезпеки», його види. Як зазначив Б.Гулько, у ст.1187 Цивільного кодексу наведено визначення цього поняття, проте така дефініція є недостатньо чіткою, що призводить до помилок у судовій практиці. Також в узагальненні судді приділили увагу суб'єктному складу сторін спору, роз'яснили практично всі варіанти, що трапляються в судовій практиці, а також з'ясували юридично важливі підстави для цивільно-правової відповідальності. На основі узагальнення пленум доручив судовій палаті в цивільних справах підготувати інформаційний лист апеляційним судам, а також розробити відповідну постанову пленуму.

ГПК

Помиритися ніколи не пізно

Сторонам у справі нададуть право досягати згоди на всіх стадіях господарського процесу

МАРИНА ЗАКАБЛУК

Юристи й законодавці вважають, що Господарський процесуальний кодекс потребує вдосконалення: у ньому потрібно закріпити права сторін на укладання мирових угод під час апеляційного та касаційного провадження.

ГПК, на відміну від Цивільного процесуального кодексу та Кодексу адміністративного судочинства, чітко не визначає, на якій стадії процесу позивач та відповідач можуть укласти мирову угоду. Так, у ст.80 ГПК (розділ XI «Вирішення господарських спорів у першій інстанції») зазначається, що господарський суд припиняє провадження у справі, якщо «сторони уклали мирову угоду і вона затверджена господарським судом». Проте в кодексі немає жодного слова про порядок «досягнення згоди», затвердження його судом.

Статтями 103 та 111[9] ГПК (повноваження апеляційної та касаційної інстанції) передбачено право скасовувати рішення й припиняти провадження у справі, однак серед підстав скасування рішення такої підстави як укладення мирової угоди та її затвердження судом не передбачено.

Тобто якщо сторони захочуть «припинити суперечку» на стадії апеляційного чи касаційного перегляду справи, то їм не вдасться це зробити. І правова позиція Вищого господарського суду, викладена в інформаційному листі від 20.10.2006, — цьому підтвердження. Так, у п.4 листа зазначається: «затвердження апеляційною інстанцією мирової угоди, укладеної сторонами в процесі апеляційного провадження, не є можливим, оскільки це потягло б за собою скасування рішення місцевого господарського суду з відповідної справи, що допускається виключно з підстав, передбачених статтею 104 ГПК».

Враховуючи, що у ст.111[10] ГПК не передбачено укладення мирової угоди як підстави для скасування або зміни рішень попередніх інстанцій касаційною, то висловлена позиція ВГС стосується й касаційного провадження.

Д.Притика (праворуч): «Сторони повинні мати право «помиритися» не лише в суді першої інстанції, а й на стадіях апеляційного та касаційного перегляду справи».

Тому народний депутат Дмитро Притика вирішив усунути законодавчу прогалину й дозволити сторонам миритися на всіх стадіях господарського процесу. Восени 2011 р. він подав до парламенту проект закону №9089 «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України (щодо відмови від позову та примирення сторін)».

Утім, Д.Притика не перший, хто висловив таку пропозицію. Ідея встановлення більш чітких правил «порозуміння позивача та відповідача» виникла ще 2 роки тому. 2 грудня 2009-го у Верховній Раді був зареєстрований законопроект №5393 нардепа Валерія Писаренка, який також стосувався внесення змін до ГПК щодо укладення мирової угоди. Однак у грудні 2010-го В.Писаренко відкликав документ.

Повернімося до законопроекту №9089. Д.Притика пропонує доповнити ст.22 ГПК правом сторін укладати мирову угоду на будь-якій стадії процесу, а також під час виконання рішення. Документом урегульовуються фінансові питання: хто в разі примирення має відшкодовувати судові витрати; розкривається зміст поняття «мирова угода».

Свої зауваження до проекту висловили Верховний Суд, ВГС та Мін'юст. Вони погоджуються з тим, що розширення застосування інституту мирової угоди на всі стадії господарського процесу є актуальним та прогресивним кроком, проте вважають, що законопроект потребує додаткового юридично-технічного доопрацювання.

21 березня Комітет ВР з питань правосуддя вислухав усі пропозиції та зауваження й вирішив рекомендувати парламенту прийняти законопроект за основу і в цілому. Навіть якщо проект закону не знайде підтримки в сесійній залі, питання може врегулювати новий ГПК. Адже, на думку ВГС, у зв'язку з необхідністю подальшого вдосконалення процесуальних правил вирішення господарських спорів існує нагальна потреба в прийнятті нового ГПК. Так, у ВГС уже розроблено такий проект. На даний час він доопрацьовується з урахуванням вимог закону «Про судоустрій і статус суддів» та нинішніх «господарських потреб». У червні цього року планується подати Президентові пропозиції щодо внесення проекту нового ГПК до ВР як невідкладного.

КОМЕНТАР

КАТЕРИНА СТАШКИВ,
заступник керівника судового департаменту АТ «АФ «АКТІО»:

— Укладення мирової угоди під час судового процесу є одним із способів реалізації волі сторін — урегулювати спір мирним шляхом. Необхідність укладення такої угоди може виникнути в сторін господарського спору на будь-якій стадії розгляду справи, навіть у суді апеляційної або касаційної інстанції. Каменем спотикання в такій ситуації є те, що суди апеляційної й касаційної інстанцій процесуально не можуть затверджувати мирову угоду згідно з правовою позицією, викладеною Вищим господарським судом.
Введення інституту мирової угоди в господарському процесі на стадії апеляційного й касаційного розгляду справи, як пропонується в законопроекті №9089, на нашу думку, є обгрунтованим і необхідним кроком, який дає можливість сторонам мирним шляхом вирішити існуючий спір у будь-який момент, коли вони ухвалять для себе таке рішення, і незалежно від стадії розгляду справи.

ВІТАЄМО!

АНАТОЛІЙ ЯРЕМА
7 квітня, 57 років

Заступник Голови Верховного Суду — секретар Судової палати в цивільних справах, заслужений юрист України, нагороджений орденами «За заслуги» III ступеня, князя Ярослава Мудрого IV, V ступенів.

ЛЮБОВ ЖУКОВА
9 квітня

Суддя Вищого господарського суду, заслужений юрист України.

ВАСИЛЬ ОНОПЕНКО
10 квітня, 63 роки

Суддя Судової палати в цивільних справах Верховного Суду, заслужений юрист України, кандидат юридичних наук.

МИХАЙЛО ГУЛЬТАЙ
10 квітня, 54 роки

Суддя Конституційного Суду, кандидат юридичних наук.

ПЕТРО ФІЛЮК
11 квітня, 51 рік

Голова Апеляційного суду Волинської області, заслужений юрист України.

ІННА БЕРДНІК
13 квітня

Суддя Судової палати в господарських справах Верховного Суду.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Вища кваліфікаційна комісія суддів України
Оголошення

28 березня 2012 року

Вища кваліфікаційна комісія суддів України відповідно до стст.74, 76 закону «Про судоустрій і статус суддів» повідомляє про підготовку матеріалів щодо обрання кандидатів на посаду судді **безстроково:**

- Приходько Ірини Віталіївни,
- Бухтіярової Ірини Олександрівни — на посаду судді Вищого адміністративного суду України;
- Очеретяного Євгенія Васильовича — на посаду судді Апеляційного суду Тернопільської області;
- Католікяна Михайла Олександровича — на посаду судді Кіровського районного суду м.Дніпропетровська;
- Стратейчук Людмили Зіновіївни — на посаду судді Апеляційного суду Донецької області;
- Кравця Юліана Івановича — на посаду судді Господарського суду Миколаївської області;
- Кухарця Віктора Миколайовича — на посаду судді Апеляційного суду Рівненської області.

ЗАСІДАННЯ

«Неперевідні» кадри

ВККС відмовила всім суддям, котрі не підвищили кваліфікації

ІЛОНА ВЕРБИЦЬКА

3 квітня Вища кваліфікаційна комісія суддів розглядала питання про переведення до інших судів обраних безстроково й призначених на п'ятирічний строк служителів Феміди. Двоє з шести кандидатів рекомендацій так і не отримали.

Так, суддя Довгинцівського райсуду м.Кривий Ріг Андрій Козак, котрий претендує на посаду судді Апеляційного суду Чернівецької області, не зміг переконати «кваліфікаційників» у тому, що йому варто дати рекомендацію.

У відповідь на прохання голови ВККС Ігоря Самсіна розповісти про свою роботу, про справи, ухвалені рішення й причини скасування деяких з них апеляційною інстанцією А.Козак заявив: «Працюю шість з половиною років, розглядаю всі категорії справ, скасованих рішень багато через дуже велике навантаження».

Проте Микола Мельник, вивчивши статистику ухвалених А.Козаком рішень за минулий рік, поцікавився: «Та хіба ж це багато? 74 кримінальні справи за 2011 рік — це багато? 1169 цивільних справ — це багато?»

А І.Самсін, котрий чекав, але так і не почув продовження розповіді судді, поцікавився: «Ми вас що, повинні допитувати? Ви хочете отримати характеристику? Розкажіть про свою діяльність за п'ять років. Ми ж нічого про неї не знаємо, крім сухої статистики».

Проте А.Козак, схоже, нічого не пам'ятав, та й статистики в нього під рукою не було. «У мене зараз немає перед собою даних...» — поскаржився суддя. «А навіщо ви тоді сюди їхали?» — здивувався І.Самсін.

Здивував суддя «кваліфікаційників» і заявою про те, що всі ці роки не підвищував кваліфікацію, тому що його «керівник не пускає». «Вас що, керівництво наймало? — обурився голова ВККС. — Ви знаєте, хто ви? Ви — суддя! Ви знаєте, в якому ви перебуваєте статусі? Знаєте, які у вас права?»

А.Козак не переконав комісію в тому, що він зможе кваліфіковано виконувати свої обов'язки на новому місці.

І.Самсін нагадав А.Козаку про те, що про це написано в законі «Про судоустрій і статус суддів», і додав: «А ви не виконуєте вимог закону».

Питання про підвищення кваліфікації застало зненацька й суддю Тернопільського окружного адміністративного суду Наталію Кропивницьку, яка хотіла отримати рекомендацію для переведення у Вінницький окружний адмінсуд.

На запитання, де й коли вона підвищувала кваліфікацію, служитель Феміди відповіла, що не підвищувала, тому що «запрошень не було». Ніна Фадєєва запитала, що мовиться про те, як призначений на п'ятирічний строк суддя повинен підвищувати кваліфікацію, в законі «Про судоустрій і статус суддів». Н.Кропивницька відповіла: «Один або двічі на рік». Потім, правда, ненадовго задумалася й уточнила: «Один».

Н.Фадєєва нагадала судді про те, що згаданий закон вийшов ще у 2010 р., і поцікавилася: «За весь цей час ви хоч раз написали голові суду заяву, щоб він відправив вас на підвищення? Адже це не його обов'язок, а ваш!»

«Я напишу!» — пообіцяла Н.Кропивницька, проте І.Самсін нагадав: «Ми розглядаємо не те, що буде, а те, що є на даний момент. Переконайте нас дати вам рекомендацію». Суддя висловила думку, що вона зможе «підсилити» склад Вінницького окружного адмінсуду, але переконати Н.Фадєєву їй не вдалося: «Та як же ви «підсилите», якщо не підвищуєте кваліфікацію?»

У свою чергу Галина Колеснік вирішила, мабуть, перевірити теоретичні знання судді й поцікавилася, які останні зміни були внесені до Кодексу адміністративного судочинства.

Н.Кропивницька пригадала те, що змін останнім часом уносилося багато, проте які саме, сказати не змогла. «Зараз не можу назвати», — після невеликої паузи заявила суддя. Також вона не змогла перерахувати повноваження адміністративного суду.

У результаті Н.Кропивницькій, як і її колезі з Довгинцівського райсуду, було відмовлено в рекомендації. Що ж до решти охочих перевестися, то і їм довелося гарненько потрудитися, аби переконати «кваліфікаційників» у своїй готовності працювати на новому місці.

Довго довелося переконувати членів комісії, зокрема Віктора Мікуліна, судді Печерського районного суду м. Києва Юлії Бевзенко — вона хотіла отримати рекомендацію на переведення в Оболонський районний суд столиці, оскільки змінила місце проживання.

«Ви говорите нещиро, — наполягав В.Мікулін. — Від станції метро «Оболонь» до Печерського райсуду їхати рівно 18 хвилин. Я можу з вами проїхатися! Назвіть справжню причину вашого бажання перевестись!» Суддя ж заявила, що різниця в часі тільки на перший погляд здається неістотною. «У судах дуже велике навантаження, — відзначила вона. — Замість того щоб витрачати час на дорогу, можна присвятити його справі». Невідомо, чи вдалося судді переконати В.Мікуліна, але комісія все ж таки дала їй рекомендацію.

А ось суддя Недригайлівського райсуду Сумської області Олександр Бібік не лише переконав «кваліфікаційників» у своїй готовності працювати на посаді судді Зміївського райсуду Харківської області, а й поділився своєю думкою з приводу Харківського регіонального відділення Національної школи суддів. О.Бібік відзначив, що школа відіграє позитивну роль в узагальненні практики, і запропонував «залучати фахівців як теоретиків, так і практиків — з вищих інстанцій».

ПІДСУМКИ

Річниця колегіальності

31 березня Вища рада юстиції підбила підсумки діяльності. Саме в цей день 14 років тому відбулося перше засідання колегіального органу. Про становлення ВРЮ, її роботу та зміни, продиктовані часом, розповів її очільник.

«За короткий історичний період відбулося становлення нового для української правової системи органу, за час функціонування якого не раз виникали гострі суспільні дискусії, які вимагали й вимагають переосмислення правового підгрунтя діяльності ВРЮ, потребують внесення змін до чинного законодавства. На часі зміни Конституції, що стосуватимуться і конституційних засад формування та діяльності ВРЮ», — відзначив на урочистому зібранні з нагоди річниці голова колегіального Володимир Колесниченко. На його переконання, ВРЮ повинна працювати на постійній основі, крім осіб, які входитимуть до її складу за посадою.

За 14 років роботи ВРЮ провела 182 засідання, 285 засідань секції з питань підготовки подань про призначення суддів на посади та їх звільнення і 130 засідань дисциплінарної секції.

Під час засідань Ради й кадрової секції члени ВРЮ розглянули 6983 рекомендації кваліфікаційних комісій про призначення кандидатів на посади суддів і внесли подання Президентові щодо призначення 6065 претендентів на мантії. 862 особам було відмовлено.

Також ВРЮ заповнювала вакантні керівні посади. За поданнями відповідних рад суддів було призначено 418 законників: 207 — на посади голів судів, 211 — заступників голів. Водночас Рада позбавила адмінпортфелів 43 суддів, зокрема 12 законників звільнила з посади голів судів, 31 — з посади заступників голів.

За поданнями ВРЮ Президентом та Верховною Радою звільнено 1821 законника за загальними обставинами і 177 суддів — за порушення присяги. 26 служителів Феміди залишили суддівський корпус у зв'язку з набранням законної сили обвинувальних вироків.

ВРЮ також затвердила результати 895 перевірок, в яких дійшла висновку про відсутність в діях суддів ознак порушення присяги, відхилила 242 пропозиції членів колегіального органу щодо внесення подань про звільнення законників.

Крім того, ВРЮ займалася виправленням помилок кваліфкомісій. Зокрема, колегіальний орган розглянув 208 скарг суддів на рішення кваліфкомісій про притягнення їх до дисциплінарної відповідальності, з яких 141 задовольнив повністю, а 7 — частково. Водночас за результатами 72 перевірок ВРЮ не знайшла підстав для відкриття дисциплінарних проваджень стосовно 141 судді Верховного Суду, 140 суддів Вищого господарського суду, 51 судді Вищого адміністративного суду та 10 суддів Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ.

РІШЕННЯ

Оновлення Феміди

ВРЮ затвердила нових кандидатів на отримання мантій

Вища рада юстиції
Довідка
про результати розгляду
питань порядку денного

27 березня 2012 року *м.Київ* **№5**

1. За поданням ради суддів загальних судів ВРЮ прийняла рішення про призначення КОРОВАЙКА Олександра Івановича на посаду заступника голови Апеляційного суду Херсонської області.

2. Прийнято рішення про внесення подання Президентові про призначення кандидатів на посади суддів місцевих адміністративних судів:

Боршовського Тараса Івановича — Івано-Франківського окружного адміністративного суду;

Жука Руслана В'ячеславовича — Кіровоградського окружного адміністративного суду;

Данилюк Уляни Тимофіївни — Хмельницького окружного адміністративного суду;

Дворникова Максима Сергійовича — Донецького окружного адміністративного суду;

Клименко Оксани Миколаївни — Рівненського окружного адміністративного суду;

Турової Олени Михайлівни — Дніпропетровського окружного адміністративного суду.

3. Прийнято рішення про внесення подання Президентові про призначення кандидатів на посади суддів місцевих господарських судів:

Блавацької-Калінської Ольги Михайлівни — Господарського суду Львівської області;

Гарбара Ігоря Олексійовича — Господарського суду Волинської області;

Давиденко Ірини Вікторівни — Господарського суду Запорізької області;

Джепи Юлії Артурівни — Господарського суду Сумської області;

Мартинюка Сергія Віталійовича — Господарського суду Дніпропетровської області;

Марченко Оксани Володимирівни — Господарського суду м.Києва;

Олейняш Еліни Михайлівни — Господарського суду Миколаївської області;

Погрібної Світлани Василівни — Господарського суду Полтавської області.

4. Прийнято рішення про внесення подання Президентові про призначення кандидатів на посади суддів місцевих загальних судів:

Адамової Тетяни Сергіївни — Орджонікідзевського районного суду м.Маріуполя Донецької області;

Адамовича Олександра Йосиповича — Корольовського районного суду м.Житомира;

Алтухової Оксани Юріївни — Фрунзенського районного суду м.Харкова;

Антонова Сергія Володимировича — Октябрського районного суду м.Полтави;

Бальжик Олени Іванівни — Ізмаїльського міськрайонного суду Одеської області;

Березюк Вікторії Володимирівни — Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області;

Бузунко Олени Анатоліївни — Козелецького районного суду Чернігівської області;

Васильковського Віктора Володимировича — Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області;

Вельможної Ірини Володимирівни — Зміївського районного суду Харківської області;

Глинянчука Віталія Дмитровича — Любешівського районного суду Волинської області;

Дубовенко Ірини Геннадіївни — Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області;

Калинюка Олександра Петровича — Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області;

Карташевої Тетяни Анатоліївни Станично-Луганського районного суду Луганської області;

Кімстачова Олега Сергійовича — Уманського міськрайонного суду Черкаської області;

Колесніченко Олександри Вікторівни — Індустріального районного суду м.Дніпропетровська;

Колієва Сергія Анатолійовича — Гірницького районного суду м.Макіївки Донецької області;

Кононенко Тетяни Олександрівни — Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області;

Корольчук Наталії Василівни — Суворовського районного суду м.Херсона;

Кравченко Лідії Юріївни — Орджонікідзевського районного суду м.Запоріжжя;

Кравчука Олександра Олександровича — Іванівського районного суду Одеської області;

Кустова Олександра Юрійовича — Скадовського районного суду Херсонської області;

Луковкіної Уляни Юріївни — Тлумацького районного суду Івано-Франківської області;

Лук'янової Олени Вікторівни — Центрально-Міського районного суду м.Горлівки Донецької області;

Мазурчака Вадима Михайловича — Центрально-Міського районного суду м.Кривого Рогу Дніпропетровської області;

Мурзенка Максима Володимировича — Феодосійського міського суду Автономної Республіки Крим;

Мамалуй Марини Вікторівни — Добропільського міськрайонного суду Донецької області;

Маслова Віктора Васильовича — Тростянецького районного суду Сумської області;

Мітькова Михайла В'ячеславовича — Калінінського районного суду м.Горлівки Донецької області;

Мороз Тетяни Миколаївни — Кобеляцького районного суду Полтавської області;

Нікітіна Володимира Володимировича — Перевальського районного суду Луганської області;

Овсяннікова Владислава Сергійовича — Дергачівського районного суду Харківської області;

Олізаренко Світлани Миколаївни — Червонозаводського районного суду м.Харкова;

Оприска Зоряна Леоновича — Виноградівського районного суду Закарпатської області;

Проскурняка Сергія Пантелеймоновича — Путильського районного суду Чернівецької області;

Ретинської Юлії Ігорівни — Заводського районного суду м.Запоріжжя;

Салій Ольги Володимирівни — Очаківського міськрайонного суду Миколаївської області;

Слободонюка Михайла Васильовича — Хмільницького міськрайонного суду Вінницької області;

Темнікової Альони Олександрівни — Кам'янобрідського районного

САНКЦІЇ

Тимчасові петлі

Судді оголосили догану за постанову, що «запізнилася»

ТЕТЯНА САДИЧЕНКО

У ході засідання Вищої кваліфікаційної комісії суддів, що відбулося 29 березня, до дисциплінарної відповідальності було притягнуто суддю Змієвського районного суду Харківської області Марину Пархоменко.

Як стверджувалося у зверненні, направленому у ВККС, суддя в ході розгляду справи порушила процесуальні норми: винесла постанову через 3 дні після судового засідання. Крім того, недавно було звільнено її секретаря — на сьогодні прокуратура займається справою про отримання ним хабара в розмірі $200.

Сама М.Пархоменко заявила, що до інциденту з передачею її помічникові грошей вона жодного стосунку не має, а постанову, точніше її резолютивну частину, виголосила усно в день засідання, повідомивши учасників процесу, що через 3 дні зможе надати письмову копію.

«На жаль, у мене не вистачає часу на те, щоб писати», — відзначила суддя, зіславшись на дуже велике навантаження. На питання, скільки справ вона розглядає на день, М.Пархоменко відповіла: «В середньому близько 15, але все ще залежить від їх складності. Є такі справи, на розгляд яких може знадобитися півдня».

На заяву голови комісії Ігоря Самсіна про те, що вона допустила грубе порушення — винесла постанову без засідання, суддя заперечила: «Засідання відбулося».

З приводу дій секретаря М.Пархоменко висловила думку, що могла б якимсь чином попередити їх, поговоривши з ним, проте не підозрювала, що така бесіда була потрібна.

На питання, які в неї зараз помічники, суддя відповіла: «Сподіватимуся, що не такі». І.Самсін у свою чергу додав: «Сподіватися — мало. На цього ви теж сподівалися, і він вас підвів».

Порадившись за закритими дверима, комісія вирішила оголосити судді догану. Прощаючись з М.Пархоменко, голова ВККС попросив: «Стежте за своїми помічниками».

Що ж стосується решти суддів, то скарги на них в основному надходили через затягування розгляду справ. Про існування цієї проблеми в системі відомо давно, та й пояснення служителів Феміди нікого не дивували: дуже велике навантаження, дуже багато справ, через що ніяк не вкладаються в строки.

Правда, деякі судді свої пояснення могли б дати раніше, тоді б, можливо, і дисциплінарне провадження відкривати не довелося. Принаймні на засідання їх точно не викликали б.

Так, суддя Жовтневого районного суду м.Луганська Світлана Рудська, що розглядає справу понад 3 роки через тривалі експертизи й дуже велике навантаження, пояснила причини «недоліків виробництва» вже на засіданні. Раніше суддя посилалася на те, що не може надати комісії копій документів і детальних пояснень, оскільки в справі проводиться чергова експертиза. У відповідь на зауваження членів комісії про те, чому С.Рудська не дала пояснення в грудні, коли продовжила розгляд справи, вона заявила: «Я не знала, що маю право робити це за власною ініціативою». Її слова І.Самсін прокоментував коротко, але емоційно: «Читайте закон!»

Утім, дисциплінарне провадження стосовно судді комісія все-таки припинила. «Але це не означає, що справи потрібно так довго розглядати, — відзначив голова ВККС. — Ви повинні вжити всіх можливих заходів, щоб якнайшвидше розглянути цю справу».

С.Рудській та багатьом іншим суддям І.Самсін нагадав про те, що вони мають право вимагати надання речових доказів і результатів експертиз, не тільки посилаючи у відповідні інстанції листи, але й беручи активнішу участь у процесі.

Також уважніше стежити за своїми справами «кваліфікаційники» закликали суддю Кіровського районного суду м.Кіровограда Руслана Бурку. З проханням вивчити його дії в комісію звернувся голова Апеляційного суду Кіровоградської області Юрій Медведенко, заявивши, що суддя «недбало ставиться до своїх обов'язків» і розглядає одну справу вже довше півроку.

У свою чергу Р.Бурка заявив, що в справі було «дуже багато дійових осіб» — зокрема, представники прокуратури й міліції, — і зібрати їх усіх на одне засідання було непросто. «Як тільки я їх зібрав — розглянув справу за одне засідання, — відзначив суддя. — І апеляційна інстанція залишила мою ухвалу в силі». Крім того, законник відзначив, що в нього дуже велике навантаження — 1500—1700 справ на рік.

Вислухавши суддю, «кваліфікаційники» вирішили не накладати на нього стягнення, але не тому що він не винен. «Комісія встановила факт порушення, — відзначив І.Самсін, — але застосування стягнення неможливе — подія, про яку йде мова, відбулася рік тому».

Р.Бурка у свою чергу пообіцяв, що надалі постарається «таких помилок не припускатися». Втім, подібні обіцянки в залі ВККС дає багато хто. Але чи будуть вони пам'ятати про них, повернувшись на робоче місце?

СКАРГИ

Дисциплінарне спростування

ВРЮ продовжує «реанімовувати» репутацію законників, покараних ВККС

ТЕТЯНА КУЛАГІНА

Якщо репутацію суддів зіпсували доганою, цілком імовірно, що оскарження рішення ВККС до Вищої ради юстиції може виправити ситуацію. Під час чергового засідання ВРЮ вкотре вказала на помилки кваліфкомісії, скасувавши її рішення про притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності.

Практика розгляду Радою скарг суддів на рішення ВККС про притягнення до дисциплінарної відповідальності доводить, що досить часто позиції двох органів відрізняються. Повсякчас члени колегіального органу з'ясовують, що порушення допускають не законники, яких карає ВККС, а самі члени комісії. Так, у минулому році та І кварталі поточного ВРЮ розглянула 14 скарг суддів на рішення ВККС про притягнення їх до дисциплінарної відповідальності. 12 скарг ВРЮ задовольнила, і лише 2 — ні.

На засіданні ВРЮ 27 березня тенденція до підтримки незгодних з рішенням ВККС збереглася: одразу троє законників, які поскаржилися на «вердикт» кваліфкомісії, домоглися його скасування.

Зокрема, до ВРЮ звернувся суддя Бабушкінського райсуду м.Дніпропетровська Микола Решетнік, якому 3 листопада минулого року ВККС оголосила догану за тяганину. Втім, колегіальний орган мав іншу думку: хоча справа дійсно вирішувалася тривалий час, але на це були об'єктивні причини. Як зазначив член ВРЮ Володимир Висоцький, проведена перевірка засвідчила відсутність навмисного затягування законником строків розгляду.

До речі, в березні цього року суддя знову опинився під прицілом ВККС за затягування строків розгляду справи. Щоправда, цього разу члени кваліфкомісії були на його боці, мовляв, служитель Феміди не встигає справлятися зі всіма справами через велике навантаження.

Аналогічна доля спіткала й інше рішення ВККС від 30.11.2011, яким була незадоволена представниця Ялтинського міського суду АРК Алла Цалко. Як з'ясували у ВРЮ, висновки про те що суддя умисно порушила норми кримінально-процесуального законодавства, викладені у мотивувальній частині рішення ВККС, не відповідають позиції Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ, який підтвердив доводи судді. Догану суддя не отримала через закінчення строку притягнення до дисциплінарної відповідальності, хоча у ВРЮ встановили, що на той час, коли комісія приймала рішення, строк відповідальності ще не минув. Такий прорахунок, зауважили члени ВРЮ, — суттєва помилка кваліфкомісії. Хоча представник ВККС переконувала, що А.Цалко не постраждала, оскільки не понесла дисциплінарної відповідальності, у ВРЮ пояснили, що для судді важливий сам факт порушення справи. А те, що в мотивувальній частині рішення її обвинувачують у порушеннях (навіть і безпідставно) — це пляма на біографії. Втім, репутацію А.Цалко «очистили» у ВРЮ, скасувавши рішення ВККС.

Третьою суддею, чию скаргу задовольнила ВРЮ, була представниця Шевченківського райсуду м.Києва Світлана Гайдук. 13 жовтня минулого року ВККС оголосила судді догану за порушення норм кримінально-процесуального законодавства при розгляді матеріалів за поданням старшого слідчого про проведення обшуків. С.Гайдук винесла три постанови про відмову в задоволенні подань слідчого про проведення обшуків. Апеляційний суд м.Києва скасував постанови судді С.Гайдук, матеріали подань було повернуто до суду першої інстанції на новий розгляд. Підставою для скасування послугувало те, що подання слідчого розглядалися судом за відсутності прокурора.

У своїх поясненнях ВРЮ С.Гайдук погодилася, що припустилася деяких помилок через велике навантаження, і зауважила, що зробила висновки. У підсумку ВРЮ, дослідивши скаргу, все ж стала на бік судді.

Судячи з кількості задоволених скарг, склалася тенденція, коли покарані «дисциплінаркою» судді знаходять підтримку у ВРЮ. Можливо, це пов'язано з тим, що ВККС як постійно діючий орган ще не повністю сформувала практику розгляду дисциплінарних справ.

ЗАСІДАННЯ

Довгоочікувані збори

Вперше за два роки почала роботу Асоціація суддів Конституційного Суду України. У ході зборів, що відбулися 30 березня, представником від організації у складі Конституційної асамблеї було обрано голову асоціації, кандидата юридичних наук і суддю КС у відставці Петра Мартиненка.

Утворена 3 роки тому організація була зареєстрована лише 21 липня 2011-го, до того ж часу, за словами її члена, екс-голови КС та судді КС у відставці Івана Тимченка, «вона діяла сама для себе». За цей період члени асоціації проводили засідання лише двічі: установче зібрання 4 червня 2009 року та збори 3 липня 2009-го, на яких обрали голову.

Тож у п'ятницю відбулися фактично перші збори членів офіційно зареєстрованої організації. У ході засідання було вирішено одразу кілька кадрових питань. Так, в асоціацію прийняли двох почесних членів: президента Національної академії правових наук Василя Тація та радника Голови Верховної Ради Володимира Буткевича.

Водночас заяву про призупинення членства в організації, до закінчення строку його повноважень як голови КС, написав Анатолій Головін. Обрали судді і представника від асоціації до складу Конституційної асамблеї, одноголосно вирішивши, що ним стане голова організації П.Мартиненко.

І.Тимченко нагадав про те, що метою діяльності асоціації є сприяння суддям КС у відставці, на пенсії та діючим суддям у здійсненні й захисті їхніх конституційних прав і свобод. «Як громадянам, не як суддям», — наголосив він.

Також екс-голова КС розповів кореспонденту «ЗіБ», що на сьогодні в організацію входять 30 членів, 17 з яких є суддями у відставці, а 13 — діючими служителями Феміди. Приділив увагу І.Тимченко і «розмежуванню», що існує між суддями у відставці та діючими. «В роботі асоціації перевага в повноваженнях надається суддям у відставці, щоб діючі судді не були «залучені» до політики, — зазначив він. — Судді у відставці можуть давати висновки щодо якогось законопроекту чи іншого нормативно-правового акта, а працюючі судді такого права не мають».

суду м.Луганська;

Токарєва Сергія Миколайовича — Путивльського районного суду Сумської області;

Туманової Катерини Леонідівни — Бориспільського міськрайонного суду Київської області;

Тучкова Сергія Сергійовича — Комунарського районного суду м.Запоріжжя;

Уварової Юлії Валеріївни — Богодухівського районного суду Харківської області;

Фєдєчкіної Аліни Валеріївни — Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області;

Холяви Олега Ігоровича — Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області;

Хоростіля Романа Володимировича— Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області;

Чеснокової Юлії Миколаївни — Керченського міського суду Автономної Республіки Крим;

Шабас Ольги Сергіївни — Золочівського районного суду Харківської області;

Шамардіної Марини Олександрівни — Краснодонського міськрайонного суду Луганської області;

Шамоти Лілії Валеріївни — Михайлівського районного суду Запорізької області;

Шевченко Ольги Володимирівни — Красноперекопського міськрайонного суду Автономної Республіки Крим;

Шульги Ксенії Миколаївни — Скадовського районного суду Херсонської області;

Шурпи Валерія Володимировича — Брянківського міського суду Луганської області;

Юдакової Ганни Шотівни — Джанкойського міськрайонного суду Автономної Республіки Крим;

Яремій Галини Володимирівни — Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області;

Ященко Світлани Олександрівни — Комінтернівського районного суду м.Харкова.

5. Прийнято рішення про внесення подань про звільнення суддів з посад за загальними обставинами:

5.1. У зв'язку з поданням заяви про відставку:

Бейка Михайла Андрійовича — судді Калуського міськрайонного суду Івано-Франківської області;

Дороша Петра Івановича — судді Любомльського районного суду Волинської області;

Каленченко Ніни Олександрівни — судді Апеляційного суду Київської області;

Мацелюха Петра Семеновича— судді Апеляційного суду м.Києва;

Савранської Тетяни Іванівни — судді Ялтинського міського суду Автономної Республіки Крим.

5.2. У зв'язку з поданням заяви про звільнення з посади за власним бажанням:

Миропольського Сергія Олексійовича — судді Господарського суду Сумської області.

6. Відхилено пропозицію члена ВРЮ від 2.08.2011 про внесення подання про звільнення Першикова Євгена Володимировича з посади судді Вищого господарського суду України за порушення присяги та затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за вказаною пропозицією та зверненням заступника міністра оборони Кушніра І.М., направленим до ВРЮ радником Президента — керівником головного управління з питань судоустрою Адміністрації Президента Портновим А.В., з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Першикова Євгена Володимировича, Ходаківської Ірини Полікарпівни та Данилової Тетяни Борисівни з посад суддів Вищого господарського суду України за порушення присяги.

7. Відхилено пропозицію члена ВРЮ від 23.06.2010 про внесення подання про звільнення Дудкіної Тетяни Миколаївни з посади судді Окружного адміністративного суду м.Севастополя за порушення присяги.

8. Відхилено пропозицію члена ВРЮ від 9.09.2010 про внесення подання про звільнення Кобецької Світлани Миколаївни з посади судді Господарського суду Івано-Франківської області, Марка Романа Івановича, Бойко Світлани Михайлівни, Бонк Тетяни Богданівни з посад суддів Львівського апеляційного господарського суду за порушення присяги.

9. Задоволено скаргу судді Бабушкінського районного суду м.Дніпропетровська Решетніка Миколи Олександровича на рішення ВККС від 3.11.2011.

10. Задоволено скаргу судді Ялтинського міського суду Автономної Республіки Крим Цалко Алли Анатоліївни на рішення ВККС від 30.11.2011.

11. Задоволено скаргу судді Шевченківського районного суду м.Києва Гайдук Світлани Володимирівни на рішення ВККС від 13.10.2011.

12. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за зверненням члена ВРЮ від 13.01.2010, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Лапчевської Олени Федорівни з посади судді Апеляційного суду м.Києва за порушення присяги.

13. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за зверненням міністра транспорту та зв'язку Єфименка К.О. від 20.04.2010, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Продаєвича Валентина Олександровича з посади судді Господарського суду Одеської області за порушення присяги.

14. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за зверненням члена ВРЮ від 13.04.2010, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Захарчук Наталії Віталіївни з посади судді Дніпропетровського окружного адміністративного суду за порушення присяги.

15. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за зверненням представника ВАТ «Білокуракинський агропостач» Забайрачної М.М. від 28.06.2010, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Мінської Тетяни Миколаївни з посади судді Господарського суду Луганської області за порушення присяги.

16. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за зверненням голови Ленінського районного суду м.Миколаєва Олефіра М.В. від 1.03.2011, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Тихонової Наталі Станіславівни з посади судді Ленінського районного суду м.Миколаєва за порушення присяги.

17. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за зверненням тимчасового адміністратора ВАТ КБ «Надра» Жуковської В.Б. від 23.09.2009, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Бурана Олексія Миколайовича з посади судді Малиновського районного суду м.Одеси за порушення присяги.

18. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за зверненнями Носікова М.М., з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Томка Володимира Васильовича з посади судді Рубіжанського міського суду Луганської області за порушення присяги.

19. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за зверненням директора ТОВ «Альфа-Інвест» Каткова О.Ю. від 18.03.2011, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Кравченка Максима Володимировича з посади судді Обухівського районного суду Київської області за порушення присяги.

20. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за зверненням Ткачова Г.С. від 19.10.2010, надісланим до ВРЮ народним депутатом Синицею А.М. 20.10.2010, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Погорелової Олени Вадимівни з посади судді господарського суду Харківської області за порушення присяги.

21. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за скаргою в.о. голови правління АТ «БМ Банк» Тимка А.М. від 18.04.2011, з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Паська Миколи Васильовича з посади судді Господарського суду м.Києва за порушення присяги.

22. Затверджено результати перевірки, проведеної членом ВРЮ за зверненням міністра оборони Єжеля М.Б. від 25.10.2010, надісланим до ВРЮ заступником глави Адміністрації Президента — керівником головного управління з питань судової реформи та судоустрою Портновим А.В., з висновком про відсутність підстав для внесення подання про звільнення Погасій Ольги Федорівни та Єлізарова Ігоря Євгеновича з посад суддів Московського районного суду м.Харкова за порушення присяги.

ЮВІЛЕЙ

КААС відсвяткував день народження

2 квітня Київському апеляційному адміністративному суду виповнилося 5 років. З ювілеєм його привітали керівники Вищого адмінсуду, Державної судової адміністрації та Ради суддів адмінсудів. Судді та працівники апарату КААС отримали почесні знаки та грамоти.

ФОТО: ОЛЕКСІЙ ЧЕРНИШЕВ

Представники ВАС вручили голові КААС Володимирові МАСЛІЮ великий настінний годинник.

Очільник ДСАУ Руслан КИРИЛЮК нагороджував суддів почесними грамотами «За активну участь у зміцненні стану організаційного забезпечення діяльності суду та з нагоди 5-ї річниці роботи КААС»…

… а заступник голови органу суддівського самоврядування «адміністративників» Любов ГОНЧАР вручала їм почесні знаки РСАС.

Голова ВСС Леонід ФЕСЕНКО не знайшов аргументів проти прийняття постанов у другому читанні.

Заради правильного й однакового застосування судами ЦПК суддя Алла ОЛІЙНИК надала відповідні роз'яснення.

Суддя ВСС Галина ЮРОВСЬКА переконала колег у необхідності внесення змін і доповнень до минулорічної постанови.

Заступник Генпрокурора Михайло ГАВРИЛЮК задумався, чи всі пропозиції та зауваження враховано в постановах.

ЗІБРАННЯ

«Кредитний» пленум

Судді Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ на черговому пленумі підтримали в другому читанні три постанови. Тепер законники зможуть краще орієнтуватися в спорах, що виникають з кредитних правовідносин.

ФОТО: ІВАН СТЕЦЕНКО

Підготовлені роз'яснення привернули увагу всього керівництва ВСС.

За прийняття всіх трьох постанов судді ВСС голосували в унісон.

Секретар пленуму ВСС Дмитро ЛУСПЕНИК нарешті дочекався прийняття «кредитної» постанови, над розробкою якої працював тривалий час.

АДВОКАТУРА

КАДРИ

Нагороджені мантіями

Вища рада юстиції оцінила підготовку претендентів на мантії та надала їм «перепустки» на посади суддів. Тепер залишається лише дочекатися президентського затвердження, після якого вони зможуть приступити до роботи.

ФОТО: ОЛЕКСІЙ ЧЕРНИШЕВ

Претендентів на мантії, яких підтримала ВРЮ, вже найближчим часом можна буде побачити в судах.

Голова Верховного Суду Петро ПИЛИПЧУК (праворуч) поділився враженнями від кадрового поповнення.

Спілкування з майбутніми суддями покращило настрій членів ВРЮ.

Посаду заступника голови Апеляційного суду Херсонської області отримав Олександр КОРОВАЙКО.

Рішення ВРЮ кандидати в судді зустріли оплесками.

ЗАСІДАННЯ

«Незручні» запитання

На засіданні Вищої кваліфікаційної комісії суддів, що відбулося 3 квітня, «безстроковики» відстоювали свої права на рекомендації. Суддям довелося відповідати на запитання про скарги на них, «затягнені» справи й причини, через які було скасовано їхні рішення. Переконати «кваліфікаційників» у своїй профпридатності вдалося не всім.

ФОТО: ІВАН СТЕЦЕНКО

Микола МЕЛЬНИК (ліворуч) і Анатолій МАРЦИНКЕВИЧ прискіпливо вивчали справи служителів Феміди й ставили непрості запитання.

Аркадій МАЙДАНІК, котрий має «залишок» з 2007 року, не зміг отримати рекомендації.

Перш ніж отримати схвалення ВККС, Галині ПОДІНОВСЬКІЙ довелося пригадати, чому на неї скаржилися.

РЕКЛАМА

Білі починають і виграють

SPENSER & KAUFFMANN — ВАША ПЕРЕМОЖНА ПОЗИЦІЯ

Україна, 01021, м. Київ
Кловський узвіз, 7, 14 поверх

Тел./Факс: +380 44 288-83-83

E-mail: office@sklaw.com.ua
www.sklaw.com.ua

РОЗДРІБ

«ЗіБ» — у продажу!

Запитуйте наш тижневик у кіосках «Союздруку».

Отже, якщо ви не встигаєте за своїми колегами першим ознайомитися зі свіжим номером «ЗіБ» або пропустили важливий матеріал у попередніх числах видання — звертайтеся до найближчого кіоску «Союздруку». Згідно з графіком наша газета має надходити в продаж уже в суботу.

Адреси кіосків, де реалізується «Закон і Бізнес»:

- вул. Артема, 1—5
- вул. Велика Житомирська, 6
- вул. Володимирська, 18
- вул. Володимирська, 24
- вул. Мала Житомирська, 6
- вул. М. Заньковецької, 2
- вул. Інститутська, 10—12
- майдан Незалежності
- вул. Прорізна, 10
- вул. Солом'янська, 2-а
- вул. Б. Хмельницького, 44
- вул. Хрещатик, 5
- вул. Хрещатик, 10
- ст. метро «Хрещатик»
- вул. Червоноармійська, 48
- вул. Червоноармійська, 49
- вул. Червоноармійська, 57
- вул. Червоноармійська, 73
- вул. Червоноармійська, 74/5
- вул. Шота Руставелі, 19

СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Без права відмови

Народні депутати пропонують позбавити суддів касаційної інстанції права відмовляти у відкритті провадження, якщо, на їхню думку, скарга не обгрунтована.

Відповідно до п.5 ч.3 ст.328 Цивільного процесуального кодексу суддя-доповідач відмовляє у відкритті касаційного провадження, якщо касаційна скарга є «необгрунтованою і викладені в ній доводи не викликають необхідності перевірки матеріалів справи».

За словами народного депутата Олени Шустік, це норма викликає на практиці неоднакове її тлумачення і застосування суддями, адже зміст терміну «необгрунтована» у кодексі не визначений, а саме поняття — оціночне.

«Незрозуміло, як суддя-доповідач касаційної інстанції може визначити, чи «обгрунтованою» є скарга і чи «потребують викладені в ній доводи необхідності перевірки матеріалів справи», якщо самі матеріали справи на момент дослідження питання про відкриття провадження в судді відсутні», — зауважує О.Шустік.

Крім того, нардеп відзначає, що всі інші процесуальні кодекси не містять аналогічних положень. Тому парламентар подала до ВР законопроект «Про внесення змін до статті 328 Цивільного процесуального кодексу України» (№10287), яким пропонує виключити цю норму із ЦПК.

ІДЕЯ

Народні закони

Громадяни можуть отримати право направляти проекти законів до парламенту, для цього необхідно буде знайти 100 тис. однодумців.

Народний депутат Олександр Фельдман зареєстрував законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про Кабінет Міністрів України» (№10296).

Парламентарій пропонує надати громадянам право подавати власні законопроекти в Кабмін, який у свою чергу направлятиме їх до парламенту. Для цього документ повинні заздалегідь підтримати не менше 100 тис. українців. Підписи слід збирати як мінімум у 5 областях, у кожній з яких повинно бути не менше 15 тис. згодних з ініціативою.

Крім того, норми проекту не повинні суперечити положенням Конституції або містити положення про її зміну. До парламенту не потраплять і проекти, направлені на зміну території України, а також такі, що стосуються податків, бюджету та амністії.

РЕЄСТРАЦІЯ

Заборонені букви

Про що тепер не можна писати в назві юридичної особи

ТИМУР КРЮКОВ,
юрист, м.Київ

5 березня Мін'юст видав наказ №368/5, яким затвердив Правила написання найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу. Зокрема, були встановлені обмеження, що стосуються назв юридичних осіб. Ігнорування заборон може привести до відмови в державній реєстрації або до несприятливих наслідків для вже працюючої компанії.

Недозволене посилання на форму

Назва юридичної особи не може посилатися на її організаційно-правову форму. Тобто якщо організаційно-правова форма юридичної особи — обслуговуючий кооператив, то її назва не може містити в собі слово «кооператив». Ця заборона породила не стільки визначеність, скільки питання. Можемо припустити, що під «посилатися» Мін'юст має на увазі «повторювати повністю або частково». Але й тут не все так просто. Припустимо, якщо засновники вирішили створити товариство з додатковою відповідальністю «Додаткова вигода», то незрозуміло, чи буде це вважатися порушенням. З одного боку, слово-ознака «додаткова» зустрічається і в організаційно-правовій формі, і в назві. З іншого — говорити про те, що слово «додаткова» в назві юридичної особи є посиланням на організаційно-правову форму, швидше, не можна, бо у формі мова йде про відповідальність, а в назві — про вигоду.

Крім того, незрозуміло, що робити з похідними назвами. Наприклад, акціонерне товариство «Акціонер». Чи можна сказати, що «акціонер» є посиланням на організаційно-правову форму? Однозначної відповіді немає.

З некомерційними юрособами все ще заплутаніше. Візьмемо, наприклад, політичну партію. Виходячи з розрізнених визначень організаційно-правової форми, ми можемо вважати такою слова «політична партія». І що ж — слово «партія» слід виключити з назви?

Це означає, що при реєстрації юрособи належить бути обережним і не вживати в назві слів, що стоять перед лапками, а також похідних від них.

Повна копія під забороною

Друге табу Мін'юсту — тотожність. Не можна, щоб найменування було тотожним найменуванню іншої юрособи. Причому найменування включає назву та організаційно-правову форму (наприклад ТОВ «АБВГД», тут ТОВ — організаційно-правова форма; «АБВГД» — назва; все разом — найменування). Тобто на законних підставах можуть бути зареєстровані й існувати юрособи різних форм, але з однією назвою. Наприклад, АТ «АБВГД», ТОВ «АБВГД» і ПП «АБВГД».

Ми не розглядаємо випадків неправомірного використання назви всупереч положенням законодавства про захист інтелектуальної власності. Мова йде лише про ті вимоги написання найменувань, порушення яких може стати підставою для відмови в реєстрації.

Близькість до влади не допускається!

Мін'юст заборонив використовувати повні або скорочені назви органів державної влади, місцевого самоврядування. З повними назвами все зрозуміло. Проте труднощі спричиняє заборона, пов'язана зі скороченими назвами.

Іноді в нормативних актах (наприклад, у Положеннях про центральні органи виконавчої влади) скорочені назви згадуються «Мін'юст України», «Держмитслужба України», «Держархбудінспекція України». Але вони наявні в підзаконних документах із словом «України». Якщо дотримуватися виключно букви закону, то скорочені назви, але без згадки держави, є законними. При цьому майже не виникає сумнівів, що коли назвати якось схоже своє ТОВ, то реєстратор відмовить з огляду не на букву, а на дух закону. А дух — субстанція ефемерніша, ніж буква.

Ще складнішою є ситуація з тими органами, які не мають офіційних скорочень. У цьому випадку можна припустити, що такою скороченою назвою буде абревіатура. А з цього виходить, що велика кількість абревіатур може бути оголошена поза законом. Зокрема, такими можуть уважатися майже всі трьохбуквені абревіатури, що закінчуються на СР, МР, РР, ОР (сільська або селищна, міська, районна, обласна ради), адже назви населених пунктів можуть починатися з будь-якої букви. Наприклад, Олександрійська міська рада (ОМР) або Яготинська районна рада (ЯРР).

До цієї ж «забороненої зони» можна віднести чотирьохбуквені абревіатури, що закінчуються на РДА, МДА, ОДА (районні, міські, обласні держадміністрації).

Вірогідність, що в реєстрації юрособи з назвою, наприклад, «ОРР» відмовлять, мізерна. Але слід мати на увазі, що, виходячи з букви закону, ситуація може бути такою: якщо спочатку не відмовили в реєстрації, то згодом можуть «благополучно» цю реєстрацію скасувати.

Доречно пригадати історію Альфонса Капоне, що занапастив не одну сотню душ, а потрапив у в'язницю за такий «миролюбний» злочин, як несплата податків. Коли всі методи хороші, абревіатура може виявитися «якісною підніжкою» працюючому бізнесу. Будь-яка зацікавлена особа може вимагати відмінити держреєстрацію (наприклад, у формі визнання недійсного запису про неї) юридичної особи. А це як мінімум на деякий час паралізує роботу суб'єкта господарювання.

Ще одним цікавим елементом «владного табу» є заборона на використання назв, похідних від назв органів держвлади й місцевого самоврядування. Теж мало конкретного. Наприклад, чи буде таке найменування, як Приватне підприємство «Васильківський сільрадський магазин», незаконним, оскільки використовує похідну від назви, органу місцевого самоврядування, невідомо. Тому складно дати конкретні рекомендації, але «похідну близькість до органів» при виборі назви однозначно варто мати на увазі.

Безіменному повному (командитному) — відмовити!

Правило, дослівно процитоване Мін'юстом із Цивільного кодексу, стосується повних і командитних товариств.

Згодні з ним в реєстрації буде відмовлено, якщо найменування повного товариства не міститиме імен (найменувань) усіх його учасників і слів «повне товариство» або імені (найменування) одного (кількох) учасників з додаванням слів «і компанія» (і, звісно, згадкою слів «повне товариство»).

Проблема цього правила в тому, що ім'я може бути витлумаченим у двох значеннях — як власне та як ім'я фізичної особи. Власне ім'я (Василь, Петро, Ферапонт і ін.) є складовим елементом імені фізичної особи, яке, згідно з Цивільним кодексом, включає ще прізвище та по батькові. Тобто або лише ім'я, або повністю «ПІБ». Наприклад, створили повне товариство Назар Юхимович Сидорчук і Тарас Остапович Кравчук. Назва юрособи буде або Повне товариство «Назар Юхимович Сидорчук і Тарас Остапович Кравчук», або Повне товариство «Назар і Тарас». Обидва ці найменування щонайменше дивні й однаково «наполовину» неправильні — бо незрозуміло, ім'я фізособи чи його власне ім'я належить згадувати.

З учасниками повного товариства — юрособами ситуація ще курйозніша. Якщо дотримуватися правил, які затвердив Мін'юст, виходить, що повне товариство має називатися приблизно так: Повне товариство «Товариство з обмеженою відповідальністю «АБВГД» і компанія». А у випадку зі змішаним складом учасників — ще цікавіше, наприклад так: Повне товариство «Товариство з обмеженою відповідальністю «АБВГД» і Тарас».

Зрозуміло, що закон (у цьому випадку Цивільний кодекс) має пріоритет. Зрозуміло також, що центральний орган виконавчої влади, що забезпечує державну політику у сфері підприємництва (а саме таким визнав себе Мін'юст, видавши ці вимоги), не може змінювати положення закону. Проте проблема існує й вирішувати її доведеться саме тим, хто займатиметься реєстрацією. Причому вирішувати, судячи з усього, «підручними засобами».

Аналогічною є ситуація з командитними товариствами. У їх назвах повинні згадуватися слова «командитне товариство» й імена (найменування) повних учасників, або слова «командитне товариство» і ім'я (імена), найменування (найменування) одного або кількох повних учасників і слова «і компанія».

Заборонені ПІФи, КІФи, банки, «національний» і Ко

Також варто згадати про квінтесенцію заборон, розкиданих по різних законах. Міністерство окремими положеннями заборонило, зокрема, використання таких слів і словосполучень:

— «пайовий інвестиційний фонд» (ПІФ);

— «корпоративний інвестиційний фонд» (КІФ) для будь-яких юросіб, крім інститутів сумісного інвестування;

— «банк» (можуть використовувати тільки зареєстровані фінустанови, які мають ліцензію Нацбанку).

Слово «національний» можуть використовувати заклади (установи) гуманітарної сфери, що отримали статус національних. Крім того, є ще одна заборона, яка стосується банків. Їм заборонено використовувати цей прикметник (а також слова «державний», «центральний», «Україна» і похідні від них) без дозволу Нацбанку. Щодо інших юросіб (крім страховиків), заборони на використання слова «національний» немає.

«Кредитна спілка», «пенсійний фонд», «торгово-промислова палата», «профспілка», «страховик», «страхова компанія», «страхова організація» і т.п. можуть використовуватися тільки юрособами, які зареєстровані як відповідні суб'єкти. До речі, страхова компанія може використовувати слова «національна», «державна» та похідні від них тільки у випадку, якщо держава є єдиним власником таких компаній.

Підсумки

З 5 березня оціночні припущення реєстраторів і тих, хто реєструється, набули конкретності. Це і добре, і погано. Добре тому, що думка реєстратора про наявність підстав для відмови в реєстрації тепер повинна підкріплюватися конкретним пунктом з вимог. А погано тому, що кількість питань з приводу найменувань, організаційно-правових форм і назв тільки збільшилася.

Так або інакше, але певна ясність, «затверджена» центральним органом, вже є. Тепер на зміну туману побоювань співвітчизників, котрі подають документи на реєстрацію юридичних осіб, повинне прийти ясне розуміння, що робити можна, що — небажано, а що — категорично неприпустимо.

ПОДАТКИ

Спирт для здоров'я

У парламенті планують заборонити митникам відносити спиртовмісні лікарські засоби до підакцизних товарів.

За словами народних депутатів Василя Горбаля й Андрія Деркача, деякі митні органи почали оформлювати лікарські засоби, що містять етанол як допоміжну речовину, за тією ж класифікацією, що й алкогольні напої. Внаслідок цього лікарські засоби відносяться до підакцизних товарів.

При цьому нардепи відзначають, що протягом останніх років усі лікарські засоби із вмістом етанолу без жодних зауважень увозились під кодом 3004 за УКТЗЕД (лікарські засоби, виготовлені на основі рослинної сировини, та препарати, виготовлені на основі таких активних речовин).

Однак відколи митники почали дивитись на препарати інакше, популярні лікарські засоби (зокрема «Афлубін», «Регідрон», «Танакан», «Канефрон», «Пумпан», «Галстена» тощо) ставляться в один ряд з коньяком, віскі та горілкою.

За словами нардепів, спроби митників змінити порядок оформлення цих товарів вже призвели до значних збитків через затримку транспорту, псування ліків, порушення графіків їх постачання. Крім цього, віднесення медикаментів до підакцизних товарів провокує зростання їх вартості.

Тому парламентарі подали законопроект «Про внесення змін до Податкового кодексу України» (№10284), яким пропонують визначити, що до підакцизних товарів належать спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, за винятком лікарських засобів, дозволених для виробництва й застосування в Україні та внесених до відповідного Державного реєстру.

БІЗНЕС

Ілюзія спонсорства

Парламетарі введуть санкції за копіювання логотипів УЄФА

ОЛЕКСІЙ ПИСАРЕВ

Верховна Рада планує встановити відповідальність за створення реклами, яка асоціюється з Євро-2012. Щоправда, штрафи за такі дії, всупереч очікуванням, не відрізнятимуться від передбачених за порушення інших авторських прав.

Штрафи в нормі

Кабмін подав до парламенту законопроект «Про права інтелектуальної власності та репутацію Об'єднання європейських футбольних асоціацій» (№10267). Цікаво, що після того, як на офіційному сайті ВР з'явилась інформація про внесену ініціативу, але ні самого тексту проекту, ні пояснювальної записки до нього ще не було, деякі ЗМІ поширили інформацію про жорсткі санкції для порушників авторського права.

Так, за даними преси, штраф за незаконне використання логотипів УЄФА мав сягнути 85 тис. грн., тоді як чинний Кодекс про адміністративні правопорушення передбачає за «порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності» штраф від 10 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто 170—3400 грн.). Крім цього, за трансляцію чемпіонату на великих екранах у громадських місцях без дозволу УЄФА начебто загрожувало позбавлення волі до 2 років.

Однак поданий проект відповідних норм не містить, у ньому взагалі не йдеться про зміну існуючих санкцій і введення нових. Натомість він трансформує порядок розгляду скарг на порушення авторських прав футбольного об'єднання.

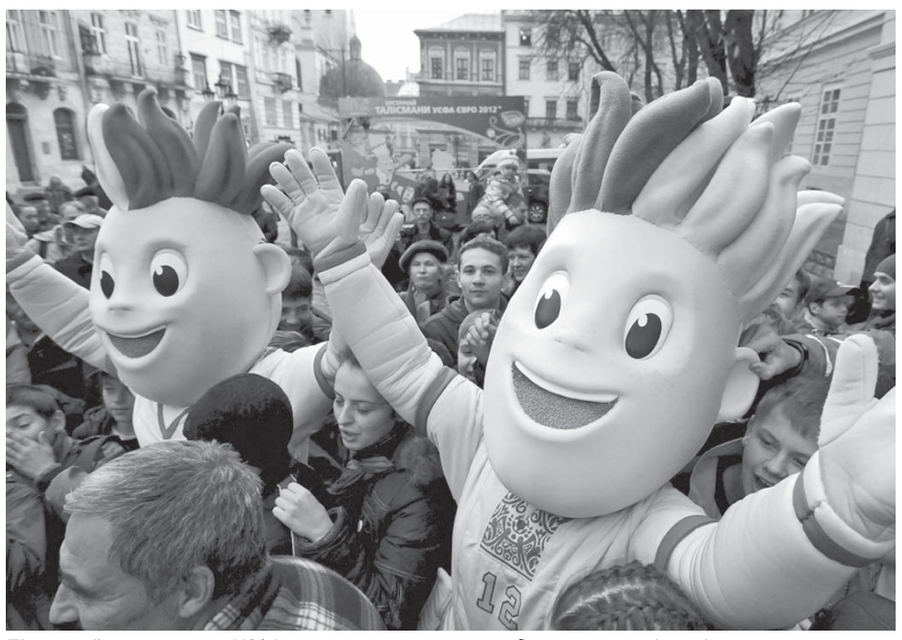

Після прийняття закону УЄФА зможе не хвилюватися за долю своїх талісманів.

Господарська юрисдикція

Серед новацій — зміни до Господарського процесуального кодексу. Так, відповідно до пропозицій «справи в спорах, що виникають у зв'язку з використанням у господарському обороті об'єктів права інтелектуальної власності», мають розглядатися саме господарськими судами. При цьому прив'язки цих спорів до тих, що пов'язані з УЄФА, немає, тому можна розраховувати, що ці правила використовуватимуться при всіх подібних порушеннях. Разом з тим певні поблажки отримає й футбольне об'єднання — максимальний строк розгляду господарських справ за участю УЄФА становитиме 15 днів.

Крім цього, варто звернути увагу на те, що відповідальність передбачена не лише за використання логотипів футбольного об'єднання, а й за «паразитуючий маркетинг», тобто «використання репутації УЄФА та чемпіонату в комерційних цілях без дозволу УЄФА».

Паразитуючим маркетингом, відповідно до ініціативи, вважається самовільне використання знаків УЄФА або будь-якої їх комбінації чи комбінації елементів цих знаків, яке викликає або може викликати помилкове враження громадськості про наявність зв'язку з УЄФА.

«Видозмінення зображення або словесна частина не буде вважатись порушенням прав лише в тому випадку, якщо не буде ризику сплутування торгівельних марок. Іншими словами, якщо споживач не буде асоціювати змінену торгівельну марку з торгівельною маркою УЄФА», — пояснила те, як має використовуватись ця норма, директор патентно-юридичної компанії IPStyle Марія Ортинська.

Крім цього, закон забороняє компаніям проводити розіграші квитків на матчі чемпіонату Європи, звісно, якщо на це не надано згоди організаторами турніру. Та й прохід на матч з будь-якими рекламними матеріалами (плакатами, листівками, головними уборами тощо) буде заборонено.

Разом з тим, незважаючи на підготовлені новації, ніхто не зможе заборонити більш приховані засоби «паразитуючого маркетингу». Так, вже зараз у рекламі активно використовується футбольна тематика, адже права на показ м'яча чи вболівальників не належать УЄФА, а значить можуть використовуватись ким-небудь.

ПРЯМА МОВА

МАРІЯ ОРТИНСЬКА,
патентний повірений України, директор патентно-юридичної компанії IPStyle:

— Сьогодні в Україні зареєстровано 17 торгових марок УЄФА і 258 торгових марок партнерів.

Ще два роки тому до нас почали звертатися потенційні клієнти з метою зареєструвати торгові марки, промислові зразки з позначенням «2012» для різної продукції — від сувенірів до їжі та напоїв. Але такі позначення як торгові марки в Україні не можуть бути зареєстрованими. Деякі намагалися зареєструвати друковані засоби масової інформації, інформаційні агентства, але згідно з законодавством такі об'єкти з використання торгових марок УЄФА реєструвати заборонено.

ПРАВОВИЙ ОГЛЯД

Старе сито Мін'юсту

Ініціативи влади, покликані спростити життя громадян, ускладнюють його

ВАЛЕНТИН МАМУТОВ,
академік НАН України

Відсутність належного контролю за нормативними актами провокує бюрократизацію державного апарату й невдоволення громадян. Крім того, ускладнюється робота чиновників і в нікуди йде фінансування. При цьому помилок так багато, що складається враження: вони не завжди випадкові.

Більш детальний контроль Мін'юсту за урядовими ініціативами дозволив би уникнути законодавчої плутанини.

«Диявол — у деталях»

Один з недоліків правотворчої діяльності наших державних органів — недостатнє опрацювання проектів законів та інших нормативно-правових актів. Слабо допомагає в цьому напрямі наша юридична наука. Багато вчених уважають, що повинні займатися тільки теоретичними проблемами, великомасштабними питаннями й не повинні вдаватися в деталі. Не царське, мовляв, це діло. Невипадково на недавно минулих загальних зборах Національної академії правових наук не знайшлося часу для докладного обговорення питання про посилення ролі юридичної науки в практичній правотворчій діяльності, в експертизі проектів законів і підзаконних актів. Саме неувага до глибокої юридичної експертизи таких проектів призводить до різного роду негативних наслідків.

Недостатньо ретельно опрацьовані деякі підзаконні акти, зареєстровані Мін'юстом. Мабуть, через старе сито апарату міністерства при просіюванні текстів актів просочуються деякі деталі, які мали б іти у відходи. Адже відомо, що «диявол ховається в деталях».

Звичайно, нормативно-правові акти завжди містили й містять норми, тлумачення котрих буває неоднозначним, які або недостатньо обгрунтовані, або сформульовані не зовсім ясно. Проте останніми роками доводиться дедалі частіше стикатися з нормами, неначе спеціально включеними в текст для того, щоб заплутати питання, породити роздратування й невдоволення широкого кола громадян. Неоднозначність тлумачення, а іноді й безглуздя цих норм виявляються при першому ж читанні. Цього, здавалося б, не могли не бачити автори проектів. Але чомусь не побачили, не роз'яснили. У результаті — сум'яття після їх публікації, сум'яття, що породжує різночитання, зіткнення думок, нераціональне завантаження й обурення людей, покликаних застосовувати ці норми, і тих, чиї інтереси застосування останніх зачіпає.

> Будь-яку гарну справу можна довести до абсурду зайвою відомчою старанністю або лобіюванням чиїхось інтересів.

Чи випадкові помилки?

Скільки непорозумінь породило, наприклад, ухвалення Податкового кодексу без попереднього кваліфікованого обговорення й роз'яснення ряду положень, що зачіпають інтереси сили-силенної людей. Звичайно, значною мірою це пояснюється складністю й масштабом самих відносин. Одначе ж проект кодексу обговорювався понад 15 років, отже, багатьох непорозумінь можна було б уникнути, якщо цього прагнути. І ось тут виникає запитання: а чи прагнули? Можливо, ми маємо справу з випробуванням на практиці нової технології дезорганізації суспільства й роботи його установ? В існуванні відповідних «технологічних центрів» ми за останні десятиліття переконалися на власному досвіді. Не виключено, що нам знову «допомагають».

Такої «крамольної» думки доходиш через те, що роздратування викликають деякі положення й формулювання також низки інших прийнятих без належного обговорення та попереднього роз'яснення актів, які зачіпають інтереси не менш широкого кола людей. Окремі норми, здавалося б, корисних нормативних актів постійно вносять у суспільство елементи дезорганізації, що негативно впливають на соціально-економічний розвиток, посилюють хаос і невдоволення нових верств населення. Нинішня ситуація стала нагадувати становище другої половини 1980-х років, коли почалася так звана перебудова, що відразу отримала назву «катастройка». Створюється враження, що хтось спеціально впроваджує нову політтехнологію роздратування, хаосу. Тоді некомпетентними діями спочатку розбалансували економіку. Тепер штучно створюється інформаційне перевантаження апарату управління й населення, це призводить до невдоволення, дезорганізації та дискредитації держапарату.

Прагнучи «європейських стандартів», у нас стали багато говорити про «адміністративні послуги», справедливо вважаючи, що наші державні органи (слуги народу) повинні не стільки командувати, скільки обслуговувати громадян і організації. Відповідно, обслуга повинна прагнути поліпшення, навчати цього свій апарат. Позитивний приклад: поєднання різного роду процедур, що віднімають час в обслуговуваних, так, аби різні операції виконувалися в «одному вікні». Проте на практиці продовжує процвітати збочена форма, коли «обслуговуючий» придумує все нове й нове погане «завантаження» для широкого кола залежних від його «творчості» осіб, висуває додаткові вимоги не до себе, а до залежних, перетворюючи їх з обслуговуваних на обслуговуючих. Ця спотворена форма живить корупцію і призводить до буйства інформаційної плутанини в практиці управління.

Очікувалося, що після ухвалення Податкового кодексу відбудеться спрощення податкового обліку та звітності. Проте, як і раніше, апарат, наприклад бюджетних організацій, завантажується додатковою роботою, яка зовсім не потрібна. Зокрема, придумуванням податкових документів, що вимагають електронних ключів. На практиці введення електронної форми звітності часто супроводжується вимогою продовжувати подавати звіти й у паперовій формі, тобто комп'ютеризація не зменшує, а збільшує обсяг роботи платників податків. Але це в розрахунок не береться.

Тенденція до додаткового завантаження платників податків спостерігається з часів запровадження спеціального податкового обліку. Це призвело до значного збільшення чисельності (а отже, й витрат) працівників бухгалтерій на всіх підприємствах та установах. Утримування десятків тисяч працівників податкової адміністрації та додаткові витрати платників податків поглинають дуже велику частину податків. А якщо приплюсувати корупційну складову, то виникає запитання: чи не краще зосередити увагу на вдосконаленні економіко-правового, а не просто технічного забезпечення системи оподаткування?

Пункт 94.2 ст.94 Податкового кодексу передбачає вичерпний перелік обставин, за яких може бути застосовано адміністративний арешт майна. Попри це, п.3.1.8 Порядку застосування адміністративного арешту майна платників податків від 7.11.2011 №1398 (зареєстрований Мін'юстом 4.01.2012 №9/20322) передбачає, крім перерахованих у кодексі, додаткові обставини, які дають право застосовувати адміністративний арешт майна, а саме — «відмова платника податків… від проведення інвентаризації основних фондів, товарно-матеріальних цінностей, коштів… або ненадання для перевірки документів, їх копій». Таким чином, податківцям дається право безпідставно вимагати проведення інвентаризації, надання документів, а отже, з'являється можливість для незаконного тиску на суб'єктів господарювання, для корупції. Правою забороняємо, лівою дозволяємо.

Небезпеки глобального нагляду

Будь-яку гарну справу можна симуляцією діяльності, зайвою відомчою старанністю або лобіюванням чиїхось інтересів довести до абсурду. Зусилля Уряду для подолання зайвого відомчого регулювання й пов'язаної із цим корупції зводяться нанівець придумуванням все нових і нових «ініціатив». Останні спрямовані на завантаження, що заважає роботі підконтрольних установ складанням різного роду паперів, звітів, дані яких практично не використовуються. Управлінський апарат буквально замордували складанням, поданням, вивченням додаткових звітів, відомостей, заповненням різного роду анкет, декларацій тощо.

Свого часу придумали додатковий бухгалтерський облік для податкового відомства, потім для казначейства і т.д. Недавно Держказначейство та Мінфін придумали нову роботу для бухгалтерського апарату й керівників бюджетних установ — заповнювати та подавати в анкети, що налічують близько 40 питань, закамуфльованих під 12 пунктів (наказ міністра фінансів від 1.12.2011 №153). Анкета повинна подаватися в казначейство за підписом не тільки бухгалтера, а й керівника установи після узгодження з вищою бюджетною установою, тобто керівники повинні брати участь у виконанні цієї роботи. Потрібно це нібито для щорічної оцінки діяльності бухгалтерів, яку повинна проводити якась комісія, що створюється кожним органом казначейства. Начальника казначейської служби міністр уповноважив давати роз'яснення з питань порядку проведення оцінки. Тепер з волі міністра цей начальник буде для головних бухгалтерів новим прокурором і суддею. Нікому чомусь не прийшло в голову проаналізувати відповідність наказу трудовому законодавству й порахувати, скільки через цей «винахід» треба витрачати часу працівникам апарату та в яку суму для бюджетних установ це може вилитися. (Не кажучи вже про сприяння розвитку корупції.) Найцікавіше, що свої висновки комісія повинна надавати керівникові організації, котрий підписав анкету разом з бухгалтером. А не простіше було б із зауваженнями щодо роботи головного бухгалтера ознайомлювати керівника? А якщо треба, то й інші організації.

Інша інновація, зовні начебто спрямована на боротьбу з корупцією, — завантажити наукових співробітників, лікарів заповненням і поданням декларацій про доходи (це документ на дев'яти аркушах, у нім 64 пункти, і складений він за формою, встановленою для чиновників високого рангу). За наявності, наприклад, автомобіля, недостатньо вказати марку, модель. Потрібно ще написати, які об'єм двигуна (см^3), його потужність, КВТ, довжина (см). Забули тільки запитати про колір. Подавати декларацію треба «за місцем роботи». Кому конкретно й навіщо, не сказано. «ЗіБ» уже звертав увагу на те, що науковці, лікарі, вчителі не є посадовими особами юросіб публічного права, «виховати» яких повинен закон про боротьбу з корупцією. Крім того, прирівнювання наукових співробітників до чиновників високого рангу призведе до зосередження уваги борців з корупцією на дрібноті, а на притягнення до відповідальності махрових корупціонерів ні сил, ні часу не залишиться. Правова експертиза закону про боротьбу з корупцією привела експерта до висновку, що деякі положення цього акта порушують конституційні права громадян і не перешкоджають корупції, а сприяють їй. Покладаючи обов'язок подання декларацій про доходи на посадових осіб «юридичних осіб публічного права», забули вказати, що слід під цим розуміти.

> Зараз штучно створюється інформаційне перевантаження апарату управління й населення.

Поки автори нової декларації не придумали, кому саме «за місцем роботи» її потрібно подавати, мабуть, у відділ кадрів, який підшиватиме цей документ до особистої справи співробітника. Проте в такому разі всі контрольні інстанції захочуть цю декларацію подивитися. А виявивши які-небудь помилки, — скласти протокол про «корупційне правопорушення», передати справу в суд або просто внести того, хто допустив помилку, до єдиного реєстру корупціонерів. Чим не загальний поліцейський нагляд, який застосовувався індивідуально в царський час? Така собі інформаційна творчість без меж при одночасному ухваленні закону про захист персональних даних. Буде багато нових перемивань кісточок і пліток в Інтернеті. Всі будуть при ділі, але на дійсно потрібну справу часу не вистачить.

Таким чином, в одному випадку — не передбачене законами створення груп ніким не сертифікованих оцінювачів чужої роботи, тобто, по суті, створення умов для здирства. У іншому — додаткове завантаження, що нічого не дає, але перемикає увагу борців з корупцією з високопоставлених чиновників на дрібноту. Висловлене в пресі побоювання невдовзі підтвердилося. На одній з нарад прокурор Донецької області, охарактеризувавши деякі просування в боротьбі з корупцією, водночас відзначив: «На жаль, протидія корупції адміністративними засобами підміняється притягненням до відповідальності простих громадян…»

Загроза персональним даним

Напередодні Нового року безліч (десятки, а може, сотні тисяч) людей по всій країні реєстрували бази даних. Дуже поширеним стало використання інформаційних технологій, комп'ютеризації не для вдосконалення роботи, проведення складних розрахунків тощо, а для додаткового завантаження апарату зайвою роботою та збільшення управлінських витрат. Як і всяке нововведення, комп'ютеризація має плюси й мінуси. І їх треба прорахувати, перш ніж розробляти й упроваджувати які-небудь нові програми. Але цього часто не робиться. Можна спостерігати те, що називають стрілянною з гармати по горобцях, — черговий перегин. При цьому збирають і роблять доступнішою, тобто менш захищеною, інформацію, яка згідно із законом про захист персональних даних начебто не повинна поширюватися.

Складається враження, що в деяких центральних органах або не хочуть думати, або думати нікому. Нової декларації для дрібноти виявилося мало, вирішили відновити ще й податкову декларацію для цієї категорії громадян, яку відмінили багато років тому, оскільки вона вимагала від громадян, працівників податкової та інших організацій таких тимчасових витрат, які не покривали доходів. Обіцяли ввести податок на розкіш, а збільшили обов'язкові платежі для середняків. Якщо Мінфін не може зробити систему простішою, то збільшите врешті-решт небагато податки на додаткові доходи, отримувані громадянами не за основним місцем роботи. Ні, відновили вже відкинуту раніше систему, що завантажує тисячі людей складанням і збиранням довідок, іншими розрахунками. Для бюджету, якщо врахувати витрати на цю безглузду роботу, пуття навряд чи буде. Проте буде додаткова суєта. Микола Гоголь відзначав свого часу таку характерну межу діяльності полтавського губернського апарату, як «повсюдна безтолковість». Тепер цей стиль набув, мабуть, поширення й на столичному рівні.

Кінця такого роду «інноваціям» не видно, хоча результатом цієї «творчості» є нераціональне використання значних бюджетних коштів і всього апарату управління. При цьому, на жаль, не видно адекватної реакції на таку шкідливу діяльність із боку юридичної громадськості, яка, здавалося б, повинна професійно аналізувати ті чи інші тенденції, що виявляються в правотворчій діяльності держави й окремих відомств.

Протидіяти цій новій підривній технології та серйозним помилкам можна шляхом кваліфікованої експертизи проектів нормативних актів. Варто б усім небайдужим працівникам відповідно до свого профілю постійно здійснювати таку експертизу, а її результати публікувати в юридичних виданнях або розміщувати в Інтернеті. Можливі також узагальнювальні доповіді за підсумками проведення експертиз, які б дозволяли робити висновки про компетентність авторів проектів нормативних актів і про те, слугують останні інтересам соціально-економічного розвитку країни чи чужим їй інтересам.

Поки що немало нормативних актів швидше створюють загрозу, ніж слугують інтересам країни. Необхідно посилити роль Національної академії правових наук і взагалі юридичної громадськості в протидії дезорганізації суспільства та роботи його установ за допомогою замаскованих лазівок у нормативно-правових актах. Активну роль у такій протидії могли б відіграти також об'єднання юристів.

БАНКИ

Валютний контроль

Асоціація «Український Кредитно-Банківський Союз» направила Нацбанку зауваження до нової редакції Інструкції про порядок здійснення контролю за експортними, імпортними операціями.

УКБС зазначив, що в цілому проект спрямований на узгодження нормативних документів, що регулюють банківську діяльність, та усунення існуючих можливостей неоднозначного тлумачення окремих норм. У той же час представники банківської спільноти переконані в необхідності уточнення деяких термінів та формулювань.

Асоціація запропонувала доповнити проект порядком зберігання банками електронних реєстрів вантажних митних декларацій (ВМД) і розширити перелік експортних операцій, що знімаються з контролю банку.

Представники банківської спільноти також зазначили необхідність чіткого визначення порядку засвідчення копій ввізної ВМД, оскільки відповідний механізм у проекті не прописано.

Крім цього, експерти асоціації звернули увагу регулятора на створення штучних умов для порушення строків розрахунків за імпортною операцією. Адже в разі повернення коштів, що були куплені на МВРУ в останній день з дати платежу (який є останнім днем тижня чи передсвятковим днем після закриття Системи підтвердження угод на міжбанківському валютному ринку), кошти не можна буде продати в цей день та зарахувати гривні на його поточний рахунок.

«Для розв'язання колізії УКБС пропонує встановити в таких випадках днем зняття імпортної операції з контролю дату зарахування коштів на розподільчий рахунок резидента», — зазначила генеральний директор УКБС Галина Оліфер.

ПОВНОВАЖЕННЯ

Земля для Кабміну

Нардепи можуть доручити Уряду встановлення правил для земельних торгів. Самі ж нардепи не можуть визначитися з ними вже 10 років.

Відповідно до ч.1 ст.135 Земельного кодексу земельні торги проводяться у формі аукціону. Статею 136 кодексу встановлений порядок добору й підготовки ділянок до продажу, а ч.5 ст.137 ЗК прописано, що земельні торги проводяться в порядку, встановленому законом.

Разом з тим вже понад 10 років від дня набрання чинності ЗК закон, який би регулював порядок проведення земельних торгів, так і не прийнятий. Як наслідок, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування не можуть проводити аукціони.

Тому нардеп пропонує «легалізувати» торги завдяки законопроекту «Про внесення змін до розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України» (№10231-1). Відповідно до ініціативи, Кабмін має отримати право встановлювати порядок проведення земельних торгів. Щоправда, ці права він втратить після того, як нардепи закріплять правила земельних аукціонів у законодавстві.

ФІНАНСИ

Кредитору скажуть усе

У парламенті обговорюють можливість збільшення обсягів інформації, якою володіє бюро кредитних історій. Цілком можливо, що незабаром відомості йому надаватимуть податківці.

«Регіонал» Василь Горбаль подав до парламенту законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення діяльності бюро кредитних історій» (№10292). Як пояснює нардеп, ініціатива має сприяти створенню правового підгрунтя для повноцінного функціонування таких бюро, а як наслідок — зменшенню ризиків при видачі кредитів.

На сьогодні для упередження видачі кредитів фінансово неспроможним позичальникам у нашій державі працює бюро кредитних історій. По суті воно виконує роль посередника в обміні інформацією про платоспроможність потенційних позичальників між кредитними установами.

Разом з тим чинне законодавство обмежує можливості бюро кредитних історій при зборі даних. Тому нардеп пропонує прописати ще одну функцію Державної податкової адміністрації — надання бюро інформації з Державного реєстру фізичних осіб — платників податків.

ГАРЯЧА ЛІНІЯ

Справи насущні

Лутковська радила громадянам, що робити з прізвищами й квартирами

ІЛОНА ВЕРБИЦЬКА

28 березня в Мін'юсті відбулася гаряча лінія, під час якої на питання громадян відповідала урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини Валерія Лутковська. Правда тих, хто телефонував, цікавили питання, зовсім не пов'язані з Євросудом. В.Лутковській довелося мати справу з проблемами набагато прозаїчнішими та побутовими.

Під часгарячої лінії В.Лутковску засипали «побутовими» питаннями.

Так, одна з матерів, що зателефонували, цікавилася, чому й де загубилися документи її дочки, котра була заміжня, а зараз ніяк не може змінити прізвище, а друга — як можна виїхати з дитиною до Росії, враховуючи те, що колишній чоловік невідомо де знаходиться.

Першій жінці В.Лутковська порадила звернутися в Державну реєстраційну службу, другій — до нотаріуса. У відповідь же на заяву громадянки, що в нотаріуса вона вже була і той вимагає дозволу чоловіка на виїзд з дитиною за кордон, уповноважений запропонувала: «У цій ситуації у вас є такий варіант — визнати його безвісти зниклим. Але це рішення приймає суд».

Телефонували і з питаннями з приводу екстрадиції. Мешканка Одеси поцікавилася, коли її чоловіка, якого заарештували в Україні, зможуть відправити до Польщі. «Прошу вибачення, ви хочете його позбутися?» — жартома поцікавилася В.Лутковська, на що дружина заарештованого відповіла: «У Польщі його чекає тільки штраф, а тут він сидить». Уповноважений відзначила, що 2—3 місяці — це цілком реальний строк, а також пообіцяла уточнити, на якому етапі перебуває розслідування даної справи, і протягом тижня надіслати жінці всю інформацію, що її цікавить, у письмовому вигляді поштою.

Утім, словосполучення «Європейський суд» під час гарячої лінії все-таки прозвучало: один чоловік поскаржився на Міністерство оборони, від якого ніяк не може отримати обіцяну йому квартиру. «Всі судові рішення в мене є, проте справа не просувається, — заявив він. — Я на такій стадії, що хочу звернутися до Європейського суду. Невже питання не можна вирішити тут?»

В.Лутковська висловила співчуття з приводу того, що це питання складно вирішити на національному рівні, погодилася з тим, що в Євросуд можна звернутися, проте запропонувала ще один варіант вирішення проблеми: «Оцініть квартиру та спробуйте отримати цю суму з Міноборони».

Квартирне питання цікавило й киянку, котрій не віддають житлову площу, що належить їй згідно з рішенням суду. «Апеляційний суд сказав: «Беріть за чуприну виконавців і хай виконують», — поділилася вона з уповноваженим. Та «брати за чуприну» порадила таким чином: звернутися в державну виконавчу службу з скаргою на те, що рішення не виконується.

Окрім спілкування з громадянами з приводу їх проблем, В.Лутковська знайшла час і для того, щоб дати коментар щодо своїх перспектив на обрання уповноваженим Верховної Ради з прав людини цього разу. «Я не ворожу на кавовій гущі, — сказала вона кореспондентові «ЗіБ». — Звичайно, якби я зовсім не сподівалася на це, то не погоджувалася б, щоб мою кандидатуру внесли на повторний розгляд, але враховуючи попередній досвід, можу сказати, що кавова гуща — це не для мене».

Утім, багато хто вже впевнений, що цього разу В.Лутковську все-таки виберуть. Так, голова фракції Партії регіонів Олександр Єфремов недавно відзначив, що за її кандидатуру зібрано вже 260 підписів, що фактично є гарантією обрання на пост омбудсмена.

ОБГОВОРЮЄМО ПРОЕКТ

Угода з особливостями

У разі укладення угоди про примирення потерпілий та обвинувачений обмежуються в праві апеляційного й касаційного оскарження

ОЛЬГА ШТОГРИН,
юрист ТОВ «ЮК «Старчук Плачинда та партнери»

У проекті Кримінального процесуального кодексу міститься багато нововведень, які докорінно змінять увесь кримінальний процес у нашій державі. Особливе місце серед них займають угода про примирення між потерпілим і підозрюваним (обвинуваченим), а також угода між прокурором і підозрюваним (обвинуваченим) про визнання вини, розроблені з урахуванням досвіду США. Ці так звані угоди з правосуддям повинні вдосконалити кримінальне судочинство, забезпечивши швидке відновлення прав потерпілого й підвищивши ефективність розслідування злочинів.

Про що можна домовитися

Суть угоди про примирення між потерпілим і підозрюваним (обвинуваченим) полягає в тому, що її може бути укладено, якщо мова йде про вчинення кримінальних проступків, злочинів великої та середньої тяжкості, а також при судочинстві у формі приватного обвинувачення. Така угода може бути ініційована в будь-який момент після повідомлення особи про підозру в скоєнні злочину й до видалення суду в нарадчу кімнату для винесення вироку.

У випадку якщо провадження здійснюється відносно кількох осіб, підозрюваних (обвинувачених) у скоєнні одного або кількох кримінальних злочинів, і домовленості на укладення угоди досягнуто не зі всіма підозрюваними, останню може бути укладено з одним (кількома) з підозрюваних (обвинувачених). Матеріали справи відносно особи (осіб), з якими укладено угоду, підлягають виділенню в окреме провадження.

Те саме стосується й тих випадків, коли в провадженні беруть участь кілька потерпілих від різних кримінальних злочинів і домовленості про укладення угоди досягнуто не з усіма потерпілими. Тоді угоду може бути укладено з одним або кількома з потерпілих, а матеріали справи відносно особи, з якою досягнуто домовленості, підлягають виділенню в окреме провадження. Якщо ж у провадженні беруть участь кілька потерпілих від одного злочину, угода може бути укладена й затверджена тільки з усіма потерпілими (ст.469 проекту).

Що стосується змісту угоди, то про це мовиться в ст.471. Так, в угоді про примирення повинні бути вказані її сторони, формулювання підозри або обвинувачення та його правова кваліфікація із зазначенням статті (частини статті) закону про кримінальну відповідальність, істотні для відповідного провадження обставини, розмір заподіяних збитків, строк їх відшкодування.

Також у цьому документі повинні бути:

- перелік дій, не пов'язаних з відшкодуванням шкоди, які підозрюваний (обвинувачений) зобов'язаний зробити на користь потерпілого;
- термін їх учинення;
- узгоджене покарання і згода сторін на його призначення;
- наслідки укладення й затвердження операції, передбачені ст.473;
- наслідки невиконання угоди;
- дата її укладення;
- підписи сторін.

Процесуальні наслідки угоди

Згідно з ст.473 проекту укладення й затвердження угоди тягнуть за собою певні процесуальні наслідки для її сторін. Так, підозрюваний (обвинувачений) обмежується в праві оскарження вироку в апеляційному (ст.394) й касаційному (ст.424) порядку. Також він відмовляється від прав, передбачених п.1 ч.4 ст.474 проекту, а саме:

- права мовчати (факт мовчання не матиме для суду ніякого доказового значення);
- мати захисника, включаючи право на отримання юридичної допомоги безкоштовно в порядку й випадках, передбачених законом, або захищатися самостійно;
- права допитати в ході судового розгляду свідків, клопотати про їх виклик;
- подавати докази, що свідчать на його користь.

У результаті досягнутої угоди на потерпілого також накладаються певні обмеження. Він також не зможе оскаржити вирок в апеляційному (ст.394) й касаційному (ст.424) порядку. Крім того, потерпілий позбавляється права вимагати надалі притягнення підозрюваного (обвинуваченого) до кримінальної відповідальності за відповідний злочин і змінювати розмір вимог про відшкодування збитків.

Виняткове оскарження

Проте ч.3 ст.394 проекту все ж таки передбачає можливість перегляду вироку місцевого суду апеляційною інстанцією на підставі угоди про примирення між потерпілим і підозрюваним (обвинуваченим).

Обвинувачений, його захисник або законний представник може оскаржити вирок виключно в разі призначення судом покарання суворішого, ніж домовлено сторонами угоди, або винесення вердикту без його згоди на призначення покарання. Також підставою для подання апеляції буде невиконання судом вимог, установлених ч.5 ст.474 проекту: «Перед прийняттям рішення про затвердження угоди про примирення суд під час судового засідання повинен з'ясувати в обвинуваченого, чи ясно він розуміє існування у нього права на справедливий судовий розгляд, під час якого сторона звинувачення зобов'язана довести кожну обставину щодо кримінального правопорушення, у вчиненні якого його обвинувачують, а він має такі права:

- мовчати, і факт його мовчання не матиме для суду ніякого доказового значення;
- мати захисника, у тому числі на отримання правової допомоги безплатно у порядку та випадках, передбачених законом, або захищатися самостійно;
- допитати під час судового розгляду свідків обвинувачення, подавати клопотання про виклик свідків і подавати докази, що свідчать на його користь».

Крім того, перед прийняттям рішення про затвердження угоди про примирення, суд повинен з'ясувати в потерпілого, чи добре він розуміє наслідки затвердження угоди, передбачені ст.473 проекту. Також суд зобов'язаний переконатися, що угоду укладено сторонами добровільно, тобто вона не є наслідком застосування насильства, примусу, погроз або наслідком обіцянок чи будь-яких інших обставин, окрім тих, які передбачені в угоді. Щоб з'ясувати, чи добровільно укладено угоду, суд має право витребувати документи, зокрема скарги підозрюваного (обвинуваченого) подані ним у ході кримінального провадження, і рішення за наслідками їх розгляду, а також викликати в судове засідання осіб і опитувати їх.

Крім того, угода повинна бути перевірена на відповідність закону. Суд зобов'язаний відмовити в затвердженні угоди, якщо:

- умови угоди суперечать вимогам закону, зокрема допущено неправильну правову кваліфікацію кримінального злочину, який є тяжчим, ніж той, при скоєнні якого передбачена можливість укладення угоди;
- умови угоди не відповідають інтересам суспільства;
- умови угоди порушують права, свободи або інтереси сторін чи інших осіб;
- існують вагомі підстави вважати, що укладення угоди не було добровільним або сторони не примирилися;
- очевидна неможливість виконання обвинуваченим узятих на себе за договором зобов'язань;
- відсутні фактичні підстави для визнання винуватості.

Нарешті, підставою для оскарження вироку може стати нероз'яснення обвинуваченому власне наслідків укладення угоди.

Відповідно до проекту КПК потерпілий, його представник, законний представник також можуть подати апеляцію на вирок. Знову ж таки — за наявності певних підстав для цього. До таких проект відносить:

- призначення судом покарання менш суворого, ніж узгоджено сторонами;
- винесення вироку без згоди потерпілого на призначення покарання;
- нероз'яснення потерпілому наслідків укладення угоди;
- невиконання судом вимог, установлених чч.6—7 ст.474 проекту КПК.

Оскаржити вирок може і прокурор. Але виключно з підстав затвердження судом угоди в разі, коли згідно з ч.3 ст.469 проекту кодексу угода не може бути укладена, тобто якщо мова йде про скоєння тяжких і особливо тяжких злочинів.

Відповідно до ст.407 проекту скасувати вирок має право апеляційний суд.

За матеріалами «Юрист & Закон»

ПРЯМА МОВА

ЮРІЙ ПЕТРЕНКО,
адвокат, партнер ЮФ «Спенсер і Кауфман»:

— У проекті КПК процедура проведення переговорів про визнання вини недостатнім чином урегульована, не визначена роль захисника. Зокрема, не встановлено право захисника ініціювати проведення переговорів про визнання вини в разі наявності в нього відповідного доручення від підозрюваного (обвинуваченого), а також не передбачено право підозрюваного (обвинуваченого) на присутність захисника під час проведення таких переговорів. Це цілком реально може призвести до застосування до підозрюваного (обвинуваченого) окремих незаконних прийомів задля примушування його до визнання вини та підписання угоди про це.

Окрім того, проект передбачає, що в угоді про визнання вини вказуються істотні для відповідного кримінального провадження обставини. При цьому суд відмовляє в затвердженні угоди за відсутності фактичних підстав для визнання винуватості. У зв'язку з цим виникає дискусійне питання про коло обставин, які мають бути досліджені під час вирішення питання щодо затвердження угоди про визнання вини. Зокрема, на мою думку, в цьому разі підлягають дослідженню обставини, що свідчать не тільки про винуватість обвинуваченого, а й наприклад, обставини, які є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності.

Водночас існування інституту угоди про визнання вини уможливить значну економію процесуального часу та державних коштів.

СЕРГІЙ ГРЕБЕНЮК,
адвокат, старший юрист ЮБ «ЄПАП»:

— Інституту примирення пропонується відвести абсолютно нову роль і надати кардинально інше правове значення. З часом цей інститут необхідно буде максимально деталізувати з урахуванням практики застосування, щоб мінімізувати можливість різного роду зловживань. Так, у проекті КПК передбачено, що в угоді вказується, крім іншого, і узгоджене покарання, і наявність згоди сторін на його призначення. Дуже складно уявити, як на практиці буде реалізовано це положення.

Передбачається, що домовленості щодо угоди про примирення можуть укладатися сторонами самостійно або за допомогою інших осіб, за винятком слідчого, прокурора або судді. Виникає резонне питання: як сторони можуть прийти до узгодженого покарання без прокурора й судді, особливо якщо в них, наприклад, навіть немає адвокатів? Виходить, або позиція прокурора й судді з приводу покарання в принципі не важлива, якщо потерпілий і обвинувачений домовляться між собою, або, якщо суд даватиме правову оцінку узгодженому покаранню, він може відмовити в затвердженні угоди. Враховуючи, що повторне звернення з приводу угоди забороняється, існує ризик з першого разу «не вгадати» таке покарання, яке затвердить суд.

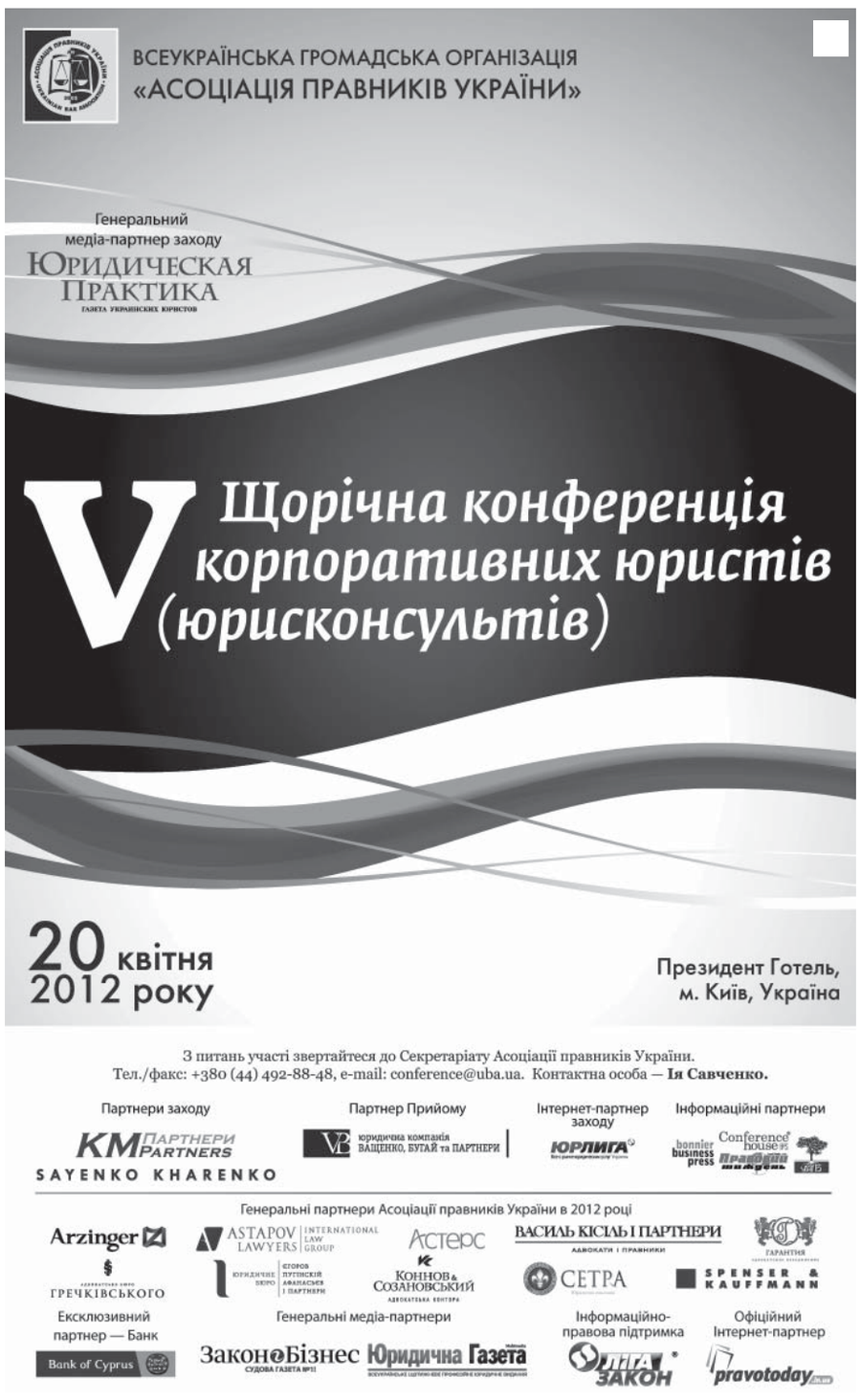

АНАЛІЗ

Компенсація за фартом

Суди в різних регіонах по-різному оцінюють виплати за однакові травми

ДМИТРО ЛУСПЕНИК,
суддя Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

ВАЛЕНТИНА ВИСОЦЬКА,
суддя Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

Судді не однаково визначають суми для компенсації моральної шкоди через травми на роботі. Так, при 15% втрати працездатності мінімальний розмір відшкодування коливається від 1,5 тис. до 50 тис. грн.

Втрата працездатності є причиною не лише фізичних, а й моральних страждань. Проте оцінити їх досить складно.

Зміна джерел

Аналіз судової практики у справах про компенсацію моральної шкоди, завданої у зв'язку з ушкодженням здоров'я під час виконання трудових обов'язків, було проведено у зв'язку зі зверненням директора виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Пунктом 27 ст.77 закону «Про Державний бюджет України на 2006 рік» та п.22 ст.71 закону «Про Державний бюджет України на 2007 рік» було зупинено дію абз.4 ст.1, пп.«є» п.1 ч.1 ст.21, ч.3 ст.28 та ч.3 ст.34 закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, які спричинили втрату працездатності» №1105-XIV, якими обов'язок відшкодування моральної шкоди покладено на Фонд соцстраху.

Крім того, актом «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, які спричинили втрату працездатності» №717-V, що набрав чинності з 30.03.2007, виключено ч.3 ст.34 закону №1105-XIV, яка передбачала право потерпілого на відшкодування моральних збитків.

Отже, з того часу застраховані громадяни, що потерпіли на виробництві від нещасного випадку або професійного захворювання, позбавлені права на компенсацію моральної шкоди за рахунок Фонду соцстраху, яке вони мали відповідно до положень первинної редакції закону.

Конституційний Суд у своєму рішенні від 8.10.2008 у справі №1-32/2008 зазначені зміни визнав конституційними з огляду на те, що право цих громадян на відшкодування моральної шкоди не порушено, оскільки ст.1167 Цивільного кодексу та ст.237[1] Кодексу законів про працю їм надано право відшкодовувати моральні збитки за рахунок власника або роботодавця.

Часові рамки

При вирішенні питання про право потерпілого на відшкодування моральної шкоди суди правильно виходили з вимог стст.21, 28, 34 закону №1105-XIV в їх сукупності, якими передбачено, що право на отримання потерпілим страхових виплат у разі настання стійкої втрати працездатності, у тому числі виплати компенсації за моральну шкоду, виникає в особи з дня першого встановлення їй стійкої втрати працездатності висновком МСЕК.

Таким чином, у разі, коли право на відшкодування моральної шкоди виникало в позивача до 1.01.2006, тобто до набрання чинності законами «Про Державний бюджет України на 2006 рік» і «Про Державний бюджет України на 2007 рік», якими було зупинено дію норм, що передбачали право потерпілих на відшкодування моральних збитків, за законом №717-V потерпілі мали право на відшкодування моральної шкоди з Фонду соцстраху незалежно від моменту звернення до суду та дати ухвалення судового рішення.

Така позиція узгоджується з рішеннями Верховного Суду та ВСС і відповідає ст.58 Конституції. Так, за загальним правилом про дію нормативно-правового акта в часі, до кожної події, факту чи відносин застосовується той нормативно-правовий акт, який був чинним на момент, коли вказана подія, факт чи відносини мали місце, а не на момент пред'явлення позову.

Також відповідно до чч.1 та 2 ст.5 ЦК акти цивільного законодавства регулюють відносини, які виникли з дня набрання ними чинності. Акт цивільного законодавства не має зворотної дії в часі, крім випадків, коли він пом'якшує або скасовує цивільну відповідальність особи.

Норми закону №1105-XIV передбачали відшкодування моральної шкоди застрахованим особам як страхову виплату, тому покладання на відділення Фонду соцстраху обов'язку зі сплати такої страхової виплати не є цивільною відповідальністю зазначеного органу.

Крім того, відповідно до п.3 ч.1 ст.268 ЦК на вимогу про відшкодування збитків, завданих каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю (тобто й на вимогу про відшкодування моральної шкоди), позовна давність не поширюється. Аналогічні роз'яснення надано в п.16 постанови Пленуму ВС від 31.03.95 №4 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» (з відповідними змінами).

Таким чином, потерпілі мають право на відшкодування моральної шкоди за рахунок Фонду соцстраху, якщо стійку втрату працездатності у зв'язку з травмою на виробництві або професійним захворюванням уперше встановлено в період з1.04.2001 до 31.12.2005, тобто під час дії законодавчих актів, які надавали потерпілим таке право. Водночас потерпілі не мають права на компенсацію моральної шкоди, завданої внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, за рахунок Фонду соцстраху, не підлягають задоволенню такі вимоги й у разі, коли встановлення МСЕК стійкої втрати професійної працездатності потерпілому відбулося після 1.01.2006.

Отже, висновки Фонду соцстраху в надісланому до ВСС листі про те, що потерпілі не мають права на відшкодування моральної шкоди у зв'язку зі зміною спеціального акта в разі звернення до суду з позовними вимогами після 1.01.2006, незалежно від моменту встановлення стійкої втрати працездатності, не грунтуються на законі, оскільки момент виникнення спірних правовідносин, до яких застосовується чинний на цей час закон, і момент пред'явлення позову не є тотожними поняттями.

Заплутані кошти

За результатами аналізу матеріалів, надісланих з апеляційних судів, листа Фонду соцстраху та судової практики ВСС установлено, що є випадки, коли суди при однаковій втраті професійної працездатності та встановленні однакової групи інвалідності визначали різні розміри шкоди моральної. Так, при 15% втрати працездатності мінімальний розмір відшкодування становив 1,5 тис., а максимальний — 50 тис. грн.; при 50% втрати працездатності відшкодування було в межах від 2 тис. до 150 тис. грн. При цьому максимальний розмір відшкодування при 100% утрати працездатності становив 60 тис. грн.

Зазначимо, що законом №1105-XIV не встановлено критеріїв визначення моральної шкоди в грошовому еквіваленті, не встановлено як мінімального, так і максимального розміру такої компенсації. Частиною 3 ст.34 зазначеного закону визначався розмір моральної шкоди, заподіяної умовами виробництва, які не спричинили втрати потерпілим професійної працездатності. При цьому сума страхової виплати не могла перевищувати 200 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на день виплати.

Виходячи з положення ст.23 ЦК, при вирішенні спору про відшкодування моральних збитків суду необхідно встановити характер завданої шкоди, глибину і тривалість моральних та фізичних страждань потерпілого, настання негативних змін у його житті, можливість відновлення стану, який потерпілий мав до нещасного випадку чи професійного захворювання. Крім того, відповідно до роз'яснень, що містяться в п.9 постанови Пленуму ВС від 31.03.95 №4, розмір відшкодування моральної шкоди суд визначає в межах заявлених вимог залежно від характеру та обсягу заподіяних позивачеві моральних і фізичних страждань, з урахуванням у кожному конкретному випадку ступеня вини відповідача та інших обставин. Зокрема, враховуються характер і тривалість страждань, стан здоров'я потерпілого, тяжкість завданої травми, наслідки тілесних ушкоджень, істотність вимушених змін у його життєвих і виробничих відносин.

За інформацією апеляційних судів Донецької та Дніпропетровської областей, які розглядають найбільше справ цієї категорії (щорічно понад 1000), при стягненні конкретного розміру відшкодування в рішенні суду, як правило, наводяться відповідні мотиви.

Проблеми мотивування

Разом з тим за результатами вивчення наданих апеляційними судами конкретних рішень установлено, що не завжди враховувалися конкретні обставини справ, характер та ступінь моральних страждань позивачів, вплив на їхній душевний стан, неможливість жити повноцінним життям тощо.

Так, рішенням Приморського районного суду м.Одеси, залишеним без змін апеляційною інстанцією, на відшкодування моральної шкоди Д.Н.М. з відділення Фонду соцстраху в Приморському районі м.Одеси стягнуто 120 тис. грн. Суд установив, що Д.Н.М. у зв'язку з професійним захворюванням у січні 2003 р. встановлено 20% втрати працездатності, у січні 2006-го — 30% та III групу інвалідності, у січні 2009-го — 40%. Проте в описовій частині рішення зазначено, що втрата працездатності мала місце у зв'язку з травмою на виробництві, яка сталася в березні 1996 р. Обгрунтовуючи розмір моральної шкоди на рівні 190 мінімальних зарплат (на час ухвалення рішення м.з.п. становила 630 грн.), суд зазначив, що розмір морального відшкодування має бути не нижчим, ніж у випадку тимчасової втрати працездатності. Проте такої межі не містить жодна норма права.

Рішенням Іллічівського міського суду Одеської області, якого апеляційна інстанція також не змінювала, у справі за позовом С.О.А. до відділення Фонду соцстраху в м.Іллічівську стягнуто на покриття моральної шкоди цьому громадянинові 100 тис. грн. Установлено, що потерпілому встановлено II групу інвалідності та 70% втрати працездатності.

Рішенням Приморського районного суду м.Одеси на користь П.Д.О., яка внаслідок травми на виробництві втратила професійну працездатність на 60% та визнана інвалідом II групи, на відшкодування моральних збитків стягнуто 300 тис. грн. Зменшуючи суму моральної шкоди до 150 тис. грн, апеляційний суд зазначив, що перша інстанція не врахувала порушення правил техніки безпеки, допущені самою потерпілою, та не повною мірою врахувала роз'яснення, які містяться в п.9 постанови Пленуму ВС від 31.03.95 №4.

Згідно з інформацією судів Донецької області, які зважали на правову позицію ВС, розмір моральної шкоди визначався відповідно до відсотків втрати працездатності, встановлених СЕК.: при 10% дорівнював 3 тис. грн., при 30% — 9 тис., при 80% — 24 тис. грн.

Відповідно до інформації судів Сумської області в разі втрати 10% працездатності такого роду відшкодування визначалося в розмірі 1 тис. грн., при 30% — 3 тис., при 90% — 9 тис. грн. Апеляційний суд Сумської області пропонує закріпити ці розміри моральної шкоди на законодавчому рівні.

Отже, аналіз судової практики щодо визначення моральної шкоди у зв'язку з підривом здоров'я під час виконання трудових обов'язків свідчить про неоднаковий підхід до вирішення цього питання. Найбільші розміри відшкодування призначають суди Одеської області. Вони не повною мірою враховують положення ст.23 ЦК, зокрема щодо врахування вимог розумності та справедливості, та роз'яснення, надані в постанові Пленуму ВС від 31.03.1995 №4. Розмір шкоди не обгрунтовано належним чином.

Крім того, аналіз засвідчив, що суди не завжди звертають увагу на зміст позовної заяви в частині обгрунтування вимог про компенсацію моральної шкоди, адже заява повинна відповідати вимогам ст.19 ЦПК. Зокрема, у позовних заявах не завжди міститься посилання на те, у чому саме полягає завдання моральної шкоди позивачеві, якими доказами це підтверджується, з яких міркувань виходив позивач, визначаючи розмір такої шкоди.

Разом з тим висновки Фонду соцстраху в надісланому листі про те, що при визначенні розміру моральної шкоди суди не враховують тих обставин, що відділеннями цієї установи застрахованим і членам їхніх сімей здійснюється виплата одноразової допомоги, яка, на думку фонду, компенсує завдані потерпілому моральні страждання, що виплачуються щомісячні страхові платежі тощо, не можуть впливати на визначення розміру моральної шкоди, оскільки положення ч.4 ст.23 ЦК прямо вказує: «Моральна шкода відшкодовується незалежно від майнової шкоди, яка підлягає відшкодуванню, та не пов'язана з розміром цього відшкодування». Інших положень спеціальне законодавство стосовно загальнообов'язкового державного соціального страхування не містить.

Призначення експертизи

Відповідно до ч.3 ст.34 закону №1105-XIV моральна (немайнова) шкода, заподіяна умовами виробництва, яка не спричинила втрати потерпілим професійної працездатності, відшкодовується Фондом соцстраху за заявою потерпілого з викладенням характеру заподіяної моральної (немайнової) шкоди та з поданням відповідного висновку медичних органів.

Ушкодження здоров'я, якого потерпілий зазнав під час виконання трудових обов'язків, незалежно від ступеня втрати професійної працездатності, спричиняють моральні та фізичні страждання. У випадку каліцтва він утрачає працездатність і зазнає значно більшої моральної шкоди, ніж заподіяно працівникові, який не втратив професійної працездатності. Відмова потерпілому в праві на отримання від Фонду соцстраху грошової суми за моральну шкоду залежно від ступеня втрати професійної працездатності має обмежувальний характер.

У зв'язку із цим практично всі апеляційні суди вважають, що при визначенні факту спричинення моральної шкоди у зв'язку з підривом здоров'я, що встановлено висновками МСЕК, моральні страждання потерпілої особи є доведеними. Разом з тим слід звернути увагу судів на те, що заподіяння моральної шкоди в спірних правовідносинах не є матеріально-правовою презумпцією. Тому має доводитися не лише сам факт такої шкоди, а і її розмір.

Як правило, відмовляючи в задоволенні клопотання представників відділень Фонду соцстраху про призначення експертизи щодо встановлення факту спричинення моральної шкоди, суди зазвичай зазначали, що висновок МСЕК є обов'язковим тільки в разі тимчасової втрати потерпілим професійної працездатності, із чим не можна повністю погодитися.

Так, відповідно до Порядку встановлення медико-соціальними експертними комісіями ступеня втрати професійної працездатності у відсотках працівникам, яким заподіяно ушкодження здоров'я, пов'язаного з виконанням трудових обов'язків, затвердженого наказом МОЗ від 22.11.95 №212 (зі змінами, внесеними наказом цього міністерства від 5.08.98 №238), на МСЕК покладено, серед іншого, обов'язок встановлення факту спричинення моральної шкоди.

Крім того, згідно з п.3.8 зазначеного порядку під моральною шкодою розуміють фізичні та моральні страждання потерпілого в результаті трудового каліцтва чи іншого ушкодження здоров'я. При встановленні факту моральної шкоди МСЕК ураховує як характер каліцтва чи іншого ушкодження здоров'я, так і залишкову працездатність потерпілого.

Різновидом висновку медичних органів як підстави для покриття моральної шкоди може бути висновок лікаря-психіатра лікувально-профілактичного закладу або лікарсько-консультаційної чи медико-соціальної експертної комісії про стрес, якого потерпілий зазнав у наслідок трудового каліцтва чи професійного захворювання, про депресію чи інші негативні вияви стану постраждалої людини. Такі висновки слід розглядати в комплексі з іншими документами й наявними відомостями.

Відповідно до аналізу, проведеного апеляційними судами, відмовляючи в призначенні експертиз, суди виходили з того, що згідно із законом №1105-XIV та положеннями ЦПК проведення експертизи щодо встановлення факту заподіяння моральної шкоди не є обов'язковим. Згідно з вимогами стст.147, 212 ЦПК висновок експерта для суду не є обов'язковим. Він оцінюється судом разом з іншими доказами та не має заздалегідь установленого значення. Тому суди розглядали вказану категорію справ, як правило, без призначення експертиз.

Зокрема, з матеріалів аналізу судової практики, наданих апеляційними судами Запорізької та Донецької областей, можна дійти висновку, що причиною відмови в призначенні експертизи є також неможливість її оплати, тривалість проведення, що призводить до порушення розумних строків розгляду справи.

З аналізу, проведеного Апеляційним судом Волинської області, вбачається, що клопотань про призначення в таких справах експертизи про встановлення факту спричинення позивачам моральної шкоди в жодній з такої категорії справ представники Фонду соцстраху не заявляли.

З аналізу судової практики, проведеного Апеляційним судом Полтавської області, випливає: випадків відмови судів у клопотаннях представників Фонду соцстраху стосовно призначення експертизи МСЕК щодо встановлення факту заподіяння моральної шкоди не встановлено. При розгляді справи за позовом С.Н.Ф. до ВАТ «Полтавський автоагрегатний завод», Фонду соцстраху про відшкодування моральної шкоди Київський районний суд м.Полтави призначав експертизу МСЕК щодо встановлення факту спричинення такої шкоди. Висновком МСЕК від 14.03.2008 відповідний факт установлено, позов до підприємства задоволено, а в стягненні моральної шкоди з Фонду соцстраху відмовлено.

Апеляційний суд Дніпропетровської області також уважає, що в контексті норм чинного законодавства та рішень КС від 27.01.2004 та 8.10.2008 передбачених законом підстав для призначення експертизи для встановлення факту заподіяння моральної шкоди в цій категорії справ немає. В аналізі зазначено, що клопотання про призначення експертизи заявлялися не в усіх справах, у деяких ухвали про призначення експертиз поверталися без виконання у зв'язку з нездійсненням Фондом соцстраху як замовником її оплати. Відмова в призначенні експертизи щодо встановлення факту спричинення моральної шкоди мала місце в разі, коли обидві сторони, у тому числі й фонд, відмовлялися нести витрати за її проведення.

Згідно з матеріалами аналізу судової практики, проведеного Апеляційним судом Миколаївської області, у справі за позовом Д.В.Д. до Фонду соцстраху про відшкодування моральної шкоди призначалася судово-психологічна експертиза, відповідно до висновків якої грошовий еквівалент моральної шкоди потерпілій може становити від 432 до 1843 мінімальних зарплат. З'ясовано, що Д.В.Д. внаслідок травми встановлено III групу інвалідності з 45% втрати працездатності. Такий висновок експертизи підлягав оцінці на підставі вимог ст.212 ЦПК та положень ст.23 ЦК.

Апеляційний суд Сумської області в аналізі правозастосовної практики зазначив, що в судах області здебільшого склалася практика призначення експертиз щодо встановлення факту заподіяння моральної шкоди внаслідок каліцтва або професійного захворювання. У переважній більшості справ висновками МСЕК медичних ознак заподіяння моральної шкоди не встановлено. Суди не погоджувались із зазначеними висновками на підставі ст.212 ЦПК, давали їм оцінку поряд з іншими доказами, задовольняючи позови.

Причини перевірки

При вирішенні питання про призначення медико-соціальної експертизи стосовно встановлення факту спричинення моральної шкоди та визначення її розміру суди мають виходити з ряду положень.

Відповідно до вимог ч.3 ст.10, ч.1 ст.60 ЦПК «кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом». Отже, до юридичних фактів, які має довести позивач у зазначеній категорії справ, належить і доведення факту завдання моральної шкоди та обгрунтування її розміру.

Це можна зробити на підставі доказів, перелічених в ст.57 ЦПК. До них належить і висновок експертизи, проте він не є єдиним можливим і достатнім доказом спричинення шкоди та підставою визначення її розміру, оскільки згідно з ч.2 ст.212 ЦПК «жоден доказ не має для суду наперед встановленого значення».

Отже, якщо позивач надав докази завдання йому шкоди, обгрунтував певний її розмір і не просив суд про призначення медико-соціальної експертизи, то суд не має підстав для відмови в позові чи в призначенні експертизи з власної ініціативи, оскільки це не передбачено положеннями ЦПК (зокрема стст.10, 143—145).

У разі якщо відповідач (Фонд соцстраху) не погоджується з доводами позивача про наявність моральної шкоди чи з її розміром, визначеним позивачем, відповідно до вимог стст.10, 60 ЦПК відповідач не позбавлений можливості заявити клопотання про призначення такої експертизи.

Згідно з вимогами ЦПК суд зобов'язаний мотивувати:

- як призначення експертизи, так і відмову в задоволенні клопотання про її призначення;
- відхилення клопотань осіб, які беруть участь у справі, про призначення експертизи.

Суди ці вимоги не завжди виконують. Ці недоліки мають бути усунені.

Утім, аналіз свідчить про те, що суди в переважній більшості правильно застосовують норми матеріального та процесуального закону, зокрема й щодо визначення розміру моральної шкоди.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Торговець справами

Залежність від наркотиків — основа прибутковості бізнесу для торговців цими «ліками». Але й деякі правоохоронці не гребують заробітками на чужому нещасті.

Так, працівниками прокуратури Дніпровського району столиці та УВБ у м.Києві ДВБ МВС затримано на гарячому оперуповноваженого ВБНОН Дніпровського РУ ГУ МВС у м.Києві, який одержав 16 тис. грн. хабара.

Як повідомили «ЗіБ» у прес-службі столичної прокуратури, хабар правоохоронець одержав від батька наркозалежної особи за непритягнення її до кримінальної відповідальності за розповсюдження наркотичних засобів.

Наразі вирішується питання про порушення кримінальної справи за ст.368 КК.

ЗЛОВЖИВАННЯ

16000 за «сліпоту»

Працівники державної служби боротьби з економічною злочинністю УМВС у Кіровоградській області затримали посадовця, котрий вимагав у громадянина 16 тис. грн.

За ці кошти чиновник пообіцяв не здійснювати перевірок діяльності чоловіка. Правоохоронці затримали порушника на гарячому — під час одержання ним хабара в службовому кабінеті.

Щодо посадовця порушено кримінальну справу. Наразі триває слідство.

ПІДРОБЛЕННЯ

Покупець повітря

Здавалося б, система контролю за витрачанням бюджетних коштів настільки багаторівнева, що має мінімізувати зловживання. Адже оплачуються тільки фактично виконані роботи чи надані послуги. Та достатньо подати до оплати фальсифікований документ закупівлі, як продавець отримає незароблені гроші.

За інформацією прокуратури Київської області, громадянка А., працюючи керівником одного з відділів виконавчого комітету Славутицької міської ради, підписала та скріпила печаткою офіційний документ — акт приймання-передачі про те, що продавець начебто передав, а відділ (покупець) прийняв у власність товарно-матеріальну цінність.

Однак досудовим слідством встановлено, що насправді продавець не виконав умов договору з придбання товарно-матеріальних цінностей. Тим не менш, йому було перераховано бюджетні кошти на суму 99,9 тис. грн., тим самим засвідчивши начебто повне виконання сторонами умов договору.

Внаслідок незаконних дій чиновниці державним інтересам заподіяно істотну шкоду.

26 березня прокуратурою м.Славутича порушено кримінальну справу проти громадянки А. за ознаками злочину, передбаченого ч.1 ст.364 («Зловживання владою або службовим становищем»), ч.1 ст.366 КК («Службове підроблення»).

Наразі під час досудового слідства з'ясовується, наскільки безкорисно службова особа поставила свій підпис під фіктивним документом.

САНКЦІЇ

12 років за 1000 гривень

Столичною прокуратурою за матеріалами УСБУ у м.Києві порушено кримінальну справу стосовно працівника Київського слідчого ізолятора.

Як повідомили «ЗіБ» у прес-службі столичної прокуратури, за грошову винагороду понад 1 тис. грн. він намагався пронести на територію режимної установи мобільні телефони, зарядні пристрої до них, мр3 програвач, грошові кошти, щоб надалі передати їх арештованим.

Такі дії підпадають під ознаки диспозицій ч.3 ст.364 та ч.1 ст.368 КК. Причому перша, враховуючи «правоохоронний» статус обвинуваченого, передбачає максимальне покарання — 12 років ув'язнення з конфіскацією майна.

Розслідування справи доручено слідчому прокуратури столиці.

РЕЗОНАНС

Хуліганство в межах… самозахисту

Екс-депутат розстріляв з автомата людину, але відбувся виправним «переляком» з амністією. З другої спроби

ВАСИЛЬ КОЛІШНИЙ

Судді Дніпропетровщини зробили відкриття в теорії кримінального права. Виявляється, банда хуліганів також має право на самооборону, навіть якщо увірветься до чужого помешкання й наразиться на відсіч. Причому свої висновки судді взяли не зі стелі, а з постанов Пленуму Верховного Суду та настанов апеляційної інстанції. Та й особистість обвинуваченого — хоч і місцевий, але депутат — вплинула на таку позицію.

Завдяки суддям Довгинцівського райсуду О.Таран уже вийшов на волю навіть без випробувального терміну.

Не поділили… ставок

Вирок, який оголосив наприкінці березня Довгинцівський районний суд м.Кривий Ріг, сколихнув усе місто. Адже за вбивство людини обвинувачений отримав 3 роки та ще й з випробувальним терміном. Увечері він з феєрверком відсвяткував своє фактичне виправдання. Проте посилена увага до цієї справи засобів масової інформації та народних депутатів навряд чи дозволить поставити крапку в цій історії…

У 2010 році напередодні Дня Конституції 37-річний Віталій Ткаченко разом із двома знайомими дівчатами відпочивав на ставку. По сусідству з його «Нивою-Шевроле» на дамбі припаркувала свої автомобілі інша компанія, яка також рятувалася від спеки біля води. «Громадському помічнику з охорони водойм» (таку посаду В.Ткаченка вказано у вироку) не сподобалося, що його усамітнення з дівчатами хтось порушив, і він вирішив позбутися небажаних сусідів. Не добираючи слів, попри присутність поміж «гостей» жінок та дитини, В.Ткаченко, «нехтуючи загальновизнаними правилами поведінки та моральності», наполегливо радив молодикам, насамперед 25-річному Олександру Югаю, забратися геть з пляжу. Оскільки навіть брутальні образи не подіяли, охоронець пустив у хід кулаки.

«Хуліганські дії В.Ткаченко продовжував протягом не менше 5 хвилин, не реагуючи на зауваження присутніх», — йдеться у вироку. Товариші Олександра ледь відтягли охоронця від хлопця, який уже лежав на землі, але В.Ткаченко не вгамувався й пообіцяв повернутися. Адже в бійці молодик влучив йому в око.

Депутат-«месник»

Переїхавши на інший берег ставка, охоронець поскаржився своєму босу (тоді ще депутату Софіївської районної ради Дніпропетровської області) Олександру Тарану, який відпочивав з начальником служби охорони та керівником одного з підрозділів власної агрофірми. Невідомо, що саме роздратувало в той день можновладця. Можливо, він вирішив, що пересічні громадяни не мають права каламутити воду поруч з його місцем відпочинку. Тож компанія заскочила в машини та поїхала «перевиховувати» непослуха.

Але й потерпілий не став чекати, коли повернеться охоронець з підмогою. Чи то впізнав його, чи знав, на кого він працює, адже О.Тарана місцеві називали не інакше як «Лозинський №2». Компанія почала збиратися додому, та на зворотному шляху їх помітили «месники». Погоня тривала аж до самого будинку, де О.Югай мешкав з дружиною та 6-річним сином.

Як засвідчує вирок, В.Ткаченко увірвався на подвір'я та став вимагати, аби його кривдник вийшов. Решта компанії чекала біля паркану. Говорячи юридичною мовою вони продовжували хуліганські дії, «погрожуючи потерпілому застосуванням небезпечного для його здоров'я насильства, з особливою зухвалістю намагалися увірватися в двір, порушуючи недоторканість цього володіння сім'ї Югай».

Про подальші події свідки та підсудні розповіли по-різному. Але суть зводилася до того, що Олександр, небезпідставно побоюючись за своє життя, прихопив з будинку рушницю та спробував випровадити непроханих гостей, погрожуючи, що буде стріляти. Його знайомий, до того ж — працівник міліції, схопився за рушницю, після чого пролунав постріл у повітря. Натомість О.Тарану ніхто не заважав і його постріл з карабіна, переробленого на автомат «АКМС», який він прихопив із собою на «розборки», виявився більш влучним — О.Югай помер на місці.

Рятівна апеляція

Здавалося б, нічого складного в цій справі не було. Вже через рік Криворізький районний суд Дніпропетровської області визнав О.Тарана винним, зокрема в умисному вбивстві з хуліганських мотивів (п.7 ч.2 ст.115 КК), визначивши йому покарання — 14 років позбавлення волі. В.Ткаченко отримав за хуліганство 3 роки, а ще двоє учасників, зокрема молодший брат депутата, отримали по 2,5 роки умовно.

Однак менш ніж через 3 місяці Апеляційний суд Дніпропетровської області переглянув цей вирок. Причому серед тих, хто подав апеляцію, була й дружина вбитого, яка зазначила, що її чоловік був напідпитку, намагався поцілити в компанію, яка стояла біля воріт, і лише завдяки втручанню знайомого вистрілив у повітря. «Діями О.Югая була створена небезпечна для життя ситуація», — цитує апеляційний суд зміст клопотання дружини вбитого. Та й при засудженні О.Тарана за хуліганство, на думку жінки, «порушена об'єктивність». Тому вона й просила суд не призначати вбивці її чоловіка реальне покарання.

Засуджені та їхні захисники були категоричнішими, вимагаючи закрити справу за непричетністю до скоєння злочину. О.Таран погоджувався тільки на кваліфікацію його дій як перевищення меж необхідної оборони. Прикметно, що лише В.Ткаченко відкликав апеляцію, яку подав його захисник. Напевне, йому пояснили, що врешті-решт хтось має сісти.

В апеляційній інстанції знайшли підстави для повернення справи на новий розгляд, ставлячи під сумнів ледь не усі висновки місцевого суду. Зокрема, і в частині обвинувачень В.Ткаченку, який, як зазначалося, взагалі не оскаржував вирок. Та, на думку апеляційного суду, не доведено, хто почав бійку на ставку, оскільки «усі свідки пояснили, що бачили у В.Ткаченка розсічену брову, а в О.Югая тілесних пошкоджень не бачили». Знов-таки, з огляду на вміст алкоголю в крові вбитого експертиза дійшла висновку, що чоловік що міг перебувати в стані сильного алкогольного сп'яніння, а щодо підсудних таких даних документи не містять.

Довгинцівський райсуд м.Кривий Ріг також виявився критичним до показів свідків, але напрочуд уважним і до постанов Пленуму ВС, і до настанов апеляційної інстанції. Майже відтворюючи слово в слово висновки та зауваження з ухвали від 7.09.2011, судді дійшли висновку, що усі четверо винні в хуліганстві, а дії О.Тарана слід перекваліфікувати на умисне вбивство з перевищенням меж необхідної оборони (ст.118 КК).

«Не можна кваліфікувати як вчинене з хуліганських мотивів умисне вбивство під час сварки чи бійки, яку почав сам потерпілий, а також через ревнощі, помсту або з інших мотивів, які виникли на грунті особистих відносин, навіть якщо при цьому був порушений громадський порядок», — цитується в новому вироку п.7 (насправді — п.11. — **Прим. ред.**) постанови Пленуму ВС від 7.02.2003 №2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи».

Виходило, що убитий сам ініціював бійку з охоронцем ставка, чим спровокував своє переслідування. А місцевий депутат виключно заради встановлення справедливості подався в погоню, аби поговорити з молодиком про неприпустимість подібної поведінки. Щоправда, попередньо захопивши з собою карабін (навіть не здогадуючись, що той був перероблений на військову зброю!) — куди ж депутату без такої потрібної на відпочинку речі?! Замість розмови охоронець вдерся до чужого двору, а депутат настільки перелякався (як зазначено в акті додаткової психолого-психіатричної експертизи), що пристрелив чоловіка на його ж власному подвір'ї, перевищивши межі самозахисту.

Може так, а може якось по-іншому побачив конфлікт суд, але покарання було відповідно зменшене: О.Тарану і В.Ткаченку до 3 років, а двом іншим хуліганам — до 2 років позбавлення волі. Умисно чи ні, але у вироку судді мимохідь відзначили, що, оцінюючи дії О.Тарана та компанії, виконують вимоги, вказані в ухвалі від 7.09.2011. Тож віднайшовши пом'якшувальні обставини, суд відклав виконання вироку для усіх обвинувачених на 2 роки. З огляду на те, що в О.Тарана та В.Ткаченка є неповнолітні діти, застосував до них акт амністії, звільнивши від покарання взагалі.

Потім був переможний салют, який знімали на мобільні сусіди екс-депутата, і запевнення прокуратури, що вирок буде оскаржено…

Зацікавленість чи непрофесіоналізм?

Так, прокурор області Наталя Марчук уважає, що вирок суперечить усім доказам і фактам, встановленим під час судового слідства. Та й амністію до екс-депутата, за її словами, застосували незаконно, «оскільки у засудженого немає ні неповнолітніх дітей, ні родичів, які не спроможні себе забезпечити». До речі, В.Ткаченко хоч і має неповнолітню дитину, але, як вказано в першому вироку, з дружиною проживає окремо (у Довгинцівському райсуді цю обставину замовчали).

Можливо, інша колегія апеляційного суду по-іншому оцінить обставини того червневого вечора та дії учасників конфлікту. Адже, наприклад, дивує, що чоловік у стані сильного алкогольного сп'яніння сів за кермо машини, в якій були дружина та син. Бо доїхати додому й напитися за кілька хвилин на місці він навряд чи встиг би. Так само дивно, що, провівши огляд підсудних, експерти не вказали жодного слова про їхній стан. Не віриться також, що троє чоловіків, відпочиваючи на ставку, були тверезі як скло. Та й узагалі важко усвідомити, що кримінальний закон виписаний таким чином (якщо дніпропетровські судді чогось не наплутали з тлумаченням постанови Пленуму ВС), що будь-хто може вдертися до чужого помешкання, а згодом ще й вимагати права на самозахист.

Поки в апеляційній інстанції перечитуватимуть матеріали справи, у Вищій раді юстиції вивчатимуть подання народного депутата Дмитра Шпенова, який уважає, що суді Довгинцівського райсуду м.Кривий Ріг порушили присягу, звільнивши вбивцю від покарання. «Я домагатимусь не лише їхнього звільнення, а й порушення кримінальної справи за винесення завідомо неправосудного рішення», — запевнив журналістів нардеп. Він також направив до Генеральної прокуратури звернення, яке підтримали представники всіх парламентських фракцій.

Брат загиблого Дмитро Югай, у коментарях газеті «Сегодня» розповів, що О.Таран намагався зам'яти справу. «Голова суду Надія Прудник повідомила мені, що підсудний буде засуджений за статтею щодо перевищення меж самозахисту і нібито за моє мовчання О.Таран перепише на мене свою агрофірму», — розповів він. На прес-конференції Д.Югай також повідомив, що суддя за три тижні до винесення вироку радила подати позов про відшкодування шкоди, бо «всеодно буде стаття за перевищення меж самооборони... «Але я хочу, аби він був покараний!» — наголосив брат загиблого.

А для українського судочинства набагато важливіше, аби належну оцінку одержали всі процесуальні повороти в «справі Тарана». Інакше з'являтимуться нові лозинські, які увірують, що правосуддя завжди на боці тих, у кого є бодай якась влада.

ПРЯМА МОВА

ДМИТРО ШПЕНОВ, *народний депутат України:*

— У цій справі вражає те, що всі три суди, що розглядали цю резонансну справу, включаючи і Довгинцівський райсуд м.Кривий Ріг, встановили, що група осіб з хуліганських спонукань переслідувала потерпілого й увірвалася в його будинок. Але такі дії суд зрештою кваліфікував як перевищення меж необхідної самооборони. Будь-який юрист скаже, що самооборона й хуліганство — несумісні поняття. Судді Довгинцівського райсуду не врахували цього факту, і це говорить про їхній непрофесіоналізм.

Що стосується можливого тиску на суддів, то якщо хто й тиснув, так це, судячи з інформації в Інтернеті, суми обіцяної їм «винагороди». Політичний тиск я виключаю повністю.

Можна зрозуміти дружину вбитого, що змінила свідчення, які дала на досудовому слідстві. Але також очевидно, що їх готували професійні юристи, використовуючи термінологію нормативних актів, невластиву простому громадянинові. Відомо, що на її ім'я вже куплена квартира, але ще не оформлена — чекають, коли вирок пройде процедуру оскарження. Враховуючи те, що це рішення ще переглядатиметься в апеляційній інстанції, ми не вносили подання до ВРЮ про притягнення до відповідальності суддів, котрі скасували перший вирок, щоб цей факт не було розцінено як тиск на суд.

ВОЛОДИМИР КОЛЕСНИЧЕНКО, *голова Вищої ради юстиції:*

— Мною проводиться перевірка відомостей, викладених у зверненні народного депутата Д.Шпенова, щодо наявності підстав для звільнення Надії Прудник, Андрія Козака та Наталії Середньої з посад суддів Довгинцівського районного суду м.Кривий Ріг за порушення присяги. Відповідно до закону про ВРЮ та рішення Конституційного Суду ми не в праві витребувати матеріали справи, провадження в якій не завершене. Як відомо, прокуратурою подано апеляційну скаргу. Потерпілі не скаржаться, ви знаєте позицію дружини, яка змінила свою думку й дала покази, які фактично пом'якшують відповідальність засудженого О.Тарана. Щоправда, адвокати потерпілої сторони звернулися із заявою, у якій викладені зауваження до протоколу судового засідання.

Відповідно до процедури, передбаченої Кримінально-процесуальним кодексом, суддя зобов'язаний повідомити учасників процесу про таку заяву, має бути призначене судове засідання, на якому суд повинен ці зауваження розглянути. Після того, як суд визначиться щодо цієї заяви та з урахуванням 15-денного терміну на оскарження вироку, гадаю, в апеляційній інстанції справа розглядатиметься десь у другій половині травня.

Уважаю, що також є підстави ставити питання стосовно відповідальності за порушення присяги і щодо суддів апеляційного суду, які переглядали вирок місцевого суду.

Але як перевіряючий, думаю, що є підстави і для порушення прокуратурою кримінальної справи за фактом постановлення судом завідомо неправосудного вироку. Тим паче що у ЗМІ говорилося про спроби вплинути в незаконний спосіб на свідків по цій справі.

Наразі остаточні висновки Вищою радою юстиції, виходячи із наших повноважень, поки що не можуть бути зроблені.

ВРЮ зі свого боку ретельно розбиратиметься в ситуації та інформуватиме громадськість про хід перевірки та колегіальне рішення з цього питання.

Ця подія свідчить про те, що і законодавець, і суспільство повинні усвідомлювати необхідність існування реальних механізмів упливу на незаконні дії з боку суддів. Судді повинні розуміти, що їх несумлінні дії потягнуть за собою не лише скасування рішень або вироку, а й матимуть наслідки щодо подальшої професійної діяльності, потягнуть за собою можливість кримінальної відповідальності у випадку встановлення факту постановлення завідомо неправосудного рішення.

ЄС

«Титанік» для Старого світу

Експерти прогнозують крах Євросоюзу через боргову кризу

ЛІНА МАЛИНОВА

ЄС погрожує Греції виключенням з Шенгенської зони, якщо до літа вона не покладе край нелегальній міграції через свої кордони. Крім непорозумінь у міграційній політиці, дотепер зберігається напруженість і в економіці єврозони. Тому експерти дедалі частіше замислюються над питанням: чи не спіткає ЄС доля СРСР через численні боргові кризи та ослаблення євровалюти?

Раніше однією з головних функцій ЄС вважали фінансову підтримку країн-членів, що спочатку надавало Євросоюзу більшого престижу й політичної стабільності, однак зараз схоже на те, що це стане й основною проблемою. Так, Ірландії свого часу в якості фінансової допомоги було виділено €85 млрд, Греція отримала €110 млрд для підтримки економіки, однак цього року їй було надано ще €130 млрд аби врятувати країну від дефолту. У свій час для покращення економічної ситуації в Португалії Європейський фонд фінансової стабільності дав згоду на виділення їй кредитів у розмірі €78 млрд. Така політика ЄС, як уважають фахівці, може поставити під загрозу існування Європейської Співдружності.

Так, відомий економіст Джордж Сорос зауважив, що першопричиною нинішньої боргової кризи єврозони є економічна криза 2008-го. А подальше ослаблення євро поставить під загрозу існування Європейського Союзу та призведе до проблем у світовій фінансовій системі. «Під час введення євровалюти були допущені численні помилки, які або ігнорувались владою, або не усвідомлювалися взагалі. Якщо євровалюта не витримає, це призведе до розпаду ЄС», — підкреслив він.

Нелегали з ісламських країн стали справжнім випробуванням для ЄС.

Водночас голова Європейської Ради Герман ван Ромпей зауважив: «Основна проблема в деяких країнах була в тому, що більшість країн — членів ЄС мають борг, що перевищує допустимий максимум у 60% ВВП». Це означає, що в перспективі можна буде очікувати на посилення чергових жорстких заходів між країнами-кредиторами та країнами-боржниками.

Варто зазначити, що й тактика ЄС змінюється і вже нині все частіше чуємо критику на адресу тієї чи іншої країни. Так, цього разу під гарячу руку потрапила Греція, їй вже вкотре нагадують про проблему з мігрантами. Близько 130 тисяч нелегалів з ісламських країн щорічно потрапляють до ЄС через турецько-грецький кордон. Аби вирішити цю проблему, Євросоюз виділив €250 млн для реалізації програми захисту грецьких кордонів. Подібна ситуація склалася в Італії, до якої іммігрували мешканці Тунісу, Єгипту, Лівії через революції в цих країнах.

Подібні заборони вже не дуже схожі на плюралізм поглядів і демократизм, адже втручання в політику окремої держави та погрози виключити її з європейських спільнот мають відверто політичний характер.

Поступово й досить непомітно для більшості ЄС змінив свою мету. Сьогодні вже призабулися гасла економічного розвитку, які звучали під час створення. Це союз, що має власний геополітичний простір, величезний вплив, і виступає як активне об'єднання з конкретними політичними орієнтирами. Однак експерти все частіше говорять про те, що є два аспекти, які вплинуть на подальший розвиток Євросоюзу, —іммігранти та економіка. А нестабільна економічна ситуація в ЄС, зокрема падіння євро, може бути позитивним чинником для росту долара, адже вже не створюватиме достойної валютної конкуренції.

Занепад єврозони може бути досить вигідним для таких держав, як США та Росія, що зможуть значно покращити свій економічний розвиток і розширити сфери впливу. Однак є думка, що фінансові негаразди ЄС все-таки вдасться подолати, зважаючи на тривале формування економічної політики та єдиного європейського ринку.

УГОРЩИНА

Списування президента

У січні цього року один з угорських журналів проаналізував дисертацію президента й виявив плагіат. Пізніше спеціальна комісія підтвердила те, що в науковій праці міститься понад двісті сторінок інформації з робіт закордонних вчених.

Дослідження на тему «Аналіз сучасних Олімпійських ігор» президент захистив в Інституті фізкультури 10 років тому. Проте цьогоріч журнал HGV заявив, що його дисертація містить незмінені уривки з роботи болгарського спортивного діяча Ніколи Георгієва.

Для перевірки цього факту було створено спеціальну комісію, що підтвердила наявність у роботі політика дослівних запозичень з двох наукових праць інших вчених. Тому комісія визнала роботу президента такою, що не відповідає професійним та етичним критеріям, а Університет медицини та спорту в Будапешті позбавив Пала Шмітта ступеня доктора наук.

На плагіат у дисертації президента одразу відреагувала опозиція, яка почала вимагати його відставки, заявляючи, що після цього П.Шмітт не гідний представляти країну. За відставку проголосували 338 депутатів, лише 5 депутатів виступили проти, а 6 — утрималось. Тимчасово обов'язки глави держави виконуватиме голова Державних зборів Ласло Кевер.

Зважаючи на те, що П.Шмітт спочатку заперечив свою провину, пізніше у своїй заяві він зауважив, що президент має бути символом нації, і через скандал він уважає своїм обов'язком піти з посади глави держави.

Двісті сторінок плагіату позбавили П.Шмітта президентства.

П.Шмітт є олімпійським чемпіоном з фехтування, в 1995—1999 рр. він був віце-президентом Міжнародного олімпійського комітету. У червні 2010-го його було обрано президентом Угорщини. І хоча, за конституцією, це представницька посада, у європейській державі особа після таких обвинувачень не може представляти інтереси країни.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

Контроль народу

Задля розслідування злочинів та боротьби з тероризмом спецслужби Великої Британії можуть отримати додаткові повноваження. Прийняття нового закону дозволить відстежувати електронну пошту, телефонні розмови, текстові повідомлення та запити в пошукових системах будь-якої людини, що проживає в Сполученому Королівстві.

Питання прийняття такого законопроекту вже порушується в країні не вперше. Так, востаннє ідею про доступ поліції до особистих листів та телефонних дзвінків озвучували у 2008 році, однак після серйозної критики з боку громадськості проект було відхилено.

Як запевнили у МВС, цей закон дозволить поліції та спецслужбам за певних обставин отримувати доступ до даних користувачів, що дасть можливість підвищити рівень громадської безпеки.

Водночас правозахисники зазначають, що такі розширення повноважень поліції спричинять відверте стеження за мешканцями Великої Британії і втручання в їхнє приватне життя.

Так, директор правозахисної компанії «Великий брат» Нік Піклс зауважив: «Це безпрецедентний крок, який за рівнем стеження за власним народом поставить Британію в один ряд з Китаєм та Іраном».

Водночас колишній «тіньовий» міністр внутрішніх справ Девід Девіс наголосив, що зараз для отримання доступу до такої інформації потрібне судове рішення. «Не варто відходити від цього правила, якщо ми говоримо про сучасне цивілізоване суспільство», — заявив він.

Якщо законопроет все-таки приймуть, то відповідні компанії будуть зобов'язані за запитом урядових організацій надавати доступ до електронної пошти, дзвінків і СМС мешканців, а також можливість відстежувати відвідуваність сайтів. І хоча офіційні особи не зможуть читати особисту переписку громадян, але матимуть можливість відстежити, хто, з ким і як часто спілкується.

ШВЕЙЦАРІЯ

Ордер для сусіда

Трьох чиновників податкового відомства землі Північний Рейн — Вестфалія було обвинувачено в шпигунстві. У 2010 році вони купили диск з даними про тих, хто уникає сплати податків у ФРН, зберігаючи кошти у швейцарських банках.

Два роки тому чиновники купили за €2,5 млн у швейцарського інформатора диск з даними про клієнтів з Німеччини, котрі ухилялися від сплати податків, зберігали гроші у швейцарському банку Credit Suisse. Влада Швейцарії обвинувачує чиновників у економічному шпигунстві та порушенні банківської таємниці.

Глава уряду землі Північний Рейн — Вестфалія Ханнелоре Крафт зауважила, що рішення швейцарської влади є необґрунтованим, адже представники податкових відомств усього лише виконували обов'язки щодо виявлення громадян, котрі уникають сплати податків і зберігають свої гроші на банківських рахунках у Швейцарії.

Коментуючи ситуацію, міністр фінансів Норберт-Вальтер Борьянс зазначив: «Злочинцями є не ті, хто вистежує податкових злочинців, а ті, хто приховує від оподаткування мільярдні суми, а також самі швейцарські банки».

На думку влади ФРН, співробітники банку Credit Suisse допомагали німцям, котрі ухилялися від сплати податків, переводити свої капітали у Швейцарію. Після підписання угоди про оподаткування банківських вкладів банки з січня 2013 р. будуть самі збирати податки німецьких клієнтів і в анонімній формі передавати кошти Німеччині.

Однак більшість експертів зауважує, що завдяки закону «Про банківську таємницю» банки у Швейцарії є значно привабливішими для клієнтів інших країн. Якщо банки й надалі передаватимуть дані клієнтів, що ухиляються від сплати податків, то кількість вкладів у фінансових установах Швейцарії значно зменшиться.

КИТАЙ

Боротьба зі «шкідниками»

У Китаї заарештовано близько тисячі молодих людей, які, на думку представників влади, поширювали неправдиву інформацію. У повідомленнях, розміщених в Інтернеті, йшлося про державний переворот у країні.

За інформацією китайського агентства Синьхуа, з мережі було вилучено понад 200 тис. відповідних повідомлень. До того ж власники понад 3 тис. сайтів отримали попередження. Також у країні було заблоковано доступ до 2 найбільших платформ для ведення мікроблогів. А минулого тижня у зв'язку з цим інцидентом закрито понад 10 сайтів.

Як відомо, нещодавно саме в китайському сегменті Інтернету, зокрема в мікроблогах, почали з'являтися повідомлення про те, що в Пекін було введено підрозділи військових, а також техніку.

У блогах зазначалося, що це пов'язано з політичною боротьбою у вищих ешелонах влади і що в країні намагаються організувати державний переворот. Відомо, що чутки про переворот з'явилися після офіційного оголошення про арешт за підозрою в корупції члена політбюро ЦК КПК Бо Сілая.

НІМЕЧЧИНА

Остання надія — на заробітчан

Після трьох років перебування у ФРН трудові мігранти отримають посвідки на постійне проживання

Влада впевнена, що полегшення умов імміграції збільшить кількість працездатного населення, а це у свою чергу вирішить проблему нестачі кваліфікованих спеціалістів у країні. Німеччина розраховує на приплив іммігрантів уже влітку цього року, після ухвалення відповідного закону.

Відомо, що уряд ФРН ще навесні минулого року розпочав лібералізацію ринку праці, знявши обмеження на в'їзд для трудових мігрантів з країн Східної Європи, що вступили до ЄС у 2004 році. До того ж, експерти вже неодноразово звертали увагу на те, що збільшення кількості іммігрантів у Німеччині може врятувати країну від демографічної кризи.

Покращити становище не може навіть вільне пересування європейців у межах ЄС, адже від них надходить украй мало заявок на роботу в Німеччині. У післякризовий період німецькі компанії все частіше скаржилися на те, що їм не вистачало висококваліфікованих працівників, як у технічній, так і в соціальній сферах. Зокрема, потрібні медсестри й персонал для будинків престарілих та інвалідів, а також представники інших професій — токарі, обробники металу, точильники та інженери.

Водночас член ВДП Ернст Пфістер уважає, що вдосконалення міграційної політики в країні вкрай важливе. «Якщо ми хочемо, щоб висококваліфіковані фахівці приїжджали працювати в Німеччину з інших країн, ми повинні значно полегшити їм умови працевлаштування тут», — підкреслив він.

Одним з таких «полегшень» у новому законі буде зниження рівня зарплати, необхідного для отримання довгострокової посвідки на проживання. Влада планує знизити ці показники з €66 тис. до €44,8 тис. на рік. А для деяких професій, як повідомляє Frankfurter Allgemeine Zeitung, буде достатньо зарплати в €34,2 тис. Такі умови поширюватимуться на спеціальності, що мають найбільший попит у країні, зокрема, на інженерів, програмістів і лікарів. А вже через три роки роботи у ФРН трудові мігранти отримають посвідку на постійне проживання.

Крім того, уряд має намір увести особливий тип візи для охочих працевлаштуватися. За цією візою іноземні громадяни зможуть упродовж 6 місяців перебувати в Німеччині для пошуку роботи. Щоб отримати її, достатньо буде пред'явити диплом про освіту й довести наявність грошей для проживання в країні, а значна перевага, як і завжди, буде надаватися тим, хто володіє німецькою мовою.

Також для залучення іноземних фахівців пропонується зробити більш привабливою можливість для студентів з інших країн отримати освіту в Німеччині. Тому в межах нового закону передбачається, що іноземні громадяни, які закінчили німецькі університети, зможуть залишатися в країні протягом півтора року для пошуку роботи.

Згідно з минулорічними даними більшість іммігрантів потрапляє до Німеччини з європейських країн. Перше місце за кількістю іноземців займає Туреччина, друге — Польща, третє — Росія. Мігрантами в Німеччині вважаються всі, хто переїхав у країну після 1950 року, а також їхні діти. Тому не дивно, що кожен п'ятий мешканець ФРН є іммігрантом.

Закон Бізнес

Засновник і видавець:
ТОВ «Редакція газети «Закон і Бізнес»

Головний редактор:
Роман БОБОВ

Газета виходить з 15 червня 1991 року

Свідоцтво КВ № 3805 від 20.05.99

Р/р № 2600400002637
в АКБ «Правекс-Банк» м.Києва,
МФО 321983, код ЄДРПОУ 30374826

Багатоканальний телефон:
(044) 537-34-33

Адреса:
01021, м.Київ, Кловський узвіз, 9/2
E-mail: inzib@optima.com.ua

©При передруку матеріалів посилання на газету «Закон і Бізнес» обов'язкове

Редакція може публікувати матеріали в дискусійному порядку, не поділяючи поглядів автора

Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення тексту

Рукописи не рецензуються і не повертаються

Листування з читачами — тільки на сторінках газети

Оголошення і реклама друкуються мовою оригіналу. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець

Матеріали з позначкою (К) друкуються на комерційній основі

Виходить 52 рази на рік по суботах українською та російською мовами

Набір, верстка і фотоформи газети — комп'ютерний центр тижневика «Закон Бізнес»

Номер віддрукований у ТОВ «Мега-Поліграф», 04073, м.Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14

Номер підписано до друку 05.04.2012

Зам. № 24147
Загальний наклад 11700

ІНІЦІАТИВА

Навчити любити

Міністр внутрішніх справ Росії Рашид Нургалієв запропонував увести в поліцейських навчальних закладах новий предмет — людинолюбство, оскільки, на його думку, відомчі вузи, крім іншого, повинні прищеплювати майбутнім слугам закону такі якості.

Про це Р.Нургалієв заявив на виїзному засіданні громадської ради при МВС в Академії управління міністерства, додавши: «Ми дуже озлоблені зараз, у нас дуже багато проблемних питань, а треба просто навчитися слухати й бути почутим, треба уміти співпереживати, співчувати, тому що ми працюємо з людьми».

За словами глави МВС, подібний предмет слід увести як у московському, так і в регіональних вузах.

Пропозиція Р.Нургалієва зазнала критики з боку різних політичних сил і пересічних громадян. Основні аргументи його опонентів зводяться до того, що людинолюбству не можна навчити, і якщо комусь необхідно вивчати такий предмет, це свідчить про його неадекватність.

САНКЦІЇ

По 900 євро королю

Національний суд Іспанії виніс вирок членам панк-групи «Печія», що образили главу держави — короля Хуана Карлоса. За виконання образливої пісні кожен з музикантів зобов'язаний виплатити по €900.

Композиція, в якій короля зобразили не найкращим чином, прозвучала під час одного з музичних фестивалів, що патронуються місцевою владою. Більш того, з'явилася вона й на компакт-диску групи, вихід якого також фінансували організатори заходу.

Водночас суд відмовив іспанському монархові, що вимагав від кривдників компенсацію в розмірі €100 тис. на користь королівського будинку.

МИСТЕЦТВО

«Культурний інфаркт»

Німцям запропонували закрити половину музеїв і театрів

ДАРИНА ЄРЬОМІНА

У Німеччині вийшла книга про провал культурної політики країни. Чотири експерти в галузі культурного менеджменту — Дітер Хазельбах, Армін Кляйн, Піус Кнюзель і Штефан Опіц — поставили невтішний діагноз німецькому суспільству, назвавши свою книгу «Культурний інфаркт: дуже багато всього і скрізь одне й те ж». Автори запропонували радикальне вирішення проблеми — закрити половину музеїв, театрів і бібліотек, що існують за державний рахунок.

Дрезденській галереї закриття не загрожує: один з найстаріших музеїв Європи переживе будь-який «культурний інфаркт».

У Німеччині налічується близько 6,3 тис. музеїв, 140 театральних майданчиків і 8,2 тис. бібліотек, які фінансуються в основному з федерального й регіонального бюджетів. Щорічно влада виділяє на їх підтримку близько €9 млрд. Більшість цих установ не в змозі існувати без субсидій, оскільки окупаються лише на 15%. При цьому лише кожен десятий німець є їх постійним відвідувачем.

Автори книги порушили кілька ключових питань. Чому більшість німців повинна спонсорувати театри й музеї, якщо самі вони не ходять туди? Навіщо фінансувати установи, які не викликають інтересу в публіки? У результаті експерти дійшли висновку, що держпідтримка тільки шкодить мистецтву: в цій сфері не вистачає вільної конкуренції, а також участі громадян у формуванні культурної політики.

Автори порівнюють нинішній стан музеїв і театрів з постійним сезонним розпродажем і пропонують наполовину зменшити пропозицію, щоб таким чином відродити різноманітність і підвищити цінність мистецтва. Все це вони втілюють у провокаційну форму, заявляючи, що «від культури можна відмовитися, принаймні наполовину». На їхню думку, існуюча система стала дуже незграбною й недемократичною, тому її потрібно «розворушити».

Ключовий аргумент їхніх опонентів полягає в тому, що тільки мистецтво, що фінансується державою, може бути вільним, оскільки в цьому випадку воно не залежить від попиту. Критики побоюються, що, як тільки музеї й театри перестануть отримувати субсидії від влади, вони почнуть орієнтуватися на потреби натовпу й перетворять високе мистецтво на розвагу.

Проте автори книги дивляться на це по-іншому: на їхню думку, держава, фінансуючи установи культури, поводиться зі своїми громадянами як з маленькими дітьми, вибираючи за них «хороше» й «погане» мистецтво.

Крім того, політики регулярно закликають музеї , які потребують багато грошей, «підчистити» сховища . У цьому контексті установам культури, від яких вимагають перейти на самоокуповування й самостійно вирішувати свої фінансові труднощі, в результаті доводиться вдаватися до крайніх заходів і продавати витвори мистецтва.

У 2006 році дирекція крефельдського музею, щоб зробити ремонт, вирішила продати картину Клода Моне «Вид на будівлі британського парламенту». Її вартість оцінювали у €20 млн. Врятувати картину від продажу вдалося тільки завдяки втручанню громадськості. У 2010 р. музей Везербург у Бремені, щоб покращити своє фінансове становище, продав на аукціоні картину Герхарда Ріхтера «Матроси» більш ніж за €13 млн.

Крім того, німецьким музеям доводиться все частіше захищати свої предмети мистецтва й доводити чиновникам, чому дві-три однакові картини Альбрехта Дюрера (мова йде про копії) є цінністю. Тепер же навіть нове керівництво Німецького союзу музеїв пропонує вибрати одну з картин, яка збереглася найкраще, а від решти позбутися.

Представники музеїв і театрів стверджують: якщо пропозиції авторів будуть прийняті, то це приведе до культурного зубожіння нації. Їх звинувачують у тому, що вони розмірковують про культурну політику, сидячи в університетах і міністерствах. Про це, зокрема, заявив відповідальний за культурну політику Мюнхена й голова комітету з культури Конгресу німецьких міст Ганс Георг Кюпперс. Він стверджує, що в цьому випадку недоречно навіть говорити про субсидії — мова йде про інвестиції в духовний розвиток міст, тому не можна вимагати прибутковості в цій сфері.

Проте, незважаючи на критику стосовно авторів книги, вони досягли мети — спровокували публічну дискусію з питання, яке довгий час замовчувалося в німецькому суспільстві.

КНИГИ

Герой їхніх романів

Північнокорейські ЗМІ підрахували загальну кількість літературних творів, присвячених Кім Чен Іру. Як виявилось, починаючи з 70-х років минулого століття, генералісимус КНДР був героєм понад 73 тис. книг.

Зокрема, керівника держави вихваляли в таких творах як «Щастя Кореї», «Гігантські кроки», «Ера слави» і «Променисте керівництво». За інформацією місцевих газет, розповіді, новели й поеми, присвячені вождеві КНДР, «відображають глибоку повагу й абсолютну довіру армії і народу до свого лідера».

Багато творів, у яких вихваляють заслуги Кім Чен Іра, було створено вже після смерті генерального секретаря Трудової партії. Так, у ході 100-денного трауру письменники, поети й композитори присвятили йому близько 3,5 тис. творів, серед яких особливої уваги заслуговує збірка «Сонце сонгун вічно». Як відзначає інформаційне агентство ЦТАК, у ньому розповідається про «немеркнучі заслуги» керівника КНДР у справі створення й реалізації політики «сонгун», що передбачає пріоритет армії.

Що ж до присвячених вождеві пісень, то найбільш популярними на радіостанціях і телеканалах стали «Наш генерал, як сонце, буде вічно живим» і «Народе генерала Кім Чен Іра, піднімайся!».

Кім Чен Іру присвятили понад 73 тис. книг.

«ЗіБ» уже повідомляв про те, що напередодні сімдесятиріччя північнокорейського лідера в Пхеньяні було відкрито гігантський пам'ятник — шестиметровий монумент двох вершників — Кім Чен Іра і його батька Кім Ір Сена.

УСМІХНИСЬ!

Сергій ЮЛІН

Війна без страху

Американські військові абсолютно не бояться початку війни з Китаєм. Адже американський бронебійний снаряд пробиває броню будь-якого китайського танка.

Китайці теж не бояться війни з Америкою, адже їхній танк удвічі дешевший, ніж американський снаряд.

Вибір є

Летить американець літаком української авіакомпанії. Підходить до нього красива стюардеса й питає:

— Бажаєте пообідати?

— А який вибір?

— Так або ні.

Образа дією

У відділення міліції вбігає розлючена пані:

— Я хочу подати заяву на свого сусіда за образу!

— У чому ви його звинувачуєте? — уточнює черговий.

— Вчора я напилась і він цим скористався!

— Згвалтував? — уточнює міліціонер.

— Ні, втік!

Прозріння

Вранці в понеділок після третьої вилки супу розумієш, що щось не так.

АФОРИЗМ

Уводити закони, що суперечать законам природи, — означає породжувати злочини, щоб потім їх карати.

Томас ДЖЕФФЕРСОН (народився 13 квітня 1743 року)

ПЕРЕВІРКА

Підозрілий колір

Адміністративний суд м.Кобленца (ФРН) дозволив поліції проводити огляд громадян, якщо їхня зовнішність видається вартовим порядку підозрілою. Таке рішення було ухвалене в ході розгляду справи німця, затриманого поліцейськими через колір шкіри.

Чорношкірого чоловіка затримали в під'їзді, бо він мав вигляд іноземця. Чоловік відмовився пред'явити документи, аби варта порядку могла переконатися, що він не в'їхав до Німеччини незаконно.

Поліцейські обшукали його рюкзак і, не знайшовши там нічого підозрілого, відвезли громадянина у відділення, де незабаром з'ясувалося, що він — законослухняний житель Німеччини.

Ображений такою поведінкою вартових порядку, чоловік звернувся до суду, звинувативши їх у расовій дискримінації. Проте суд був на боці поліції й підтвердив, що на певних ділянках вона має право проводити контроль, якщо зовнішність людини викликає підозри. Зокрема, до таких ділянок відносяться місця, які нелегали використовують для проникнення в країну.

Водночас представник руху «Ініціатива чорношкірих німців» Тахир Дела різко розкритикував таке рішення. За його словами, людям, зовнішність яких свідчить про їх іноземне походження, і без того дістається від поліції більше, ніж білим, а якщо варта порядку отримає офіційну санкцію суду на огляд «за кольором шкіри», це дасть привід для нових випадків дискримінації.

ОСВІТА

Екзаменаційне фото

У США знайшли спосіб боротьби з шахрайством під час вступу до вузів: з осені цього року в країні почнуть діяти нові правила допуску абітурієнтів до іспитів.

Тепер усі охочі вступити у вищі навчальні заклади будуть зобов'язані надати свою фотографію не лише після прибуття на іспит, а й під час реєстрації. Таким чином влада планує унеможливити здавання тестів замість абітурієнтів підготовленішими учнями чи студентами. Як правило, на посвідчення шахраї наклеюють свою фотографію, указуючи при цьому особисті дані тих, за кого відповідають на питання.

Крім того, тим, хто вступає, буде заборонено реєструватися на іспит того ж дня, коли вони мають намір його складати, а також змінювати місце здачі тестів.

Також вищі навчальні заклади планують тісніше співпрацювати зі школами, в яких раніше навчались абітурієнти. В обов'язковому порядку в школи надсилатимуть відомості про результати іспитів, щоб у випадку обману там змогли виявити підозріло високі результати тих або інших учнів. Разом з даними про тести надсилатимуть і фотографії людей, що їх здали.

Також тепер абітурієнтів зобов'яжуть указувати свій рік народження і стать, аби припинити практику складання іспитів студентами за школярок, за іменами яких не можна визначити їхню стать.

ЗАБОРОНА

Небезпечні «динозаври»

У нью-йоркських школах відмовилися від вживання 50 слів

Департамент освіти штату Нью-Йорк заборонив використання в шкільних тестах слів, які, на думку влади, можуть образити почуття учнів.

Чиновники вважають, що «певні фрази, слова й вирази можуть викликати в дітей неприємні спогади, емоції або ж узагалі образити учнів».

Слово «динозавр», наприклад, містить в собі посилання на теорію еволюції, що, на думку співробітників департаменту освіти, може образити почуття тих, хто вірить у божественне походження життя на Землі.

З таких причин вирішили не використовувати й словосполучення «день народження», адже учні, які є представниками «Спілки свідків Єгови», це свято не відзначають. Що стосується усіх християн, то неполіткоректним щодо них визнано слово «хеллоуін».

Крім того, влада штату вважає образливими слова «бідність» і «рабство». Перше, на їхню думку, може «завдати емоційної травми» дітям, чиї батьки втратили роботу, друге — образити відчуття юних афроамериканців. Слово ж «дискотека» чиновники взагалі вважають «розпусним і провокаційним».

У свою чергу вчителі шкіл, в яких заборонили використання неполіткоректних слів, категорично проти нововведення. На їхню думку, така заборона є не тільки абсурдною, а й шкідливою. Викладачі сумніваються в тому, що учні зможуть успішно розвиватися, якщо не навчаться писати слова, використовувані в повсякденному житті. Діти не повинні розплачуватися за «лінгвістичні проблеми» дорослих, стверджують учителі.

Розглянути скелет доісторичного ящера нью-йоркські школярі все ще можуть, а ось написати про динозавра в тестах — уже ні.

КВАЛІФІКАЦІЯ

Почав з «України», закінчив…

Коли особа вчинила кілька тотожних злочинів, перший кваліфікується за ч.1 відповідної статті Особливої частини КК, а наступні — за частиною другою цієї статті за ознакою повторності

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

8 листопада 2010 р. **м.Київ**

Колегія суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України в складі:

головуючого — ШКОЛЯРОВА В.Ф.,
суддів: ГРИЦІВА М.І. ТА КОРОТКИХ О.А.,
за участю прокурора ЧОРНОЇ І.С. ,

розглянувши в судовому засіданні кримінальну справу за касаційною скаргою першого заступника прокурора Харківської області на постановлене щодо *Особи 4* судове рішення,

ВСТАНОВИЛА:

вироком Богодухівського районного суду Харківської області від 6.09.2010 *Особу 4*, *Інформація 1*, раніше судимого 11.03.2008 за ч.1 ст.309 КК до обмеження волі на строк 1 рік і на підставі ст.75 КК звільненого від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком 2 роки, засуджено за ч.2 ст.185 КК до обмеження волі на строк 2 роки.

На підставі ч.1 ст.71 КК *Особі 4* визначено остаточне покарання у виді обмеження волі на строк 2 роки 1 місяць.

Постановлено стягнути з *Особи 4* на користь потерпілого *Особи 5* 5000 грн. на відшкодування матеріальної шкоди.

В апеляційному порядку справа не розглядалась.

Особу 4 визнано винним та засуджено за вчинення ним злочинів за таких обставин.

На початку липня 2009 року, приблизно о 10 год., *Особа 4*, знаходячись на вул. Комарова в м.Богодухів Харківської області, таємно викрав велосипед «Україна», який належав *Особі 6*, чим завдав потерпілій матеріальної шкоди на суму 313 грн.

26.09.2009, знаходячись за *Адресою 1*, *Особа 4* повторно викрав гроші в сумі 5000 грн., які належали *Особі 5*, чим завдав йому матеріальної шкоди на вказану суму.

У касаційній скарзі прокурор порушив питання про скасування вироку щодо *Особи 4* у зв'язку з неправильним застосуванням судом кримінального закону. Вважає, що дії засудженого за епізодом крадіжки на початку липня 2009 року велосипеда «Україна», який належав *Особі 6*, слід кваліфікувати за ч.1 ст.185 КК, оскільки в діях засудженого відсутня кваліфікуюча ознака ч.2 ст.185 КК — вчинення злочину повторно. Просить вирок скасувати, а справу направити на новий судовий розгляд.

Заслухавши доповідача, прокурора, який частково підтримав касаційну скаргу і просив вирок щодо *Особи 4* змінити, перекваліфікувати його дії за епізодом крадіжки на початку липня 2009 року велосипеда «Україна», який належав *Особі 6*, з ч.2 ст.185 на ч.1 ст.185 КК та призначити йому остаточне покарання за сукупністю злочинів визначене судом першої інстанції, перевіривши матеріали справи та обговоривши наведені у скарзі доводи, колегія суддів уважає, що вона підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Висновки суду про доведеність винності засудженого *Особи 4* у вчиненні ним злочинів, за які його засуджено, відповідають фактичним обставинам справи, підтверджені дослідженими в судовому засіданні та викладеними у вироку доказами, яким судом дано належну оцінку і в касаційній скарзі не оспорюються.

Разом з тим, правильно встановивши фактичні обставини справи, судом невірно кваліфіковано дії *Особи 4* за епізодом викрадення на початку липня 2009 року велосипеда «Україна», який належав потерпілій *Особі 6*.

Відповідно до вимог ч.2 ст.33 КК та роз'яснень, що містяться в п.9 постанови Пленуму ВС №7 від 4.09.2010 року «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки», при сукупності злочинів кожен з них підлягає кваліфікації за відповідною статтею або частиною статті Особливої частини цього кодексу.

Це правило застосовується, зокрема, і тоді, коли особа вчинила кілька тотожних злочинів (злочинів одного виду), які утворюють повторність, але перший із них не має кваліфікуючих ознак. У таких випадках перший злочин кваліфікується за частиною першою відповідної статті Особливої частини КК, а один чи кілька наступних, за відсутності інших кваліфікуючих ознак за частиною другою цієї статті за ознакою вчинення його (їх) повторно.

Цих вимог закону судом дотримано не було.

Як убачається з матеріалів справи, органом досудового слідства *Особі 4* було пред'явлено обвинувачення за двома епізодами таємного викрадення чужого майна: на початку липня 2009 року велосипеда, який належав *Особі 6*, та 26.09.2009 року грошей у потерпілого *Особи 5*, вчинене повторно і ці його дії було кваліфіковано за ч.2 ст.185 КК.

Згідно з вироком, суд, дійшовши висновку щодо доведеності винності засудженого *Особи 4* у вчиненні цих злочинів також кваліфікував дії останнього за ч.2 ст.185 КК.

Проте судом не взято до уваги, що відповідно до вимог ч.2 ст.33 КК у разі вчинення особою двох різних злочинів, які утворюють сукупність злочинів, передбачених різними частинами ст.185 КК, кожен з них підлягає окремій кваліфікації.

Таким чином, враховуючи наведене, колегія суддів уважає, що дії *Особи 4* за епізодом таємного викрадення на початку липня 2009 року велосипеда «Україна», належного *Особі 6*, необхідно перекваліфікувати з ч.2 ст.185 на ч.1 ст.185 КК з призначенням йому покарання в межах санкції цього закону.

Разом з тим колегія суддів уважає, що загальний строк покарання, призначений судом, зміні не підлягає, оскільки обсяг обвинувачення, визнаного доведеним, не зменшився і таке покарання відповідає вимогам ст.65 КК.

Виходячи з викладеного, керуючись стст.394—396 КПК та п.2 Перехідних положень закону «Про судоустрій і статус суддів» №2453-VI від 7.07.2010, колегія суддів

УХВАЛИЛА:

касаційну скаргу першого заступника прокурора Харківської області задовольнити частково.

Вирок Богодухівського районного суду Харківської області від 6.09.2010 року щодо *Особи 4* змінити.

Перекваліфікувати його дії за епізодом крадіжки велосипеда належного *Особі 6* вчиненого на початку липня 2009 року, з ч.2 ст.185 КК на ч.1 ст.185 КК і призначити йому за цим законом покарання у виді арешту строком на 6 місяців.

На підставі ч.1 ст.70 КК, за сукупністю злочинів, передбачених ч.1 ст.185 та ч.2 ст.185 КК, шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим, *Особі 4* призначити покарання у виді обмеження волі на строк 2 роки.

Відповідно до ст.71 КК *Особі 4* до покарання призначеного за даним вироком частково приєднати невідбуту частину покарання за попереднім вироком від 11.03.2008 й визначити йому остаточне покарання у виді обмеження волі на строк 2 роки 1 місяць.

САНКЦІЇ

Товариші по злочину

Посилення покарання при новому розгляді судом першої або апеляційної інстанції допускається тільки за умови, що вирок було скасовано за м'якістю

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ
Іменем України
Ухвала

29 листопада 2011 р. **м.Київ**

Колегія суддів судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у складі:

головуючої — ГРИГОР'ЄВОЇ І.В.,
суддів: ЄЛЕНІНОЇ Ж.М., ФУРИКА Ю.П., ЗА УЧАСТЮ ПРОКУРОРА ГЛАДКОГО О.Є.

розглянула в судовому засіданні кримінальну справу за касаційними скаргами прокурора, який брав участь у розгляді справи судом першої та апеляційної інстанцій, захисника *Особи 1* на ухвалу Апеляційного суду Запорізької області від 27.04.2011 щодо *Особи 2*, *Особи 3*, *Особи 4*.

Вироком Вільнянського районного суду Запорізької області від 17.02.2010 *Особу 2*, *Інформація 1*, громадянина України, такого, що не має судимості відповідно до ст.55 КК (в редакції 1960 року), засуджено за ч.4 ст.187 КК на 8 років позбавлення волі з конфіскацією майна, ч.5 ст.186 КК на 8 років позбавлення волі з конфіскацією майна, ст.304 КК на 3 роки позбавлення волі.

На підставі ч.3 ст.70 КК за сукупністю злочинів *Особі 2* остаточно визначено покарання у вигляді позбавлення волі на строк 8 років 6 місяців позбавлення волі з конфіскацією майна.

Особу 3, *Інформація 2*, громадянина України, несудимого, засуджено за ч.4 ст.187 КК із застосуванням ст.69 КК на 6 років позбавлення волі з конфіскацією майна, ч.5 ст.186 КК із застосуванням ст.69 КК на 6 років позбавлення волі з конфіскацією майна.

На підставі ч.1 ст.70 КК за сукупністю злочинів *Особі 3* остаточно визначено покарання у вигляді позбавлення волі на строк 6 років 6 місяців позбавлення волі з конфіскацією майна.

Особу 4, *Інформація 3*, громадянина України, несудимого, засуджено за ч.4 ст.187 КК із застосуванням ст.69 КК на 5 років позбавлення волі без конфіскації майна на підставі ст.98 КК, ч.5 ст.186 КК із застосуванням ст.69 КК на 5 років позбавлення волі без конфіскації майна на підставі ст.98 КК.

На підставі ч.1 ст.70 КК за сукупністю злочинів *Особі 4* остаточно визначено покарання у вигляді позбавлення волі на строк 5 років 6 місяців позбавлення волі.

Вироком суду *Особу 2*, *Особу 3* та *Особу 4* визнано винними та засуджено за те, що вони в період з 8.10.2007 до 18.03.2008 в складі організованої групи вчинили розбійні напади та відкрите викрадення чужого майна за таких обставин.

Особа 2 з метою незаконного збагачення вирішив створити злочинну групу, для участі в якій залучив своїх товаришів *Особу 3* та *Особу 4*, на що вони погодились. *Особа 2*, визначивши, що на трасі Харків-Сімферополь поблизу м.Запоріжжя перебувають жінки, які надавали сексуальні послуги за грошову винагороду, обрав їх об'єктами нападів. Будучи організатором, *Особа 2* здійснював загальне керівництво групою, самостійно і разом з іншими учасниками планував злочинну діяльність та вчинення конкретних злочинів, розподіляв ролі між учасниками групи, підшукував об'єкти нападів, знаряддя та засоби вчинення злочинів, а також безпосередньо брав участь у нападах; *Особа 3* та *Особа 4* як учасники злочинної групи підшукували об'єкти і засоби вчинення злочинів та брали участь у їх скоєні. Для мобільності учасники злочинної групи використовували автомобілі ВАЗ-2101 державний номер №*, яким керував *Особа 2*, та Іж 2715 державний номер №**, яким керував *Особа 3*.

Згідно з розподілом ролей *Особа 2* під приводом надання йому сексуальних послуг запрошував до свого автомобіля жінок, згодом до салону сідали *Особа 3* та *Особа 4*. Від'їхавши до неосвітленого місця на трасі, члени злочинної групи, погрожуючи застосувати стартовий пістолет «MARINE-2005», відкрито заволодівали майном потерпілих.

Так, за викладених у вироку обставин *Особа 2*, *Особа 3* та *Особа 4*, діючи відповідно до розробленого плану, 8.10.2007 близько 17 год. 30 хв. біля с.Люцерна, погрожуючи за допомогою вказаного пістолета застосуванням насильства, небезпечного для життя і здоров'я потерпілої, відкрито заволоділи мобільним телефоном та грошима *Особи 5* на загальну суму 500 грн.

20.01.2008 приблизно о 17 год. в районі с.Мокрянка члени організованої групи за аналогічних обставин, завдавши кілька ударів по голові та з погрозами застосувати пістолет «MARINE-2005», заволоділи грошима *Особи 6* в сумі 200 грн.

31.01.2008 близько 18 год. біля с.Наталівка *Особа 2*, *Особа 3* та *Особа 4*, вдаривши *Особу 7* по голові, та, погрожуючи скинути її до кам'яного кар'єру, заволоділи її грошима в сумі 50 грн. та мобільним телефоном з карткою оператора загальною вартістю 420 грн.

18.03.2008 близько 16 год. 30 хв. члени організованої групи шляхом завдання ударів та, погрожуючи застосувати стартовий пістолет, заволоділи мобільним телефоном та грошима *Особи 8* на загальну суму 700 грн.

Вони 24.02.2008 близько 18 год., застосувавши насильство, яке не є небезпечним для життя і здоров'я *Особи 9*, повторно відкрито заволоділи її мобільним телефоном вартістю 400 грн. та грошима в сумі 200 грн.

Крім того, *Особа 2*, достовірно знаючи, що *Особа 4* є неповнолітнім, втягнув його в злочинну діяльність.

Ухвалою Апеляційного суду Запорізької області від 27.04.2011 вирок районного суду змінено. Виключено із обвинувачення *Особи 2*, *Особи 3* та *Особи 4* за стст.186, 187 КК кваліфікуючу ознаку вчинення злочинів організованою групою, перекваліфіковано їх дії з ч.5 ст.186 КК на ч.2 ст.186 КК та з ч.4 ст.187 КК на ч.2 ст.187 КК. Призначено покарання:

Особі 2 за ч.2 ст.186 КК у вигляді позбавлення волі на строк 4 роки, за ч.2 ст.187 КК у вигляді позбавлення волі на строк 7 років з конфіскацією всього майна, що є його власністю, за ст.304 КК у вигляді позбавлення волі на строк 3 роки. На підставі ч.1 ст.70 КК остаточно призначено 7 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна, що є його власністю;

Особі 3 за ч.2 ст.186 КК призначено покарання у вигляді позбавлення волі на строк 4 роки, за ч.2 ст.187 КК із застосуванням ст.69 КК у вигляді позбавлення волі на строк 5 років з конфіскацією всього майна, що є його власністю. На підставі ч.1 ст.70 КК остаточно призначено 5 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна, що є його власністю;

Особі 4 за ч.2 ст.186 КК із застосуванням ст.69 КК — у вигляді позбавлення волі на строк 3 роки, за ч.2 ст.187 КК із застосуванням ст.69 КК у вигляді позбавлення волі на строк 4 роки. На підставі ч.1 ст.70 КК остаточно призначено 4 роки позбавлення волі.

Виключено із вступної частини вироку вказівку про судимість *Особи 2*. Уточнено дані про *Особу 3* щодо дати та місця його народження. Скасовано рішення про визнання автомобілів ВАЗ-2101 та Іж 2715 знаряддями злочинів та постановлено повернути їх законним володільцям. У решті вирок залишено без зміни.

У касаційній скарзі прокурор посилається на те, що суд апеляційної інстанції дав невірну оцінку дослідженим доказам, зокрема тим, що вказують на ознаки організованої групи, внаслідок чого необгрунтовано виключено з кваліфікації дій засуджених цю ознаку. Неправильне застосування кримінального закону, на думку прокурора, потягло призначення покарання, яке не відповідає ступеню тяжкості вчиненого злочину та особам засуджених внаслідок м'якості. Також зазначає про безпідставне застосування до *Особи 4* та *Особи 3* положень ст.69 КК. Ставить питання про скасування ухвали апеляційного суду з направленням справи на новий апеляційний розгляд.

Захисник *Особа 1* у касаційній скарзі просить змінити ухвалу апеляційного суду, пом'якшити призначене *Особі 3* покарання та застосувати ст.75 КК. Посилається на дані про особу засудженого, який вперше притягується до кримінальної відповідальності, позитивно характеризується, має на утриманні неповнолітню дитину, відшкодував завдану матеріальну шкоду, активно сприяв розкриттю злочинів. Також вказує на те, що апеляційний суд безпідставно призначив *Особі 3* більш суворе основне покарання, тоді як Верховним Судом попередня ухвала апеляційного суду була скасована виключно через непризначення додаткового покарання.

Заслухавши доповідь судді, пояснення прокурора, який не підтримав касаційну скаргу прокурора, який брав участь у розгляді справи судом першої та апеляційної інстанції та частково погодився з доводами касаційної скарги захисника про зміну ухвали апеляційного суду щодо *Особи 3* зі зниженням строку покарання до 4 років позбавлення волі, перевіривши матеріали справи та обговоривши доводи касаційних скарг, колегія суддів уважає, що в задоволенні касаційної скарги прокурора слід відмовити, а касаційну скаргу захисника — задовольнити частково.

Доводи прокурора про наявність у діях *Особи 2*, *Особи 3* та *Особи 4* ознак організованої групи є безпідставними.

Відповідно до ухвали колегії суддів Судової палати у кримінальних справах ВС від 1.03.2011, якою скасована ухвала Апеляційного суду Запорізької області від 12.05.2010 з направленням справи на новий апеляційний розгляд, касаційне подання прокурора задоволено частково. Суд касаційної інстанції погодився з рішенням апеляційного суду про перекваліфікацію дій *Особи 2*, *Особи 3*, *Особи 4* з ч.5 ст.186 КК на ч.2 ст.186 КК, з ч.4 ст.187 КК на ч.2 ст.187 КК та виключення кваліфікуючої ознаки — вчинення злочинів у складі організованої групи. При цьому колегія суддів зазначила, що у вироку та в матеріалах справи не міститься даних, які б свідчили про те, що об'єднання *Особи 2*, *Особи 3* та *Особи 4* мало ознаки організованої групи, зокрема встановлені відповідні правила поведінки, статут, виконання якого є обов'язковим для цих осіб, що зумовлено досягненням злочинного результату; не доведено, що *Особа 2* заздалегідь планував злочинну діяльність, підшуковував знаряддя і засоби вчинення злочинів. Із показань засуджених убачається, що вони пов'язані товариськими стосунками, злочини вчиняли, не маючи єдиного плану, лише домовлялись про напади на жінок, які надають сексуальні послуги за гроші.

Під час нового апеляційного розгляду суд, посилаючись на ці ж обставини, дійшов обгрунтованого висновку про відсутність у діяннях засуджених кваліфікуючої ознаки вчинення злочинів у складі організованої групи. У касаційній скарзі прокурора не наведено переконливих доводів, які б ставили під сумнів правильність висновків суду з цього приводу.

Разом із тим, визначаючи *Особі 3* основне покарання, суд апеляційної інстанції не врахував вимоги кримінально-процесуального закону стосовно призначення покарання. Згідно з положеннями ч.2 ст.400 КПК посилення покарання при новому розгляді судом першої інстанції або апеляційним судом допускається тільки за умови, що вирок було скасовано за м'якістю призначеного покарання.

Із матеріалів справи видно, що Апеляційний суд Запорізької області ухвалою від 12.05.2010 року, змінюючи вирок районного суду від 17.02.2010, застосував до *Особи 3* положення ст.69 КК та призначив йому покарання у вигляді позбавлення волі за ч.2 ст.186 КК на строк 3 роки, за ч.2 ст.187 КК на строк 4 роки без конфіскації майна, на підставі ч.1 ст.70 КК шляхом поглинення остаточно визначив покарання у вигляді позбавлення волі на строк 4 роки без конфіскації майна.

ВС за касаційним поданням прокурора скасував зазначену ухвалу, в тому числі у зв'язку з неправильним застосуванням ст.69 КК та м'якістю призначеного *Особі 3* покарання, що полягало в незастосуванні додаткового покарання у вигляді конфіскації майна.

При новому апеляційному розгляді справи, вирішуючи питання про призначення *Особі 3* покарання, суд обгрунтовано застосував додаткове покарання у вигляді конфіскації майна, але при визначенні строку основного покарання як за окремі злочини, так і за сукупністю злочинів призначив більш суворе покарання, ніж було призначено відповідно до попередньої ухвали, чого не вправі був робити, виходячи з вимог ст.400 КПК, оскільки попереднє судове рішення скасовувалось не з цих підстав.

За таких обставин ухвала апеляційного суду від 27.04.2011 підлягає зміні, а призначене *Особі 3* основне покарання за ч.2 ст.186, ч.2 ст.187 КК, а також за сукупністю злочинів має бути знижене до строку, визначеного попередньою ухвалою від 12.05.2010.

Керуючись стст.395, 396 КПК , колегія суддів

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу прокурора залишити без задоволення, касаційну скаргу захисника *Особи 1* задовольнити частково.

Ухвалу Апеляційного суду Запорізької області від 27.04.2011 щодо *Особи 3* змінити. Знизити призначене *Особі 3* за ч.2 ст.186 КК покарання з 4 років позбавлення волі до 3 років позбавлення волі, за ч.2 ст.187 КК із застосування ст.69 КК з 5 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна, що є його власністю, до 4 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна, що є його власністю.

На підставі ст.70 КК за сукупністю злочинів шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим *Особі 3* визначити остаточне покарання у вигляді позбавлення волі на строк 4 роки з конфіскацією майна, що є його власністю.

У решті це судове рішення залишити без зміни.

КРЕДИТ

Заплатив — не скаржся!

Якщо особа вчинила дію відповідно до вказаних у пропозиції умов договору, яка засвідчує її бажання укласти договір, ця дія є прийняттям пропозиції

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ Іменем України

Рішення

30 листопада 2011 р. м.Київ

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у складі:

головуючого — КУЗНЄЦОВА В.О.,
суддів: ІЗМАЙЛОВОЇ Т. Л., МАРТИНЮКА В. І., МОСТОВОЇ Г. І., ОСТАПЧУКА Д.О.,

розглянувши касаційну скаргу Публічного акціонерного товариства Комерційний банк «ПриватБанк» на рішення Сєвєродонецького міського суду Луганської області від 20.05.2010 та ухвалу Апеляційного суду Луганської області від 28.04.2011 у справі за позовом *Особи 3* до Публічного акціонерного товариства Комерційний банк «ПриватБанк» про захист прав споживачів шляхом визнання дій банку незаконними та припинення дій, що порушують права споживача,

ВСТАНОВИЛА:

У квітні 2009 року *Особа 3* звернувся в суд з позовом до ПАТ КБ «ПриватБанк» про захист прав споживачів шляхом визнання дій банку щодо одностороннього підвищення процентної ставки незаконними та припинення дій, що порушують права споживача.

Рішенням Сєвєродонецького міського суду Луганської області від 20.05.2010, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Луганської області від 28.04.2011, позов *Особи 3* задоволено.

Визнано дії Сєвєродонецького відділення ЗАТ КБ ЛФ «ПриватБанк» щодо нарахування *Особі 3* процентної ставки за користування кредитом у розмірі 25,08 % незаконними з дня нарахування.

Зобов'язано відповідача припинити *Особі 3* нарахування підвищення відсоткової ставки.

Вирішено питання судових витрат.

У касаційній скарзі ПАТ КБ «ПриватБанк», посилаючись на порушення норм процесуального права та неправильне застосування матеріального права, ухвалені у справі судові рішення вважає незаконними, просить скасувати та ухвалити нове рішення, яким у задоволенні позову відмовити.

Зазначає, що, задовольняючи позов, суд першої інстанції, з висновками якого погодився і апеляційний суд, не врахував, що випадки та порядок підвищення процентних ставок та їх граничні розміри були визначені банком та позичальником при укладенні кредитних договорів на основі вільного волевиявлення сторін.

Колегія суддів судової палати в цивільних справах Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ, обговоривши доводи касаційної скарги та перевіривши матеріали справи, дійшла висновку, що скарга підлягає задоволенню з таких підстав.

Згідно із ч.2 ст.324 ЦПК підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Відповідно до вимог ст.335 ЦПК суд касаційної інстанції не може встановлювати або (та) вважати доведеними обставини, що не були встановлені в рішенні суду чи відкинуті ним, вирішувати питання про достовірність або недостовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими.

З матеріалів справи вбачається, що між ПАТ КБ «ПриватБанк» та *Особою 3* 20.12.2007 були укладені кредитні договори №* та №**, згідно з умовами яких банк надав позивачу іпотечний кредит (основний кредит) в розмірі 45450000 грн. та 7575 грн. (кредит на початковий внесок), а позивач зобов'язався повернути кредит в строк до 20.12.2017 та сплатити відсотки за користування ним у розмірі 15% річних.

20.06.2008 банк листом №20.1.3.2/6 10615 повідомив *Особу 3* про підвищення з 1.08.2008 процентної ставки за укладеним 20.12.2007 з ним кредитним договором з 15 до 25,8%.

При цьому, обгрунтовуючи підставність підвищення відсоткової ставки, послався на відмову Державної іпотечної установи виконувати зобов'язання по рефінансуванні іпотечних кредитів.

Задовольняючи позов *Особи 3* та визнаючи незаконними дії банку щодо підвищення в односторонньому порядку відсоткової ставки за кредитом, суд першої інстанції, з висновками якого погодився і апеляційний суд, виходив з того, що в банку були відсутні передбачені кредитним договором підстави для одностороннього підвищення процентної ставки.

З такими висновками погодитись не можна, виходячи з наступного.

Відповідно до ч.1 ст.58 Конституції закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії у часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Відповідно до п.3.5 Правил надання банками інформації споживачу про умови кредитування та сукупну вартість кредиту, затверджених постановою правління НБУ від 10.05.2005 №168, у договорі про надання споживчого кредиту може зазначатися, що відсоткова ставка за кредитом може змінюватися залежно від зміни облікової ставки Нацбанку або в інших випадках.

Суди, задовольняючи позов та визнаючи незаконними дії банку по підвищення процентної ставки за кредитним договором, виходили з того, що така підстава для підвищення процентної ставки не передбачена самим кредитним договором.

В той же час, вирішуючи зазначений спір по суті, суд не звернув уваги на те, що постановою правління НБУ №107 від 21.04.2008 «Про регулювання грошово-кредитного ринку» з 30.04.2008 було змінено облікову ставку НБУ до 12% річних. Отже, внаслідок зміни облікової ставки Нацбанку у банку виникло право збільшити відсоткову ставку по кредиту.

Більше того, позивач, отримавши повідомлення про підвищення процентної ставки по кредитному договору, фактично погодився з такими змінами договору, на підтвердження чого ним були здійснені платежі за новою відсотковою ставкою.

Таке узгоджується і з приписами ч.2 ст.642 ЦК, відповідно до якої, якщо особа, яка одержала пропозицію укласти договір, у межах строку для відповіді вчинила дію відповідно до вказаних у пропозиції умов договору (сплатила певну суму грошей), яка засвідчує її бажання укласти договір, ця дія є прийняттям пропозиції.

Задовольняючи позов *Особи 3*, суд першої інстанції на зазначене уваги не звернув та ухвалив помилкове рішення про задоволення позову.

Залишаючи без змін рішення суду першої інстанції, у порушення приписів ст.303 ЦПК на зазначене уваги не звернув і апеляційний суд.

Відповідно до ст.341 ЦПК суд касаційної інстанції має право скасувати судові рішення та ухвалити нове рішення або змінити рішення, якщо застосовано закон, який не поширюється на ці правовідносини, чи не застосовано закон, який підлягав застосуванню.

Внаслідок неправильного застосування норм матеріального права, суди першої та апеляційної інстанцій ухвалили помилкові судові рішення, які у відповідності до правил ст.341 ЦПК підлягають скасуванню з ухваленням нового рішення про відмову в позові.

Керуючись п.5 ч.1 ст.336, ст.341, ч.2 ст.344 ЦПК, ст.1054 ЦК колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ,

ВИРІШИЛА:

Касаційну скаргу ПАТ «Комерційний банк «Приватбанк» задовольнити.

Рішення Сєвєродонецького міського суду Луганської області від 20.05.2010 та ухвалу Апеляційного суду Луганської області від 28.04.2011 скасувати, ухваливши нове рішення, яким у позові *Особі 3* відмовити.

Рішення оскарженню не підлягає.

> «У договорі про надання споживчого кредиту може зазначатися, що відсоткова ставка може змінюватися залежно від зміни облікової ставки Нацбанку або в інших випадках».

СПОЖИВАЧІ

«Комунальні платежі» не знецінюються

Нормативними актами не передбачено стягнення 3% річних та інфляційних за наявності заборгованості за спожиту теплову енергію

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ Іменем України

Рішення

30 листопада 2011 р. м.Київ

Колегія суддів судової палати в цивільнasих справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у складі:

головуючого — ТКАЧУКА О.С.
суддів: ВИСОЦЬКОЇ В.С., ГРИМИЧ М.К., КОЛОДІЙЧУКА В.М., САВЧЕНКО В.О.,

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом Комунального підприємства Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» до *Особи 1* про стягнення заборгованості за спожиту теплову енергію, за касаційною скаргою *Особи 1* на заочне рішення Замостянського районного суду м.Вінниці від 2.03.2010 та ухвалу Апеляційного суду Вінницької області від 1.08.2011,

ВСТАНОВИЛА:

У січні 2010 року Комунальне підприємство Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» звернулося до суду з позовом до *Особи 1* про стягнення заборгованості за спожиту теплову енергію. В обгрунтування позову зазначено, що ним відповідачу, який проживає за *Адресою 1*, надаються послуги з водо- теплопостачання. Відповідач не оплачує своєчасно вартість наданих послуг. Заборгованість станом на 1.11.2009 становить 2965 грн. 83 коп., яку позивач просив стягнути з останнього з урахуванням індексу інфляції в розмірі 727,79 грн. та трьох відсотків річних від простроченої суми 125 грн.

Заочним рішенням Замостянського районного суду м.Вінниці від 2.03.2010, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Вінницької області від 1.08.2011, позов задоволений. Стягнуто з *Особи 1* на користь КП Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» заборгованість за спожиту теплову енергію в розмірі 3818 грн. 62 коп., з яких: в рахунок погашення боргу — 2965 грн. 83 коп., 727 грн. 79 коп. — інфляційних, трьох відсотків річних 125 грн., та витрати на інформаційно-технічне забезпечення 30 грн.

У касаційній скарзі *Особа 1* порушує питання про скасування зазначених судових рішень та ухвалення нового рішення про відмову в задоволенні позовних вимог КП Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго», мотивуючи свою вимогу порушенням судами першої та апеляційної інстанцій норм процесуального права й неправильним застосуванням норм матеріального права.

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ, заслухавши суддю-доповідача, обговоривши доводи скарги та перевіривши матеріали справи, дійшла висновку, що касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Відповідно до ст.3 ЦПК кожна особа має право в порядку, встановленому цим кодексом, звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів.

Згідно з ч.2 ст.324 ЦПК підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального чи порушення норм процесуального права.

Статтями 213, 214 ЦПК передбачено, що рішення повинно бути законним і обгрунтованим та відповідати на питання: чи мали місце обставини, якими обгрунтовувались вимоги і заперечення, якими доказами вони підтверджуються; чи є інші фактичні дані (пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; які правовідносини сторін випливають із встановлених обставин; яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин.

Зазначеним вимогам закону ухвалені судові рішення частково не відповідають.

Відповідно до вимог ст.335 ЦПК під час розгляду справи в касаційному порядку суд перевіряє в межах касаційної скарги правильність застосування судом першої або апеляційної інстанції норм матеріального чи процесуального права і не може встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені в рішенні чи відкинуті ним, вирішувати питання про достовірність або недостовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими.

Так, судами встановлено, що у сторін виникли правовідносини з приводу постачання теплової енергії, які регулюються законом «Про житлово-комунальні послуги» та Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджених постановою КМ від 21.07.2005 №630.

Згідно з п.5 ч.3 ст.20 ЗУ «Про житлово-комунальні послуги» споживач зобов'язаний оплачувати житлово-комунальні послуги у строки, встановлені договором або законом.

Згідно з п.18 правил розрахунковим періодом для оплати послуг є календарний місяць. Плата за послуги вноситься не пізніше 20 числа місяця, що настає після розрахункового.

Пунктом 10 ч.3 ст.20 ЗУ «Про житлово-комунальні послуги» встановлена відповідальність за несвоєчасне здійснення платежів за житлово-комунальні послуги у вигляді пені у встановлених законом чи договором розмірах.

Така ж відповідальність за несвоєчасне здійснення платежів за надання послуг з теплопостачання встановлена і у п.23 правил та п.20 Типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затвердженого постановою КМ від 21.07.2005 №630, положення якого носять юридично обов'язковий характер і підлягають застосуванню незалежно від того, включені вони до конкретного договору чи ні.

Задовольняючи позовні вимоги, суд першої інстанції, що було визнано правильним судом апеляційної інстанції, виходив з того, що оскільки відповідач нерегулярно сплачував за надані послуги, має заборгованість 2965,83 грн., зазначена сума повинна бути стягнута з останнього на користь позивача з урахуванням індексу інфляції в розмірі 727,79 грн. та трьох відсотків річних від простроченої суми 125 грн.

Обгрунтованість висновків судів, що ухвалили оскаржені рішення відносно стягнення суми заборгованості, сумніву не викликає. Разом з цим судова колегія вважає, що так як вищезазначеними нормативними актами передбачена інша відповідальність сторін у правовідносинах з надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, застосування судами ст.625 ЦК, щодо стягнення з відповідача трьох відсотків річних та інфляційних. не можна визнати обгрунтованим.

Враховуючи викладене вище, колегія суддів дійшла висновку, що суд першої інстанції безпідставно задовольнив позовні вимоги про стягнення з відповідача на користь позивача цих сум, апеляційний суд при розгляді справи в апеляційному порядку не звернув уваги на допущену судом першої інстанції помилку та залишив рішення без змін.

За таких обставин судові рішення у наведеній вище частині, відповідно до ст.341 ЦПК, підлягають скасуванню з ухваленням нового рішення про відмову у задоволенні позовних вимог в цій частині.

Інші доводи касаційної скарги на увагу не заслуговують як необгрунтовані.

Керуючись стст.336, 341 ЦПК, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ,

ВИРІШИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 1* задовольнити частково.

Заочне рішення Замостянського районного суду м.Вінниці від 2.03.2010 та ухвалу Апеляційного суду Вінницької області від 1.08.2011 в частині стягнення з *Особи 1* на користь Комунального підприємства Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» трьох відсотків річних від простроченої суми заборгованості в розмірі 125 грн. та 727,79 грн. суми заборгованості з урахуванням індексу інфляції скасувати.

У задоволенні позовних вимог Комунального підприємства Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» до *Особи 1* в частині стягнення трьох відсотків річних від простроченої суми заборгованості в розмірі 125 грн. та 727,79 грн. суми заборгованості з урахуванням індексу інфляції відмовити.

В решті заочне рішення Замостянського районного суду м.Вінниці від 2.03.2010 та ухвалу Апеляційного суду Вінницької області від 1.08.2011 залишити без змін.

Рішення оскарженню не підлягає.

> «Відповідальність за несвоєчасне здійснення платежів за надання послуг з теплопостачання встановлена у п.20 Типового договору про надання послуг, затвердженого постановою КМ від 21.07.2005 №630».

СПАДЩИНА

Півроку достатньо для роздумів

Тяжкі переживання, перебування у відпустці, проходження обстеження та юридична необізнаність не є поважними причинами пропуску строків

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ Іменем України
Рішення

23 листопада 2011 року *м.Київ*

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у складі:

головуючого — ХОПТИ С.Ф.,

суддів: ГУЛЬКА Б.І., ДИБИ В.Г., ЛЕСЬКО А.О., ЧЕРВИНСЬКОЇ М.Є.,

розглянувши в судовому засіданні цивільну справу за позовом *Особи 3* до *Особи 4*, третя особа — Бердянська державна нотаріальна контора Запорізької області, про визначення додаткового строку для прийняття спадщини за касаційною скаргою *Особи 4* на рішення Бердянського міськрайонного суду Запорізької області від 19.10.2010 та ухвалу Апеляційного суду Запорізької області від 13.12.2010,

ВСТАНОВИЛА:

У листопаді 2009 року *Особа 3* звернувся до суду з зазначеним позовом. Посилався на те, що його мати *Особа 5* померла *Інформація 1*, після її смерті залишилася спадщина у вигляді квартири за *Адресою 1*. За життя *Особа 5* не склала заповіт, але за усною домовленістю розділила майно між ним та його сестрою *Особою 4*. Спірна квартира залишається у його власності, при житті *Особи 5* і на теперішній час у квартирі проживав і проживає його син *Особа 6* зі своєю сім'єю. Відповідачка не претендувала на спірну квартиру ні при житті *Особи 5*, ні після її смерті. Він не зміг звернутися до нотаріальної контори у шестимісячний строк із заявою про прийняття спадщини у зв'язку з тим, що тяжко переживав смерть та похорони матері, довгий час перебував у лікарні, за межами міста у відпустці, у зв'язку з юридичною необізнаністю не знав про необхідність звернутися протягом шести місяців до нотаріальної контори. 13.10.2009 він отримав листа з нотаріальної контори, з якого дізнався про те, що в останні дні строку подання заяви, коли він був відсутній у місті, відповідачка звернулася до контори з заявою про прийняття спадщини. Просив визначити йому додатковий строк на прийняття спадщини, визнати поважною причину пропуску ним цього строку.

Рішенням Бердянського міськрайонного суду Запорізької області від 19.10.2010, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Запорізької області від 13.12.2010, визнано поважною причину пропуску строку для прийняття спадщини, що залишилася після *Особи 5*, яка померла *Інформація 1*; визначено для *Особи 3* додатковий строк в три місяці для подання заяви про прийняття спадщини після смерті *Особи 5*.

У касаційній скарзі *Особа 4* просить скасувати судові рішення, ухвалити нове рішення, яким відмовити в задоволенні позову *Особи 3*, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права та порушення норм процесуального права.

Касаційна скарга підлягає задоволенню з таких підстав.

Задовольняючи позовні вимоги про надання додаткового строку для прийняття спадщини, суд першої інстанції, з висновками якого погодився й апеляційний суд, виходив з того, що позивач тяжко переживав смерть матері, довгий час був розгублений, у нього погіршився стан здоров'я, він виїжджав за межі країни для обстеження та лікування.

Проте з такими висновками погодитись не можна.

Судом установлено, що *Інформація 1* померла *Особа 5*, після смерті якої відкрилась спадщина за законом на квартиру, оскільки спадкодавець заповіт за життя не складала. Спадкоємцями першої черги за законом є позивач та відповідачка — діти спадкодавця.

Відповідно до ч.1 ст.1269 ЦК спадкоємець, який бажає прийняти спадщину, але на час відкриття спадщини не проживав постійно із спадкодавцем, має подати нотаріусу заяву про прийняття спадщини. Згідно із ч.1 ст.1270 ЦК для прийняття спадщини встановлюється строк у шість місяців, який починається з часу відкриття спадщини.

З матеріалів спадкової справи, яка відкрита Бердянською державною нотаріальною конторою Запорізької області, вбачається, що у встановлений законом строк із заявою про прийняття спадщини після смерті *Особи 5* до нотаріуса звернулася відповідачка.

Відповідно до ч.3 ст.1272 ЦК за позовом спадкоємця, який пропустив строк для прийняття спадщини з поважної причини, суд може визначити йому додатковий строк, достатній для подання ним заяви про прийняття спадщини.

У п.24 Постанови Пленуму №7 від 30.05.2008 «Про судову практику у справах про спадкування» Верховний Суд роз'яснив, що вирішуючи питання про визначення особі додаткового строку, суд досліджує поважність причин пропуску строку для прийняття спадщини. При цьому необхідно виходити з того, що поважними є причини, пов'язані з об'єктивними, непереборними, істотними труднощами для спадкоємця на вчинення цих дій.

Задовольняючи позовні вимоги, суди не врахували, що жодних доказів про наявність причин, пов'язаних з об'єктивними, непереборними, істотними труднощами для подання заяви до нотаріуса у шестимісячний строк позивачем не надано. Посилання суду на тяжкі переживання позивача у зв'язку зі смертю матері, його перебування з 10.04.2007 до 13.05.2007 за межами міста у відпустці та проходження обстеження у лікарні у м.Санкт-Петербурзі, на юридичну необізнаність позивача не є такими поважними причинами, у розумінні ч.1 ст.1272 ЦК. З медичних документів позивача, які містяться в матеріалах справи, вбачається, що він має хронічні захворювання, у строк, встановлений законом для прийняття спадщини, на стаціонарному лікуванні не перебував.

Крім того, з матеріалів спадкової справи вбачається, що в заяві про прийняття спадщини відповідачка зазначала, що спадкоємцем першої черги є також позивач, на його адресу державним нотаріусом був направлений лист щодо дій, які він має вчинити для прийняття спадщини.

Позивачем не доведені поважні причини пропуску строку для прийняття спадщини, висновки суду не грунтуються на доказах у справі та зазначених нормах матеріального права, тому відповідно до ч.1 ст.341 ЦК судові рішення підлягають скасуванню з ухваленням у справі нового рішення про відмову в задоволенні позову.

Керуючись стст.336, 341 ЦПК, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ

ВИРІШИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 4* задовольнити.

Рішення Бердянського міськрайонного суду Запорізької області від 19.10.2010 та ухвалу Апеляційного суду Запорізької області від 13.12.2010 скасувати.

У задоволенні позову *Особи 3* до *Особи 4* про визначення додаткового строку для прийняття спадщини відмовити.

Рішення оскарженню не підлягає.

ПОПЕРЕДНІЙ ДОГОВІР

Умови оспорюваного правочину

У разі порушення зобов'язання настають правові наслідки, встановлені договором або законом, зокрема відшкодування збитків та моральної шкоди

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ Іменем України
Рішення

23 листопада 2011 року *м.Київ*

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у складі:

головуючого — СІМОНЕНКО В.М.,

суддів: АМЕЛІНА В.І., ДЕРБЕНЦЕВОЇ Т.П., ОЛІЙНИК А.С., СТУПАК О.В.,

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом *Особи 3* до *Особи 4, Особи 5* про відшкодування майнової та моральної шкоди, за касаційною скаргою *Особи 3* на рішення Ленінського районного суду м.Дніпропетровська від 26.08.2010 та рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 25.11.2010,

ВСТАНОВИЛА:

У липні 2008 року *Особа 3* звернувся до суду із вказаним позовом, просив стягнути з *Особи 4* та *Особи 5* сплачену ним подвійну суму відповідачам у розмірі 20400 грн., витрати на проведення ремонту та сплачені комунальні послуги — 15800 грн., а також моральну шкоду — 10000 грн. Свої позовні вимоги мотивує тим, що 18.07.2005 він уклав із відповідачами попередній договір, за умовами якого вони зобов'язалися продати йому квартиру за *Адресою 1* за 150450 грн. При цьому він передав відповідачам 10200 грн., а вони зобов'язалися до 20.09.2005 передати йому квартиру та знятися з реєстрації.

Після укладення попереднього договору сторони усно домовилися, що він буде проводити ремонт у квартирі. Вартість проведених ним у квартирі ремонтних робіт та придбаних будівельних матеріалів становить 9400 грн.

З 15.08.2005 він разом із дружиною та онукою стали проживати у квартирі. За час проживання у квартирі він неодноразово нагадував відповідачам про порушення умов попереднього договору. Проте відповідачі умов попереднього договору не виконали.

Рішенням Ленінського районного суду м.Дніпропетровська від 26.08.2010 позов задоволено частково. Стягнуто солідарно з відповідачів на користь позивача аванс у розмірі 10200 грн., моральну шкоду — 3000 грн. та судові витрати. У задоволенні інших позовних вимог відмовлено.

Рішенням Апеляційного суду Дніпропетровської області від 25.11.2010 рішення суду першої інстанції в частині стягнення з відповідачів солідарно на користь позивача моральної шкоди скасовано. У задоволенні позовних вимог про відшкодування моральної шкоди відмовлено. В іншій частині рішення Ленінського районного суду м.Дніпропетровська від 26.08.2010 залишено без змін.

У касаційній скарзі *Особа 3* просить скасувати судові рішення у справі, посилаючись на неправильне застосування норм матеріального права, порушення норм процесуального права, та ухвалити нове рішення про задоволення позову.

Касаційна скарга підлягає задоволенню частково з таких підстав.

Задовольняючи частково позов, суд першої інстанції виходив із того, що згідно з умовами попереднього договору сплачена позивачем відповідачам сума (10200 грн.) є авансом, а оскільки відповідачі не є власниками квартири, то договір є нікчемним. Із такими висновками погодився й суд апеляційної інстанції. Моральну шкоду в розмірі 3000 грн. суд стягнув на користь позивача на підставі ст.1167 ЦК.

Водночас суд не взяв до уваги, що нікчемний правочин не породжує будь-яких прав та обов'язків, а сторони такого правочину не зобов'язані виконувати його умови.

Відмовляючи у стягненні на користь позивача понесених ним коштів на проведений ремонт квартири, суд першої інстанції обгрунтовано виходив із недоведеності позовних вимог у цій частині.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції в частині відшкодування моральної шкоди та відмовляючи у позові в цій частині, суд апеляційної інстанції виходив з того, що відповідно до чинного цивільного законодавства у договірних відносинах не передбачено відшкодування моральної шкоди.

Проте повністю погодитися з висновками судів не можна з таких підстав.

Статтями 526, 610, 611 ЦК передбачено, що зобов'язання має виконуватися належним чином відповідно до умов договору та вимог цього кодексу, інших актів цивільного законодавства. Порушенням зобов'язання є його невиконання або виконання з порушенням умов, визначених змістом зобов'язання (неналежне виконання). У разі порушення зобов'язання настають правові наслідки, встановлені договором або законом.

Відповідно до ч.2 ст.635 ЦК сторона, яка необгрунтовано ухиляється від укладення договору, передбаченого попереднім договором, повинна відшкодувати другій стороні збитки, завдані простроченням, якщо інше не встановлено попереднім договором або актами цивільного законодавства.

Згідно із ч.2 ст.570 ЦК, якщо не буде встановлено, що сума, сплачена в рахунок належних з боржника платежів, є завдатком, вона вважається авансом.

Судом встановлено, що 18.07.2005 між сторонами було укладено попередній договір, посвідчений приватним нотаріусом Дніпропетровського нотаріального округу, за умовами якого сторони зобов'язалися до 20.09.2005 укласти договір купівлі-продажу квартири №267, яка розташована за *Адресою 1*. Відповідно до змісту попереднього договору квартира належить відповідачам на праві приватної власності.

Відповідно до ст.570 ЦК завдатком є грошова сума або нерухоме майно, що видається кредиторові боржником у рахунок належних з нього за договором платежів, на підтвердження зобов'язання і на забезпечення його виконання.

Ознакою завдатку є те, що він одночасно виступає і способом платежу, і способом забезпечення виконання зобов'язання.

Судом встановлено, що відповідно до умов попереднього договору від 18.07.2005 *Особа 3* сплатив *Особі 4*, *Особі 5* аванс у розмірі 10200 грн.

У ч.2 ст.570 ЦК встановлено презумпцію авансу, якщо в правочині не визначено, що така сума є завдатком.

На відміну від завдатку, аванс — це лише платіж. Він не виконує забезпечувальної функції, а виконує функцію попередньої оплати. У разі видачі авансу кредитор не може бути зобов'язаний до повернення авансу в подвійному розмірі і, відповідно, до відшкодування збитків.

Не можна погодитися із висновком суду першої інстанції про те, що укладений між сторонами попередній договір від 18.07.2005 є нікчемним правочином з тих підстав, що відповідачі не є власниками квартири.

Згідно із ч.1 ст.215 ЦК підставою недійсності правочину є недодержання в момент вчинення правочину стороною (сторонами) вимог, які встановлені чч.1—3, 5 та 6 ст.203 цього кодексу.

Відповідно до п.4 постанови Пленуму Верховного Суду від 6.11.2009 №9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» судам відповідно до ст.215 ЦК необхідно розмежовувати види недійсності правочинів: нікчемні правочини — якщо їх недійсність встановлена законом (ч.1 ст.219, ч.1 ст.220, ч.1 ст.224 тощо), та оспорювані — якщо їх недійсність прямо не встановлена законом, але одна із сторін або інша заінтересована особа заперечує їх дійсність на підставах, встановлених законом (ч.2 ст.222, ч.2 ст.223, ч.1 ст.225 ЦК тощо).

Нікчемний правочин є недійсним через невідповідність його вимогам закону та не потребує визнання його таким судом. Оспорюваний правочин може бути визнаний недійсним лише за рішенням суду.

З огляду на положення гл.16 ЦК укладений між сторонами правочин є оспорюваний. Оскільки його недійсність не встановлена рішенням суду, висновки судів про необхідність стягнення з відповідачів на користь позивача авансу в розмірі 10200 грн. є обгрунтованими та грунтуються на вимогах закону.

Доводи касаційної скарги про незастосування судами п.4.1 попереднього договору, відповідно до якого у випадках, якщо внаслідок ухилення (прострочення) однієї зі сторін друга сторона втратила інтерес щодо укладення основного договору, вона відповідно до ст.571 ЦК може відмовитися від укладення основного договору і вимагати відшкодування збитків, тобто якщо *Сторона 1* (*Особа 5* та *Особа 4*) без поважних на те причин відмовляється згідно з цим договором укласти за обумовлені гроші та в обумовлений строк договір купівлі-продажу вищевказаної квартири, вона повинна відшкодувати *Стороні 2* (*Особа 3*) сплачену їй суму на момент укладення цього договору в подвійному розмірі; якщо *Сторона 2* без поважних на те причин відмовляється укласти та підписати договір в обумовлений строк та за обумовлені гроші продати вищевказану квартиру, сплачені нею гроші *Стороні 1* на момент укладення цього договору не повертаються, є необгрунтованими, оскільки судами встановлено факт сплати позивачем відповідачам авансу. У цьому випадку відсутні передбачені законом підстави для стягнення із відповідача на користь позивача авансу в подвійному розмірі.

Відповідно до п.4 ст.611 ЦК у разі порушення зобов'язання настають правові наслідки, встановлені договором або законом, зокрема відшкодування збитків та моральної шкоди.

Відповідно до п.3.1 попереднього договору від 18.07.2005 сторона, яка необгрунтовано, без поважних причин ухиляється від укладення договору купівлі-продажу (основного договору) квартири за *Адресою 1* повинна відшкодувати другій стороні збитки, завдані простроченням, та моральну шкоду. Друга сторона має право звернутися з вимогою про спонукання до укладення договору та про відшкодування моральної шкоди та збитків, завданих простроченням укладення основного договору.

Судами встановлено, що між сторонами виникли договірні відносини, основний договір не укладено з вини відповідачів.

Відшкодування моральної шкоди судом першої інстанції на підставі ст.1167 ЦК, яка регулює її відшкодування у позадоговірних зобов'язаннях, є помилковим, зазначені норми закону на спірні відносини не поширюються.

У правовідносинах, які виникли між сторонами, з урахуванням змісту попереднього договору, моральна шкода підлягає відшкодуванню на підставі п.4 ст.611 ЦК.

Оскільки судами обставини справи встановлено повно й правильно, але застосовано закон, який не поширюються на відносини, які виникли між сторонами, ухвалені у справі рішення в частині відшкодування на користь позивача моральної шкоди підлягають скасуванню з ухваленням у цій частині нового рішення про задоволення позову та стягнення з кожного відповідача на користь позивача моральної шкоди в розмірі по 1500 грн.

Судові рішення в частині відмови у позові про відшкодування понесених позивачем витрат на ремонт квартири та придбанні будівельні матеріали є законними та обгрунтованими.

Керуючись стст.335, 338 ЦПК, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ

ВИРІШИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 3* задовольнити частково.

Рішення Ленінського районного суду м.Дніпропетровська від 26.08.2010 та рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 25.11.2010 скасувати в частині вирішення позовних вимог про відшкодування моральної шкоди та ухвалити в цій частині нове.

Стягнути з *Особи 4* на користь *Особи 3* моральну шкоду в розмірі 1500 грн.

Стягнути з *Особи 5* на користь *Особи 3* моральну шкоду в розмірі 1500 грн.

В іншій частині судові рішення залишити без змін.

Рішення оскарженню не підлягає.

ДОБІР

Кадрове підкріплення

ВККС визначила переможцями конкурсу на посаду судді вперше 133 кандидатів

Вища кваліфікаційна комісія суддів України
Рішення

28 березня 2012 року **м.Київ**

Вища кваліфікаційна комісія суддів України у складі:

головуючого — Голови Вищої кваліфікаційної комісії суддів України САМСІНА І.Л.,

членів комісії: ГОРБАЧОВОЇ Л.П., КОЛЕСНІК Г.А., МАРЦИНКЕВИЧА А.М., МЕЛЬНИКА М.Г., МІКУЛІНА В.П., ПІНЧУКА М.Г., СОКУРЕНКА Д.М., ФАДЄЄВОЇ Н.М., ШАРГАЛА В.І.,

розглянувши питання про визначення результатів конкурсу на зайняття вакантних посад суддів у місцевих судах загальної юрисдикції відповідно до першочергового критерію конкурсного добору,

...ВИРІШИЛА:

1. Визначити результати конкурсу на заміщення вакантних посад судді в місцевих судах загальної юрисдикції Автономної Республіки Крим, Волинської, Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей, міста Севастополя серед кандидатів на посаду судді вперше, затвердивши список кандидатів, які подали Вищій кваліфікаційній комісії суддів України заяви про участь у конкурсі.

2. Визначити переможців конкурсу на заміщення вакантних посад судді в місцевих судах загальної юрисдикції Автономної Республіки Крим, Волинської, Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей, міста Севастополя, затвердивши список кандидатів на посаду судді — переможців конкурсу відповідно до першочергового критерію конкурсного добору — кількості набраних кандидатами балів за результатами кваліфікаційного іспиту.

3. Визнати таким, що не відбувся конкурс на зайняття вакантних посад судді в місцевих судах загальної юрисдикції Автономної Республіки Крим, Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Кіровоградської, Луганської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Херсонської, Черкаської, Чернігівської областей, до яких не подано заяви про участь у конкурсі жодним із кандидатів на посаду судді вперше, які перебувають у резерві на заміщення вакантних посад судді.

4. Відкласти розгляд питання про визначення результату конкурсу та розгляд питання про визначення переможця конкурсу на зайняття вакантної посади судді у Березівському районному суді Одеської області для додаткового вивчення матеріалів кандидата, поданих для участі у конкурсі.

Переможці конкурсу на зайняття вакантних посад судді серед кандидатів на посаду судді вперше

Найменування місцевого суду	К-ть вакансій	Прізвище, Ім'я та по батькові кандидата	К-ть балів
АДМІНІСТРАТИВНІ СУДИ			
Донецький окружний адміністративний суд	3	Бабіч Станіслав Ігорович	80
		Молочна Ірина Сергіївна	80
		Ткаченко Тетяна Степанівна	74
Житомирський окружний адміністративний суд	1	Шимонович Роман Миколайович	88
Запорізький окружний адміністративний суд	2	Семененко Марина Олександрівна	78
		Фещенко Юлія Віталіївна	77
Кіровоградський окружний адміністративний суд	1	Кравчук Ольга Володимирівна	80
Миколаївський окружний адміністративний суд	1	Марич Євген Васильович	87
Тернопільський окружний адміністративний суд	2	Ходачкевич Надія Іванівна	85
		Білоус Інна Олександрівна	72
Харківський окружний адміністративний суд	1	Полях Наталія Анатоліївна	89
Херсонський окружний адміністративний суд	1	Братичак Уляна Володимирівна	76
ГОСПОДАРСЬКІ СУДИ			
Господарський суд Дніпропетровської області	1	Золотарьова Яна Сергіївна	81
Господарський суд Житомирської області	1	Омельян Олексій Сергійович	86
Господарський суд Луганської області	1	Смола Сергій Васильович	80
Господарський суд Львівської області	1	Щигельська Олена Ігорівна	92
Господарський суд Тернопільської області	1	Галамай Олеся Зеновіївна	86
Господарський суд Хмельницької області	1	Субботіна Людмила Олександрівна	85
ЗАГАЛЬНІ СУДИ			
АРК Крим			
Бахчисарайський районний суд	2	Готовкіна Тетяна Сергіївна	82
		Скісов Олександр Євгенійович	74
Джанкойський міськрайонний суд	3	Басова Олена Андріївна	67
Нижньогірський районний суд	1	Балема Тетяна Геннадіївна	71
Вінницька область			
Барський районний суд	1	Питель Олена Віталіївна	73
Могилів-Подільський міськрайонний суд	2	Лисенко Тетяна Юріївна	70
		Горобчук Віталій Юрійович	68
Томашпільський районний суд	1	Скаковська Ірина Володимирівна	71
Хмільницький міськрайонний суд	2	Олійник Ігор Васильович	76
		Робак Марина Володимирівна	70
Староміський районний суд м.Вінниці	1	Курбатова Ірина Леонідівна	76
Волинська область			
Ковельський міськрайонний суд	1	Гордійчук Іванна Вікторівна	70
Старовижівський районний суд	1	Хаврона Оксана Йосипівна	73
Турійський районний суд	1	Турак Ольга Василівна	73
Дніпропетровська область			
Вільногірський міський суд	1	Ілюшик Інна Анатоліївна	70
Верхньодніпровський районний суд	1	Шевченко Ольга Юріївна	75
Дніпропетровський районний суд	1	Воздвиженський Олександр Леонідович	79
Павлоградський міськрайонний суд	4	Обора Зоряна Богданівна	79
		Бабій Сергій Олександрович	71
		Косюк Анатолій Петрович	70
		Шаповалова Ірина Сергіївна	68
Петриківський районний суд	1	Соловйов Іван Миколайович	68
П'ятихатський районний суд	2	Семенников Олександр Юрійович	70
Синельниківський міськрайонний суд	1	Бондаренко (Точіліна) Ганна Віталіївна	68
Дзержинський районний суд м.Кривий Ріг	1	Чайкіна Ольга Володимирівна	72
Жовтневий районний суд м.Кривий Ріг	1	Чайкін Ігор Борисович	73
Саксаганський районний суд м.Кривий Ріг	1	Ковтун Наталія Григорівна	68
Донецька область			
Новоазовський районний суд	2	Китаєв Андрій Володимирович	69
Будьоннівський районний суд м.Донецька	1	Данилів Софія Вікторівна	67
Калінінський районний суд м.Донецька	1	Істягіна Надія Михайлівна	69
Кіровський районний суд м.Донецька	4	Кицюк Вікторія Сергіївна	71
		Леонов Олександр Степанович	66
Петровський районний суд м.Донецька	2	Чернова Олена Вікторівна	73
		Жупанова Олена Олександрівна	67
Пролетарський районний суд м.Донецька	1	Любенок Лариса Дем'янівна	68
Житомирська область			
Романівський районний суд	1	Лесько Максим Олександрович	67
Коростенський міськрайонний суд	1	Снігір Віта Михайлівна	71
Лугинський районний суд	2	Петрашко Мирослав Михайлович	68
Любарський районний суд	1	Кедик Марія Василівна	69
Овруцький районний суд	2	Вачко Вікторія Ігорівна	75
Попільнянський районний суд	1	Зленко Анна Володимирівна	70
Чуднівський районний суд Житомирської обл.	1	Сидор Наталія Теодозіївна	69
Богунський районний суд м.Житомира	3	Семенцова Людмила Миколаївна	84
		Корицька Вікторія Олександрівна	72
		Кузнєцов Дмитро Вікторович	66
Корольовський районний суд м.Житомира	2	Скрипка Олександр Володимирович	80
		Шалота Костянтин Валерійович	72
Закарпатська область			
Мукачівський міськрайонний суд	1	Заболотний Андрій Миколайович	72
Запорізька область			
Токмацький районний суд	2	Петренко Людмила Василівна	74
Орджонікідзевський районний суд м.Запоріжжя	1	Бойко Олександр Юрійович	68
Шевченківський районний суд м.Запоріжжя	1	Середа Катерина Олександрівна	71
Івано-Франківська область			
Івано-Франківський міський суд	1	Польська Мирослава Василівна	75
Київська область			
Березанський міський суд	1	Дудар Тетяна Валеріївна	86
Васильківський міськрайонний суд	2	Ковбель Максим Миколайович	88
		Лебідь-Гавенко Галина Михайлівна	88
Макарівський районний суд	1	Оберемко Владислав Олександрович	84
Ржищевський міський суд	1	Потапенко Андрій Вікторович	84
Рокитнянський районний суд	1	Гавенко Олена Леонідівна	88
Кіровоградська область			
Бобринецький районний суд	2	Хрусталенко Інна Петрівна	77
		Бондаренко Владислав Вікторович	68
Луганська область			
Лисичанський міський суд	3	Томчишен Сергій Володимирович	69
Рубіжанський міський суд	2	Мирошникова Олена Шаміліївна	68
Свердловський міський суд	4	Шевцов Олександр Анатолійович	70
Львівська область			
Бродівський районний суд	1	Петейчук Богдан Михайлович	80
Городоцький районний суд	1	Кузан Ростислав Ігорович	83
Миколаївський районний суд	1	Головатий Андрій Павлович	82
Перемишлянський районний суд	1	Савчак Андрій Володимирович	75
Старосамбірський районний суд	1	Ференц Ольга Ігорівна	76
Трускавецький міський суд	1	Василюк Тетяна Василівна	68
Червоноградський міський суд	1	Головатий Роман Ярославович	81
Галицький районний суд м.Львова	2	Мисько Христина Мирославівна	95
		Государський Андрій Валентинович	89
Залізничний районний суд м.Львова	1	Постигач Олеся Богданівна	89
Сихівський районний суд м.Львова	1	Борачок Микола Васильович	91
Франківський районний суд м.Львова	2	Дзеньдзюра Степан Маркіянович	90
		Лозинський Богдан Мар'янович	90
Шевченківський районний суд м.Львова	1	Ковальчук Олег Ігорович	87
Миколаївська область			
Березнегуватський районний суд	1	Орлова Світлана Федорівна	81
Ленінський районний суд м.Миколаєва	1	Коновець Миколай Сергійович	70
Центральний районний суд м.Миколаєва	1	Шеремета Юлія Степанівна	68
Одеська область			
Роздільнянський районний суд	1	Гринчак Світлана Іванівна	92
Полтавська область			
Пирятинський районний суд	1	Марфіна Наталя В'ячеславівна	70
Рівненська область			
Березнівський районний суд	1	Таргоній Михайло В'ячеславович	70
Млинівський районний суд	1	Хомицька Алла Анатоліївна	75
Сумська область			
Недригайлівський районний суд	1	Яковенко Наталія Михайлівна	74
Шосткинський міськрайонний суд	1	Яковенко Василь Володимирович	76
Зарічний районний суд м.Суми	1	Міліціанов Роман Валерійович	75
Тернопільська область			
Підволочиський районний суд	1	Сидорак Галина Богданівна	76
Теребовлянський районний суд	1	Мигаль Галина Петрівна	73
Харківська область			
Зачепилівський районний суд	1	Огієнко Дмитро Валерійович	69
Коломацький районний суд	1	Скляренко Михайло Олексійович	68
Фрунзенський районний суд м.Харкова	1	Федорова Олена Вікторівна	79
Херсонська область			
Бериславський районний суд	1	Волошин Роман Романович	74
Новотроїцький районний суд	1	Бугрименко Валентин Володимирович	70
Хмельницька область			
Віньковецький районний суд	1	Марціцка Ірина Богданівна	69
Ізяславський районний суд	1	Добош Наталія Богданівна	71
Летичівський районний суд	1	Ходоровський Ігор Богданович	77
Новоушицький районний суд	1	Яцина Олександр Іванович	69
Старосинявський районний суд	2	Галиш Іванна Богданівна	67
		Сегін Ігор Романович	66
Теофіпольський районний суд	1	Самойлович Андрій Павлович	69
Шепетівський міськрайонний суд	2	Стаднічук Наталія Леонідівна	73
		Колодяжний Сергій Юрійович	70
Ярмолинецький районний суд	1	Соловйов Андрій Володимирович	79
Черкаська область			
Звенигородський районний суд	2	Нестерук Тетяна Миколаївна	74
Смілянський міськрайонний суд	1	Васильківська Тетяна Валеріївна	70
Чорнобаївський районний суд	1	Левченко Василь Васильович	69
Придніпровський районний суд м.Черкаси	1	Піковський В'ячеслав Юрійович	88
Чернівецька область			
Кіцманський районний суд	1	Пацурківський Олександр Анатолійович	81
Першотравневий районний суд м.Чернівці	1	Піхало Наталя Володимирівна	66
Чернігівська область			
Корюківський районний суд	1	Синько Олена Олександрівна	77
Ніжинський міськрайонний суд	1	Гладун Христина Анатоліївна	84
Деснянський районний суд м.Чернігова	1	Рощина Тетяна Сергіївна	77
м.Севастополь			
Балаклавський районний суд	1	Дибець Олексій Михайлович	76
Нахімовський районний суд	1	Дядя Тетяна Володимирівна	78